

Hvordan kan kristent ungdomsarbeid møte dagens generasjon travle ungdommer?

Veronika Rachel Stormark
VID vitenskapelige høgskole
Misjonshøgskolen

Masteroppgave
Master i teologi

Antall ord: 29 026
9. desember 2016

Innholdsfortegnelse

Forord	s. 4
1. Innledning	s. 7
1.1. Problemstilling	s. 7
1.1.1. Bakgrunn for valg av problemstilling	s. 7
1.1.2. Presentasjon av problemstillingen	s. 7
1.1.3. Problemstillingens aktualitet	s. 8
1.2. Litt om min før-forståelse av ungdomsarbeid	s. 9
1.3. Definisjoner	s. 9
1.3.1 Travelhet	s. 9
1.3.2 Ungdom	s. 10
1.3.3 «Hvordan <i>møter</i> vi dagens ungdommer».	s. 11
1.3.4 Aktiviteter og breddetiltak	s. 11
1.3.5. «Empirien»	s. 11
2. Metode	s. 12
2.1. Intervju som metode	s. 12
2.1.1. Intervjueren	s. 13
2.1.2. Spontanitet	s. 13
2.1.3. Kontekst	s. 14
2.1.4. Utvalg	s. 14
2.1.5. Kritikk av metoden	s. 16
2.1.6. Viktige momenter å være klar over for meg som intervjuer.	s. 17
2.2. Litterær metode	s. 18
2.2.1. Hermeneutikk	s. 19
3. Teori	s. 21
3.1 Ungdomsundersøkelsene	s. 21
3.1.1. Ungdata	s. 21
3.1.2. «Jeg tror jeg er lykkelig...»	s. 21
3.1.3. Ungdomsundersøkelsenes styrker og svakheter	s. 21
3.2. Ungdomsundersøkelsenes funn	s. 22
3.2.1. Skole	s. 22

3.2.2. Lokalmiljø og idrett	s. 23
3.2.3. Den «frie» fritiden	s. 23
3.2.4. Kommunikasjonsteknologi	s. 24
3.2.5. Ungdom og tro	s. 25
3.2.6. Sunnhetspress	s. 25
3.2.7. Ungdoms psykiske helse	s. 26
3.3. Sekulariseringens påvirkning på kirken: en tro uten konsekvenser	s. 28
3.4. Travelhet i kirken	s. 29
3.4.1. Ungdomstinget	s. 29
3.4.2. Alltid lyd	s. 30
3.4.3. «Alltid tilgjengelig, alltid klar for noe gøy».	s. 30
3.5. Hvordan forholder ungdomsteologien seg til dagens ungdomsgenerasjon	s. 31
3.5.1. Oppgjør med aktivitetsbasert ungdomsarbeid	s. 31
3.5.2. Relasjonsbasert ungdomsarbeid og praktisering av tro	s. 33
3.5.3. Kontemplativt ungdomsarbeid	s. 35
3.5.4. Kristne praksiser	s. 36
4. Empiri	s. 39
4.1. Nordborg	s. 40
4.2. Sørborg	s. 40
4.3. Ungdomsarbeiderne	s. 42
4.4. Livsførsel	s. 43
4.5. Tidsbruk i det kristne ungdomsarbeidet	s. 44
4.5.1. Nordborg	s. 44
4.5.2. Sørborg	s. 44
4.6. Den «frie» fritiden	s. 44
4.6.1. Nordborg	s. 44
4.6.2. Sørborg	s. 45
4.6.3. Salvesen	s. 46
4.7. Smågrupper	s. 46
4.8. Viktige relasjoner	s. 47
4.9. Stillhet	s. 48
4.9.1. Nordborg	s. 48
4.9.2. Sørborg	s. 49
4.9.3. Ungdomsarbeiderne	s. 50

4.10. Retreat	s. 50
4.11. Ungdomsarbeiderne om ungdom og travelhet	s. 52
4.12. Hvile	s. 53
4.12.1. Nordborg	s. 53
4.12.2. Sørborg	s. 53
4.13. Salvesen – kirken må sette agendaen selv...	s. 54
 5. Drøfting	 s. 55
5.1. Er dagens ungdomsgenerasjon en travel generasjon?	s. 55
5.2. En sammenligning av Sørborg og Nordborg	s. 56
5.3. Hvordan skal kirken møte dagens generasjon travle ungdommer?	s. 58
5.3.1. Aktivitetsbasert eller relasjonsbasert ungdomsarbeid.	s. 60
5.3.2. Relasjons- og praksisbasert ungdomsarbeid	s. 63
5.3.3. Kontemplativt ungdomsarbeid	s. 65
5.3.4. Viktige momenter når kirken skal møte dagens generasjon travle ungdommer?	s. 66
5.4. Oppsummering og konklusjon: et livsstilsfokusert ungdomsarbeid	s. 69
 Bibliografi	 s. 71
 Vedlegg	 s. 74
Intervjuguide	s. 75
Kvittering NSD	

FORORD

Bak enhver småbarnsmor som skriver masteroppgave, står mange som skal takkes. Denne oppgaven har også blitt skrevet over lengre tid, da oppgaven ble naturlig avbrutt av en fødselspermisjon. Det betyr at det har vært mange ulike støttespillere langs veien. En stor takk rettes til familie, venner og medstudenter for oppmuntringer og hjelpende hender.

Takk til Misjonshøgskolen for utrustende undervisning. En spesiell takk til min dyktige veileder, Anne Beth Gilja Johansen. Du har gitt meg følelsen av at det alltid står en åpen dør inn til ditt kontor. Takk for dine oppmuntringer og din konstruktive kritikk. Takk også til Hans Austnaberg som i tillegg til å ha hatt betydningsfulle individuelle samtaler med meg opp gjennom studieårene, også har kommet med verdifulle innspill til oppgaven.

Takk til mine informanter, takk for raushet og ærlighet. Takk for tilliten dere viste meg fra første stund. Jeg blir lykkelig av å tenke på at kirken skal drives videre av sanne som dere.

Takk til den harde kjernen i klassen min; Hilde Sande og Simon Dahl. Studietiden min hadde vært kjedelig uten dere. Til min gode venninne og medstudent, Birgitte Avtjern, takk for genuin interesse og oppmuntringer langs veien. Jeg er utrolig takknemlig for at vi kan dele dypt vennskap og teologisk interesse. Og det er jammen ikke verst at vi begynte og fullfører teologistudiet samtidig, når vi vet hva disse studieårene har inneholdt av ulike byer og nye studiesteder!

Takk til Pionerkirken Stavanger for å være et ekte og ærlig fellesskap som hjelper meg å lære Gud å kjenne. En særlig takk til staben vår, Eilin Sandsmark, Kamilla Kleppe, Iselin & Helge Abrahamsen, Sofie & Gjermund Neteland og Birgitte Avtjern. Uten deres velvilje hadde det ikke vært mulig å skrive en oppgave av denne størrelsen i denne sesongen av livet. Takk for vennskap og at dere alltid ønsker meg og familien min det beste.

Takk til Aslaug Søyland for mange koselige formiddager, takk for at du heier på meg, tilbyr deg å hjelpe med praktiske ting, men først og fremst takk for at du minner meg på livet utenfor oppgaven. Vi to kan jammen nyte hverdagslivet!

En stor takk til min kjære mann og beste venn, Fredrik Stormark. Takk for din villighet til å være tett på oppgaven. Du er min korrekturlesende helt! Du har helt fra begynnelse til slutt, heiet meg frem. Takk for at du har trodd på at jeg skulle komme i mål de dagene jeg ikke har trodd det selv. Takk for at du har kommet med konstruktiv kritikk og pushet meg til å ikke bare få oppgaven levert, men også å levere fra meg et bidrag til ungdomsteologien som jeg kan være stolt av. Vi vet begge at denne oppgaven har vært et familieprosjekt.

Takk til datteren min, Lotte Kristine, som ved begynnelsen av skrivingen var i magen og som nå er 15 måneder. Du har vært min største motivasjon og utfordring i arbeidet med oppgaven.

Min plan var at du skulle ha noen lange hviler midt på dagen så jeg kunne skrive, men planen din var å utforske livet. Du har lært meg mye om Guds kjærlighet og å søke Gud i øyeblikkene.

Takk, Gud, for din livsforvandlende kjærlighet. Ingenting utfordrer meg mer enn den.

Stavanger, desember 2016.

Veronika Rachel Stormark

Til Lotte Kristine

- min bønn er at du skal bli møtt av en modig kirke som er villig til å involvere seg i ditt liv.

KAPITTEL 1

INNLEDNING

1.1 Problemstilling

I denne oppgaven skal jeg jobbe med problemstillingen: *Hvordan kan kristent ungdomsarbeid møte dagens generasjon travle ungdommer?*

1.1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Personlig har jeg stor interesse og forkjærlighet for både ungdomsteologi og ungdomsarbeid.

Interessen begynte da jeg som ung, i det som var en turbulent tid i livet mitt, ble introdusert til en kristen ungdomsklubb via noen venner. I ungdomsarbeidet møtte jeg noe som var annerledes enn alt annet jeg kjente til, og denne erfaringen har ført til at jeg etterpå alltid har ønsket å bruke mye tid sammen med ungdom og å fordype meg i den teologiske siden ved ungdomsarbeid. Som person har jeg også en forkjærlighet for det praktisk-teologiske, derfor ønsket jeg å skrive en masteroppgave med en praktisk vinkling.

Selve valget av problemstilling kom etter en opplevelse i arbeidet med en annen kvalitativ undersøkelse, der jeg møtte på en uventet utfordring: verken ungdommene eller ungdomsarbeiderne jeg skulle intervju, hadde tid til å møte meg. Det skal nevnes at de nok ikke kjente på verken en forventning eller en forpliktelse til å stille opp, ettersom jeg ikke hadde noen naturlig relasjon til dem, men poenget er at både ungdomsarbeiderne og ungdommene avlyste avtalte intervjuer på grunn av travelhet. Ved ett tilfelle ble et intervju som jeg skulle ha med en ungdom i en annen by, avlyst mens jeg var på vei. Begrunnelsen var igjen travelhet. I møte med en timeplan som ikke gikk tidsmessig opp, ringte altså den ene etter den andre og avlyste avtalene vi hadde inngått.

Jeg kan selv kjenne på travelhet i mitt liv, både i og utenfor lederansvaret jeg har i menigheten min. Dette, sammen med erfaringene av de travle ungdommene og vissheten om at media stadig skriver artikler om hvordan «generasjon prestasjon» og de «flinke pikene» blir syke av stress, fikk meg til å tenke på hvordan vi som kirke møter dagens ungdom i forhold til stress og travelhet. Motvirker vi stress og travelhet eller bygger vi opp under det? Disse spørsmålene førte til at jeg etter hvert opplevde en indre motivasjon og stadig større iver etter å finne ut mer om dette. Det er på denne bakgrunn at denne masteroppgaven har blitt til.

1.1.2. Presentasjon av problemstillingen

I denne oppgaven skal jeg undersøke hvordan man kan møte dagens ungdommer, og det bildet som ofte tegnes av denne generasjonen, er at de er nettopp travle. Jeg ønsker derfor å skrive med et særlig fokus på travelhet blant ungdom. På dette tidspunkt i oppgaven skal det likevel understrekes at beskrivelsen av ungdommenes travelhet foreløpig er av en antagende karakter. Dette vil bli

nærmere undersøkt senere i oppgaven, hvor vi enten vil få dette inntrykket bekreftet eller avkreftet. Videre er det etter mitt skjønn særdeles nyttig å undersøke hvorvidt ungdommenes travelhet er noe kirken trenger å ta hensyn til i forhold til utarbeidelsen av ungdomsarbeidet eller ikke. Jeg håper at denne oppgaven kan bidra til en slik vurdering og gi relevante svar på hvordan man som kirke kan møte dagens ungdomsgenerasjon.

1.1.3. Problemstillingens aktualitet

Tim Sudworth gjør i boken «Mission-shaped youth, rethinking young people and church», rede for ungdomsarbeidets utvikling på siste halvdel av 1900-tallet. Her viser han at 1970-årenes ungdomsarbeid ble preget av at det skulle være et trygt alternativ til den sekulære verden «der ute», og at det i løpet av 1980- og 1990-tallet vokste frem et stadig tydeligere skille mellom kristent og sekulært ungdomsarbeid. Man begynte nå også å erstatte noe av frivilligheten med ansettelser (slik man allerede gjorde i sekulært ungdomsarbeid) også innenfor kristent ungdomsarbeid. Hensikten var å skape vekst.¹ Dessverre ser man at utviklingen de to siste tiårene i stedet har vært en tilbakegang i antall deltakere. I 1996 kom kirken i England frem til at antallet ungdommer opp til 19 år, var halvert i løpet av de siste tiårene.² Erkjennelsen av denne nedgangen har ført til at det pågår en faglig debatt blant ungdomsteologene om hvordan man i vår tid skal møte dagens ungdommer med evangeliet.³

Utviklingen som her er beskrevet, henger sammen med sekulariseringsprosessen vi for øvrig ser i samfunnet. Avisen Vårt Land publiserte våren 2016 to artikler, der det kommer frem at kun én av fire mellom 15 og 25 år svarer at de tror på Gud.⁴ Det betyr at det for første gang er et flertall som svarer at de ikke tror på Gud, og det er de unge i gruppen 15–24 år som har den største andelen ikke-troende. Hele 53 % av disse sier at de ikke tror på Gud.

Vi ser altså at samfunnet i dag blir stadig mer sekularisert. Dette er et viktig aspekt å ha med inn i denne oppgaven ettersom dette er en del av konteksten for kristent ungdomsarbeid i dag. Tilbakegangen av hvor mange som sier de tror på Gud og nedgangen av antall deltakere i det kristne ungdomsarbeidet, henger mest sannsynlig sammen.

Selv om kirkens ungdomsarbeid fremdeles opplever vekst mange steder i Norge, ser vi dessverre samtidig at veksten i antall deltakere ikke er slik man skulle ønske det var. Nå er det ulike

---

¹ Tim Sudworth, *Mission-shaped youth. Rethinking young people and church*. (London: Church House Publishing, 2007), s. 4-5.

² Se også Bård Eirik Hallesby Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*. (Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2008), s. 63.

³ Sudworth, *Mission-shaped youth. Rethinking young people and church*, s. 7

⁴ Christina Gulbrandsen, «– Helt vanlig at ungdom ikke vet hva de tror», Vårt Land. Tilgjengelig på <http://www.vl.no/nyhet/helt-vanlig-at-ungdom-ikke-vet-hva-de-tror-1.716397>; besøkt 14. mai 2016. Og Erlend Friestad & Jaran Ree Michelsen, «Første gang: Flertall tror ikke på Gud», Vårt Land. Tilgjengelig på <http://www.vl.no/nyhet/forste-gang-flertall-tror-ikke-pa-gud-1.702540>; besøkt 14. mai 2016. Undersøkelsene ble gjort av Norsk Monitor og var en kartlegging av nordmenns verdigrunnlag og holdninger.

måter å måle vekst på, og det er ikke sikkert at antall deltakere er den beste måten å gjøre det på, men det er en annen problemstilling enn den jeg skal svare på i denne oppgaven. Poenget er at kirken er avhengig av vekst for å gå fremover og oppgavens problemstilling spør derfor hvordan vi kan møte dagens ungdommer, slik at de som allerede definerer seg som kristne kan få vokse i kjennskap til Gud og de som enda ikke har kommet til tro, kan få oppleve å bli kjent med Han som har skapt dem.

1.2. Litt om min før-forståelse av ungdomsarbeid

Mitt inntrykk før jeg begynte å skrive denne oppgaven, var at ungdommer flest har en travel hverdag og at dagens ungdom er travlere enn tidligere ungdomsgenerasjoner. I min tid som ungdomsarbeider og i ulike praksisperioder på studiet og nå som menighetsleder, ser jeg at kirken har et høyt aktivitetsnivå. Derfor har jeg hatt en personlig interesse av å finne ut hvordan travelhet påvirker ungdommenes menighetsliv, men kanskje først og fremst ønsker jeg å fordype meg i hvor vi som kirke går herfra. Hvordan møter vi dagens ungdommer?

Mitt inntrykk i møte med ungdomsteologi og fra samtaler med mennesker som er tett på kristent ungdomsarbeid, er at man de siste årene har erkjent at et aktivitetsorientert ungdomsarbeid ikke er særlig fruktbart og at man i dag tenker i en mer relasjonsbasert retning. Min antakelse før oppgaven ble skrevet, var at det likevel er et stykke mellom teori og praksis. Altså at selv om man ser at aktivitetene ikke gir den frukten man skulle ønske, vil flere menigheter fortsatt drive med denne typen ungdomsarbeid, siden dette har vært den bærende måten å drive ungdomsarbeid på i kirken.

1.3. Definisjoner

Ordene «travelhet», «ungdom», «møter», «aktiviteter og breddetiltak» og «empirien» er nøkkelord i oppgaven og brukes ofte. Det er derfor hensiktsmessig å definere dem noe nærmere, slik at det tydelig fremgår hvordan ordene skal forstås i denne oppgaven.⁵ Forhåpentligvis unngår man da misforståelser på grunn av at jeg og leseren legger forskjellig meningsinnhold i ordene.

1.3.1 Travelhet

Synonymordboken beskriver travelhet som å «ha hendene fulle, ha mye ugjort, være opptatt.»⁶ Det engelske ordet «busy», er oversatt med «beskjeftige seg, være travelt opptatt, flittig»⁷ og «hurry» er oversatt med «hastverk, hast» og «in a hurry» som «så fort som mulig».⁸

---

⁵ Jf. Euris L Everett og Inger Furuseth, *Masteroppgaven: Hvordan begynne – og fullføre*, (Oslo: Universitetsforlaget. 2012), s. 68.

⁶ Bjarne Berulfsen, «Fremmedord og synonymer blå ordbok» (Oslo: Kunnskapsforlaget. 2001. 5. utg., 4. oppl. 2005), s. 319.

⁷ Petter Henriksen & Vibecke C.D Haslerud, «Engelsk blå ordbok. Engelsk-norsk / Norsk-engelsk». (Oslo: Kunnskapsforlaget. 2001. 2. utg 2007) s. 123.

Slik jeg forstår ordbøkene, definerer man travelhet som det å ha mye å gjøre. Jeg opplever ikke en slik definisjon som tilstrekkelig for bruken av ordet i denne oppgaven og vil derfor utdype dette noe.

Travelhet er når tiden man faktisk har til rådighet, ikke sammenfaller med den tiden man faktisk trenger. Altså at det er et misforhold mellom dem. Slik jeg ser det, er travelhet av en subjektiv karakter. Ungdommenes hverdag kan se lik ut, men oppleves helt ulikt ut fra bakgrunn, livssituasjon og personlighet. Dermed ser jeg på travelhet som noe som hindrer mentalt overskudd. Man får en opplevelse av å ha hodet under vann, i stedet for over. Men slik jeg vurderer travelhet, behøver det ikke å handle om tid. Det kan også handle om ulike forventninger som enkeltmennesket opplever å få rettet mot seg, enten av seg selv eller andre. Konsekvensen er at mennesket opplever å måtte jage for å innfri disse.

Travelhet over en kort periode er helt normalt og ikke skadelig for ungdommene. Varer travelheten derimot over tid, vil vi imidlertid se ulike negative konsekvenser, der stress kanskje er den mest typiske reaksjonen.

På bakgrunn av disse refleksjonene vil jeg definere travelhet som to ting: «Travelhet er på den ene siden at tiden man har til rådighet ikke er tilstrekkelig for det man ønsker å få tid til, med den konsekvens at man ikke klarer å opprettholde et mentalt overskudd. Men travelhet trenger ikke å være knyttet til tid, og er derfor på den annen side også opplevelsen av hele tiden å jage mot et mål bestemt av egne eller andres forventninger. Dette målet kan enten være bevisst eller ubevisst.»

1.3.2. Ungdom

Chap Clark spør i boken «Hurt: Inside the world of today's teenagers» om hvorvidt ungdommer er store barn eller små voksne. Det naturlige er kanskje å tenke at de er en blanding, men i følge Clark er det akkurat det de ikke er. Han mener ungdomstiden er en egen periode i livet som må forstås ut fra sine egne premisser.⁹ Clark mener det er vanskelig å skulle gi én definisjon av ungdomstiden, men han skriver «A standard academic definition of adolescence comes down to «two main components - separateness and self-assertion» ... Adolescence, then, is a psychosocial, independent search for a unique identity or separateness.»¹⁰ I tråd med dette definerer Store norske leksikon ungdom som livsfasen mellom barn og voksen.¹¹

Øyvind Hultedahl gjør også rede for ulike måter å definere ungdomsperioden på, enten kvantitativt som en bestemt aldersgruppe, eller «man kan forstå ungdom kvalitativt ut fra særskilte

---

⁸ Ibid, s. 545.

⁹ Chap Clark, *Hurt. Inside the world of today's teenagers*. (Michigan: Baker Academic, 2004), s. 27-28.

¹⁰ Ibid, s. 28.

¹¹ Øyvind Tønnesson og Frode Svartdal, «Ungdom»; Tilgjengelig på <https://snl.no/ungdom>; besøkt 20. mai 2016.

sosiologiske og kulturelle kjennetegn: for eksempel særskilt livssituasjon eller særskilte musikk- eller medievaner.»¹²

I denne oppgaven forstår jeg ungdommer kvantitativt som mennesker mellom 13 og 18 år.

1.3.3 «Hvordan møter vi dagens ungdommer».

Ordet «møter» kan ha litt ulike betydninger, derfor ønsker jeg å presisere nærmere hvordan bruken av det i problemstillingen skal forstås. Ordet har i oppgaven to betydningsnyanser. Det handler om å nå nye ungdommer med evangeliet og å ta vare på de ungdommene som allerede tilhører ungdomsarbeidet. Dermed forstår jeg «møter» som et møte mellom ungdom og ungdomsarbeidet som både er av en evangeliserende misjonær karakter, og en utrustende karakter.

1.3.4 Aktiviteter og breddetiltak

Ordet aktivitet sikter i denne oppgaven til aktiviteter av ikke-religiøs karakter, for eksempel fotballturnering, bilrebus, bakekveld og lignende. De fleste menigheter vil legge inn et element av trosutøvelse, f.eks. andakt og sang. Aktivitetene blir ofte brukt som «breddetiltak» for å lettere få med nye ungdommer på f.eks. ungdomsklubben og for å gjøre terskelen til kirken lavere. Den underliggende hensikten er at ungdommene skal få bli kjent med evangeliet og kirken. Aktivitetene omtales ofte også som breddetiltak, men trenger ikke å være det samme. Målet med breddetiltak er å nå bredt ut til mange, og grunnen til at de lett forveksles med aktiviteter, er at man ofte har utformet breddetiltak som aktiviteter. Men breddetiltak kan også være dybdetiltak, dvs. tiltak som ønsker å la ungdommene få praktisere tro.

1.3.5. «Empirien»

Med ordet «empiri» siktes det i denne oppgaven til funnene jeg har gjort når jeg har intervjuet ungdom (funnene er presentert i kap. 4).

---

¹² Øyvind Høltedahl, Hva er ungdomsteologi og hvordan arbeide kontekstuellt med ungdom og teologi? Norsk tidsskrift for misjon 59 (Oslo: Instituttet 2005). s. 132.

KAPITTEL 2

METODE

Ungdomsteologi er alltid et dagsaktuelt tema, og et tema det er viktig at man arbeider kontinuerlig med. Ikke minst er det svært viktig i vår tid, noe Bård Eirik Hallesby Norheim understreker når han peker på hvor viktig det er at kirken klarer å møte dagens ungdommer i en tid hvor hjemmet og skolen tar stadig mindre ansvar for trosopplæring. Og ikke minst er det viktig i vår tid for på en god måte å kunne møte utfordringen fra den stadig økende sekulariseringen i samfunnet. Jeg er også enig med Norheim når han sier at kirken må tenke nøye gjennom hva som er viktigst i ungdomsarbeidet, fordi den tiden man faktisk får med ungdommene er kort og derfor svært dyrebare.¹³

I denne oppgaven skal jeg arbeide metodisk med kristent ungdomsarbeid på to måter. Jeg skal på den ene siden studere faglitteratur om kristent ungdomsarbeid, og på den annen side selv intervju ungdommer og ungdomsarbeidere fra to forskjellige menigheter. Oppgaven får dermed både en bred gjennomgang av relevant litteratur i tillegg til egne intervjuer. Hensikten er at man på denne måten skal få mulighet til å se faglitteraturen i lys av den faktiske situasjonen, samtidig som litteraturdelen gjør det mulig for meg å se om det gjennom intervjuene kommer frem ny kunnskap, eller om de bekrefter allerede eksisterende forskning.¹⁴ For meg er det også viktig å gi ungdommene en stemme inn i forskningen, slik at deres faktiske hverdag og virkelighetsforståelse kan gi oss kunnskap om og svar på hvordan man i dag kan drive et kristent ungdomsarbeid som fører til vekst i ungdommenes trosliv.

2.1. Intervju som metode

Det finnes ulike former og varianter av intervju som metode. Intervjuerens oppgave er å velge den intervjuformen som best tjener formålet han eller hun har.¹⁵ I denne oppgaven har jeg valgt å bruke den semistrukturerte intervjuformen som metode, der intervjuformen er samtale.

Samtalen er for mennesket en gammel og naturlig måte å tilegne seg kunnskap på, og er slik sett ingen ny metode. I filosofien har samtalen vært bevisst brukt som metode helt tilbake til før begynnelsen av vår tidsregning. Den greske filosofen Sokrates (ca 4-500-tallet f.kr.) brukte eksempelvis samtalen som metode for å tilegne seg kunnskap. Likevel er det først i nyere tid man ser den aktive bruken av samtalen som metode i samfunnsvitenskapelig kontekst.¹⁶ I dag får det kvalitative intervjuet stå selvstendig som forskningsmetode, noe som har ført til en økt bruk av

---

¹³ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s 67.

¹⁴ Steinar Kvale, *Det kvalitative forskningsintervju*, (Oslo: Ad notam Gyldendal. 1997. 4. oppl. 2001). s. 53.

¹⁵ Steinar Kvale & Svend Brinkmann, *Interviews : learning the craft of qualitative research interviewing*, (Los Angeles, Calif: Sage. 2009). s. 143.

¹⁶ Kvale, *Det kvalitative forskningsintervju*, s. 23.

metoden og derfor også en økt interesse for å lage fagbøker og undervisning om emnet. Steinar Kvale peker på at både bedre teknologi og dialog mellom de akademiske fakultetene har ført til denne økte interessen og bruken av kvalitativ forskning.¹⁷

Det kvalitative forskningsintervjuet faller inn under såkalt «faglig konversasjon». Her har man valgt å legge den hverdagslige samtalen til grunn for informasjonen man som intervjuer henter. I denne oppgaven er forskningsdataene innhentet gjennom «det halvstrukturerte livsverden-intervjuet», også kalt det «semistrukturerte» intervjuet. Kvale bruker i boken «Det kvalitative forskningsintervju» denne definisjonen om intervjuformen: «et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomenene.»¹⁸ Kvale skriver videre at intervjuet ikke er en tilfeldig meningsutveksling, snarere tvert imot er intervjuet stedet hvor intervjueren må lytte og spørre seg frem til kunnskap. Kunnskapen man får gjennom et slikt intervju må siden kunne utprøves.

Jeg har valgt denne intervjuformen fordi jeg opplever at den gir meg den nødvendige frihet til å kunne følge opp ungdommenes refleksjoner og å ta disse på alvor. Metoden gir meg også mulighet til å følge opp uforutsette elementer som vil være av interesse for oppgaven.

2.1.1. Intervjueren

Intervjuerens oppgave er, i tillegg til å lytte og å stille spørsmål, å ha en kritisk tilnærming og et kritisk blikk på svarene som blir gitt. Kvale skriver at på den måten fungerer intervjueren som forsker: «det er forskeren som definerer og kontrollerer situasjonen.»¹⁹

Av publiserte forskningsrapporter og artikler får man ofte inntrykk av at intervju- og forskningssituasjoner er ryddige og klare fra begynnelse til slutt, men Kvale minner om at dette kun er av redaksjonelle og praktiske hensyn. Virkeligheten er en helt annen. Her endres problemstillingen underveis, og man må regne med både overraskelser og planendringer.²⁰ Selv opplevde jeg det Kvale her snakker om som svært nyttig i planleggings- og gjennomføringsfasen. På den ene siden måtte jeg forholde meg til en planleggingsfase som hele tiden var i endring, og på den annen intervjuet jeg hovedsakelig ungdommer, en aldersgruppe som av natur er svært dynamisk. Jeg merket fort at fleksibilitet på tid og sted var nødvendig for å få gjennomført lengre samtaler med ungdommene.

2.1.2. Spontanitet

Spontanitet er en styrke for intervjueren, da intervjuet hele tiden skjer i skjæringspunktet mellom en metodefri tilnærming til informanten og en rent metodisk tilnærming. Intervjuerens dyktighet,

---

¹⁷ Ibid, s. 24.

¹⁸ Ibid, s. 21.

¹⁹ Ibid, s. 21.

²⁰ Ibid, s. 43-44.

erfaring og modenhet vil her avgjøre hvorvidt kunnskapen kommer frem. Å forberede seg godt før intervjuet er derfor svært viktig.²¹ Jeg har i arbeidet med denne oppgaven intervjuet flere ungdommer, og derfor ble fleksibilitet og åpenhet for det uforutsette, noe jeg på forhånd måtte forberede meg på.

2.1.3. Kontekst

Det er en stor styrke for intervjuets innhold at intervjueren er godt kjent med konteksten informantene lever i, både for å kunne stille de riktige spørsmålene og for å forstå svarene man får. I sosialantropologien er dette et anerkjent prinsipp og man er opptatt av at intervjueren gjør seg kjent med konteksten før man utfører feltarbeidet.

For mitt vedkommende hadde jeg godt kjennskap til kristent ungdomsarbeid fra tidligere, både fra da jeg selv var deltaker og fra tiden da jeg var ungdomsleder som både frivillig og ansatt. Det er imidlertid fem år siden jeg aktivt var i et ungdomsmiljø, og ettersom ungdomskulturen er i rask endring og kristent ungdomsarbeid hele tiden utvikles, valgte jeg å besøke et par menigheter før jeg foretok intervjuene.²² Jeg deltok for eksempel på en ungdomskveld i en menighet som jeg etterpå valgte å ikke ta med i oppgaven (ettersom denne menigheten lignet svært mye på en av de andre menighetene).

2.1.4. Utvalg

Jeg har valgt å presentere intervjuer fra to ulike menigheter i Den norske kirke (DNK). Den ene er en «bymenighet» på et mindre sted hvor kirken står sterkt, men hvor ungdomsarbeidet likevel i stor grad forholder seg til familier som ikke er kjent med en menighetshverdag. Denne menigheten omtales heretter som Nordborg. Den andre menigheten ligger mer landlig til og har lang tradisjon for kirke og bedehus. Ungdommene har dermed her andre referanserammer og annen kjennskap til menighetsliv enn i bymenigheten. Denne menigheten omtales heretter som Sørborg.

Jeg har valgt å studere to menigheter som skiller seg noe fra hverandre i håp om å få frem noe av mangfoldet som finnes i ungdomsarbeidet i DNK. Men selv om disse menighetene har en geografisk avstand, befinner de seg likevel i samme bispedømme og vil derfor kulturelt sett ha flere likhetstrekk. Dette begrenser informasjonstilfanget noe, men oppgavens størrelse krever at jeg avgrenser omfanget. Av samme grunn har jeg valgt å begrense antall informanter til 4-5 ungdommer fra hver av de respektive menighetene.²³ Samtidig har jeg også intervjuet én ungdomsleder i hver av menighetene.

---

²¹ Ibid, s. 43.

²² Ibid, s. 53.

²³ Ibid, s. 59.

Stavanger bispedømme satser for tiden på ungdom og stillhet. I den forbindelse intervjuet jeg Just Salvesen, ettersom han har jobbet mye med temaet ungdom og stillhet. Jeg har valgt å ikke anonymisere Salvesen ettersom han jobber som prest og slik er en offentlig person. De øvrige informantene er anonymisert.

Jeg har forsøkt å legge til rette for at ungdommene skal føle seg frie til å gi ærlige og virkelighetsnære svar, uten å måtte tenke på hvordan de fremstår i masteroppgaven. Alle informantene er over 16 år og trenger derfor ikke samtykke fra foresatte.²⁴ Det ble på forhånd avtalt at all informasjon fra og om ungdommene skulle behandles konfidensielt.

I denne oppgaven skal jeg undersøke ungdomskulturer. Det innebærer at jeg må stille spørsmål inn i en annen kulturell kontekst enn den jeg selv tilhører. Selv om ordene er de samme, kan vi legge helt forskjellige meninger i dem.²⁵ En annen ting som også er verdt å være oppmerksom på, er faren for å stille ledende spørsmål når man intervjuer ungdom. Denne faren er mest kritisk når man intervjuer barn,²⁶ men siden ungdom befinner seg i en mellomfase, bør man så langt det er mulig, unngå å legge føringer for svaret.

De semistrukturerte intervjuene som jeg har utført, er av en narrativ karakter, der ungdommene og ungdomslederne har fått fortelle sin historie og sin vei til tro.²⁷ Den enkeltes historie blir til kunnskap som jeg ønsker å formidle.²⁸

Når det gjelder utvalg av informanter, skjedde det ved at jeg først tok jeg kontakt med ungdomslederne i de ulike menighetene og la frem tema og mål for oppgaven. Disse kontaktet så og valgte ut ungdommene i sine menigheter. Alle tilhører den «harde kjernen» i menighetene og hører til gruppen «svært aktive». De har likevel hatt ulike innganger til ungdomsarbeidet og har slik ulike refleksjoner.

Det anbefalte antallet når man gjør gruppeintervjuer, er mellom seks og ti intervjupersoner. Men ettersom jeg ønsket å ha gruppene små nok til at ikke gruppedynamikken ble preget for mye av rollene man har i vennegjengen utenfor intervjusettingen, valgte jeg å gjøre intervjuene med to til tre personer om gangen. Slik håpet jeg at alle skulle få slippe til, samtidig som de kunne dra nytte av hverandres refleksjoner.²⁹ For at ungdommene skulle slappe av, ble intervjuene gjennomført på kaféer som ungdommene brukte til vanlig og som de forbandt med fritid. Jeg har latt ordet gå fritt, slik at informantene når som helst har kunnet ta ordet. I de tilfellene hvor samtalen stoppet opp, tok vi en runde slik at alle skulle få uttale seg.

Just Salvesen og de to ungdomslederne intervjuet jeg én til én.

---

²⁴ Personvernombudet for forskning, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/samtykke.html>

²⁵ Kvale & Brinkmann, *Interviews : learning the craft of qualitative research interviewing*, s. 144.

²⁶ Ibid, s. 146.

²⁷ Ibid, s. 148 + 153.

²⁸ Ibid, s. 55.

²⁹ Ibid, s. 150.

Intervjuene er i all hovedsak gjort ansikt til ansikt. Samtidig avtalte vi under intervjuet at jeg kunne kontakte dem i ettertid for oppfølgingsspørsmål. Dette ble gjort over Chat av praktiske årsaker. Selv om det blir mer og mer vanlig å foreta intervjuer over nettet, og at dette også har noen klare fordeler (man kan intervju personer til tross for stor geografisk avstand), mister man ved skriftlig kommunikasjon mye av det non-verbale språket i kommunikasjonen.³⁰ Når jeg likevel valgte å stille oppfølgingsspørsmål over nettet, valgte jeg å gjøre det over Chat, da dette ligner mer på en faktisk samtale enn det epost-korrespondanse – med sine tidsavbrudd – gjør. Fordelen med skriftlig korrespondanse er at det for noen er lettere å være ærlig med sensitiv informasjon. Derfor, og fordi behovet for oppfølgingsspørsmål var veldig lite, brukte jeg heller ikke Skype.

Et fullstendig informert samtykke fra informantene var vanskelig å få, da intervjuet var av en slik karakter at det var nødvendig å følge opp uforutsett informasjon underveis. Det var derfor vanskelig for meg som forsker å gi fullstendig informasjon om tematikk og praksis.³¹ Jeg prøvde å gi realistisk informasjon på forhånd, men ungdommene fikk ikke vite hva oppgaven skulle handle om før siste spørsmål. På forhånd fikk de vite at forskningen hadde med ungdomsteologi å gjøre og at den ville handle om ungdommens eget forhold til tro og kirke. Etter intervjuet ble de også opplyst mer utfyllende om mål og tematikk. Vi snakket også litt om ulemper og fordeler ved å delta i en slik undersøkelse.³² Intervjupersonene opplevde dette, så langt jeg kunne oppfatte, som nyttig for sin egen refleksjon. Vi avtalte muntlig at jeg kunne bruke informasjonen de hadde gitt meg uten noe videre samtykke. De fikk imidlertid kontaktinformasjon om meg, slik at de kunne ta kontakt hvis de hadde spørsmål eller i ettertid opplevde at de hadde gitt ut for sensitiv informasjon. Dette ønsket jeg å gjøre av etiske hensyn, da noen av opplysningene som kom frem, var av en sensitiv art. Dette er i tråd med hensikten min, nemlig at oppgaven skal tjene ungdommene.³³

Intervjuene ble tatt opp på lydfil og siden transkribert. Underveis i intervjuene tok jeg også notater. Når man transkriberer, oversetter man fra muntlig til skriftlig språk, og ingen transkribering er fullkommen. Det muntlige språket er rikere enn det skriftlige, og dermed går dessverre noe tapt.³⁴

I forkant av intervjuene hadde jeg forberedt en intervjuguide som jeg benyttet meg av (se vedlegg).

2.1.5. *Kritikk av metoden*

Det har blitt reist spørsmål til intervjuet som vitenskapelige metode. Kritikken går på intervjuets subjektive karakter. Forskjellige forskere med ulike referanserammer og preferanser, vil komme til ulike forskningsresultater. Kritikken bunner i en forventning om at det finnes et objektivt og riktig

---

³⁰ Ibid, s. 149.

³¹ Kvale, *Det kvalitative forskningsintervju*, s. 68.

³² Ibid, s. 68.

³³ Ibid, s. 69.

³⁴ Kvale & Brinkmann, *Interviews : learning the craft of qualitative research interviewing*, s. 178.

svar. Det er også nærliggende å stille spørsmål til om informantene gir deg det «rette» svaret. Derimot er tanken om at det finnes et rett svar som man kan finne gjennom et intervju, oppgitt av forskerne i dag.

I dag har man mer en postmoderne tilnærming til intervjuet som metode. «En postmoderne tilnærming gir avkall på fastlagte meninger og legger i stedet vekt på deskriptive nyanser, forskjeller og paradokser. Den representerer en bevegelse fra et substansielt til et relasjonsbetont meningsbegrep, med en overgang fra den moderne søken etter én sann og ekte mening til en relasjonsbetont utfoldelse av meningen.»³⁵ Slik beskriver Kvale den postmoderne tilnærmingen, og dermed blir de mulige og ulike tolkningene en styrke som er med på å formidle virkeligheten. Den subjektive karakteren blir nettopp her det interessante. Min oppgave blir da ikke å avdekke de allerede eksisterende meningene, men å legge til rette for at ungdommene selv og i samspill med meg, kan tenke høyt, stille spørsmål ved og reflektere rundt egne meninger. Jeg tror det er viktig å være klar over samspillet mellom intervjuer og informant. Ved å forstå sin egen rolle og makt som intervjuer, er det lettere å gi tilstrekkelig rom til intervjupersonene, slik at de får komme med sine egne meninger.³⁶

Jeg har valgt å stille ungdommene de samme spørsmålene, slik at jeg får et sammenligningsgrunnlag. Det samme gjelder ungdomslederne. Når det gjelder intervjuet med Just Salvesen, har jeg stilt en del oppfølgingsspørsmål, i tillegg til å la ham sette agendaen for intervjuet.

2.1.6. Viktige momenter å være klar over for meg som intervjuer.

Som intervjuer er det viktig å legge frem et så objektivt og autentisk arbeid som mulig. Men jeg er klar over at som forsker er mine referanserammer og min evne til å lytte med på å forme budskapet som legges frem.

Jeg har i flere år, både som frivillig og ansatt, jobbet med ungdomsarbeid, og har derfor mine tanker om dagens ungdomsgenerasjon og deres behov. Derfor har jeg valgt å intervju ungdommer jeg ikke har noen kjennskap til fra før, i et forsøk på å løsrive meg fra mine antagelser. Men denne erfaringen fra ungdomsarbeid er selvsagt noe jeg bærer med meg inn i oppgaven.

I en intervjusetting er det naturlig at jeg som intervjuer, allerede før intervjuet har funnet sted, har noen antagelser om hva utfallet av intervjuet vil være. Olav Dalland skriver i boken «Metode og oppgaveskriving», at empirien skal være utslagsgivende, selv om man da må gå «tilbake til start» og legge fundamentet på nytt. I praksis betyr dette at jeg må godta at det er viktigere at sannheten kommer frem, enn at jeg som intervjuer får rett.³⁷

---

³⁵ Kvale, *Det kvalitative forskningsintervju*, s. 153 + 155.

³⁶ Ibid, s. 155. Kvale & Brinkmann, *Interviews : learning the craft of qualitative research interviewing*, s. 54.

³⁷ Olav Dalland, *Metode og oppgaveskriving for studenter*, (Oslo: Gyldendal akademiske, 2012), s. 116.

I et intervju er det viktig at svarene er minst mulig avhengige av meg som intervjuer og person. Det krever en nøyaktighet fra min side i behandlingen og analysen av dataene. Dalland skriver: «Idealet er at en annen forsker skal kunne oppnå det samme resultatet ved å følge den samme fremgangsmåten.»³⁸ Samtidig vet vi at intervju og observasjon er svært subjektivt og at mine preferanser og ønsker om intervjuets utfall, følger med meg inn i intervjuet. Derfor skriver Dalland at det er viktig med god innsikt i egen førforståelse. Det fjerner ikke subjektiviteten, men ved på forhånd å ha god kunnskap om mine tanker omkring temaet travelhet og ungdomsarbeid, vil jeg lettere kunne avdekke førforståelsen, slik at den ikke lenger har like stor påvirkning på oppgaven og behandlingen av dataene.³⁹ Dalland skriver: «jo flere og mer oppfinnsomme forsøk på avlivning en forklaring har overlevd, desto større tillit vil en ha til dens holdbarhet.»⁴⁰

All informasjon som jeg mottar gjennom det kvalitative intervjuet, går gjennom meg som person. Utvalget jeg gjør av dataene er et utvalg som er påvirket av den jeg er. Jeg redegjør for min førforståelse i innledningen til oppgaven.⁴¹

Fordi presentasjonene av empirien skal kunne etterprøves, har jeg valgt å ta med alt av informasjon slik at leseren selv kan få vurdere utfallet av resultatene. Grunnet oppgavens størrelse har jeg dessverre ikke mulighet til å gjengi hele intervjuet. Slik det går frem i intervjuguiden vil man se at ikke alle temaene er tatt med i fremleggelsen av empirien. Dette er gjort for at oppgavens resultat enklere skal kunne ettergås og vurderes. Et kvalitativt intervju vil aldri kunne ettergås nøyaktig, da et kvalitativt intervju mest sannsynlig vil ha noen større eller mindre forskjeller fra hver gang de blir holdt, selv med de samme informantene.⁴²

2.2. Litterær metode

Problemstillingen handler både om hvorvidt dagens ungdom er travle og om hvordan vi som kirke skal møte dem. Forskningsområdet er dermed forholdsvis bredt. Det finnes etter det jeg kan se lite forskning om travelhet blant ungdommer som står i en menighetssammenheng, men det finnes flere grundige ungdomsundersøkelser og en del teori om dagens ungdomsgenerasjon. Det siste gjelder også for kristent ungdomsarbeid. For å legge frem et tilstrekkelig og dekkende kildemateriale, er det dermed etter min mening hensiktsmessig med en kombinasjon av både kvalitativ og litterær metode.

I forhold til den litterære siden av arbeidet har jeg bestrebet meg på å finne oppdaterte litterære kilder, men leseren vil likevel se at kildene er av ulik årgang.

---

³⁸ Ibid, s. 117.

³⁹ Ibid, s. 117-118.

⁴⁰ Ibid, s.118.

⁴¹ Ibid, s. 121.

⁴² Ibid, s. 118.

Når jeg har valgt ut litteratur, har jeg valgt litteratur ut fra den tanke at litteraturen i seg selv er relevant for de sentrale delene i problemstillingen. Jeg har derfor valgt den litteraturen jeg opplever at hjelper meg å svare best mulig på problemstillingen. For å kunne svare dekkende på dette, har det vært viktig å finne litteratur som behandler *dagens* ungdomsgenerasjon – hvordan de har det og om travelhet er et problem blant dem.

For å kunne svare på hvordan kristent ungdomsarbeid faktisk møter ungdommer i dag, har det vært viktig for meg å finne litteratur som sier noe om dagens situasjon i kirkens ungdomsarbeid, hvilke strømninger som rører seg i ungdomsteologien og ulike måter å møte ungdommene på. Derfor har jeg lagt vekt på å finne litteratur og forskning som er oppdatert på dagens situasjon.⁴³ Jeg har også valgt å bruke noen dagsaktuelle avisartikler.

Litteraturen som handler om ungdom og ungdomsarbeid utgjør et stort felt, så jeg har måttet gjøre et utvalg. Utvalget er gjort i samråd med min veileder og andre personer som har et personlig engasjement for dagens kristne ungdomsarbeid. Av disse har jeg fått verdifulle litterære tips.⁴⁴

I den litterære metoden er det *kildekritikken* og *analysen* som er det metodiske redskapet.⁴⁵ På grunn av oppgavens omfang har jeg valgt å drøfte litteraturen hovedsakelig opp mot empirien, da dette etter min mening vil være mest hensiktsmessig for å kunne svare på hvordan kirken bør møte dagens ungdommer. Man vil derfor se at jeg ikke har særlig motstridende litteratur, noe som heller ikke har vært oppgavens siktemål. Jeg har derimot valgt litteratur som viser de ulike strømningene som vi møter i dag.

2.2.1. Hermeneutikk

Bøkene jeg har valgt ut, er som nevnt de jeg opplever er de mest relevante for oppgavens problemstilling. Og i det jeg har lest litteraturen, har jeg også fått en forståelse av tekstene. Denne prosessen kalles *hermeneutikk*. Hermeneutikken er særlig viktig der det er snakk om å oversette og fortolke tekster. Siden ungdomsteologien har sitt opphav i bibelske tekster, er hermeneutikken relevant for denne oppgaven.

Torleiv Austad deler i boken, «Tolkning av kristen tro», hermeneutikken inn i tre. De tre delene er regelhermeneutikk, metodehermeneutikk og forståelseshermeneutikk. I denne oppgaven benytter jeg meg først og fremst av forståelseshermeneutikk, siden jeg ikke bedriver direkte eksegese av bibeltekster. I følge Austad er dette den utvidede betydningen av hermeneutikk, her fokuserer man på forståelsen teksten gir. Som leser er jeg fortolkeren, og jeg leser teksten med min bakgrunn, fordommer og førforståelse, slik også Dalland viser til i sin kvalitative metode. Austad

---

⁴³ Euris L Everett og Inger Furuseth, *Masteroppgaven: Hvordan begynne – og fullføre*, (Oslo: Universitetsforlaget. 2012), s. 69.

⁴⁴ Ibid, s. 71.

⁴⁵ Dalland, *Metode og oppgaveskriving for studenter*, s. 223.

viser til Hans-Georg Gadamer som sier at teksten har et budskap til oss, i følge Gadamer er det dette som gir den gyldighet for oss. I samspillet mellom tekstens budskap og leseren oppstår denne tolkningen og kunnskapen. Til Gadamers lære legger Austad til den kritisk-analytiske tilnærmingen til teksten. Som leser må jeg ha et kritisk blikk både på min egen tolkningsprosess, men også til teksten.⁴⁶

---

⁴⁶ Torleiv Austad, *Tolkning av kristen tro. Metodespørsmål i systematisk teologi*. (Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2008), s. 160-162.

KAPITTEL 3

TEORI

I dette kapittelet skal jeg presentere litteratur som er relevant for arbeidet med problemstillingen. Denne litteraturen vil være med å danne bakteppe for drøftingen av problemstillingen i kapittel 5. Innledningsvis vil jeg presentere to ungdomsundersøkelser som gir oss verdifull informasjon om hvordan dagens ungdom har det, hva de er opptatt av og hva som er typiske kjennetegn for akkurat denne generasjonen. Presentasjonen har til hensikt å hjelpe meg til å forstå dagens ungdomsgenerasjon, hvilket er helt fundamentalt om jeg skal kunne svare på hvordan kristent ungdomsarbeid bør utformes for å imøtekomme dagens generasjon. Deretter vil jeg gi en presentasjon av relevante ungdomsteologer og deres ungdomsteologi.

3.1. Ungdomsundersøkelsene

3.1.1. Ungdata

Velferdsinstituttet NOVA, ved Høgskolen i Oslo og Akershus, utførte mellom 2010 og 2014 en landsomfattende undersøkelse blant ungdom kalt «Ungdata». Undersøkelsen har til hensikt å kartlegge hvordan dagens ungdomsgenerasjon ser på seg selv, hvordan de har det og hva som kjennetegner deres generasjon. Databasen ble startet i 2010 og avsluttet i 2014. Dataene er samlet inn over en treårsperiode (2012-2014) og 260 kommuner og 156 000 ungdommer deltok. For å studere trender som går over tid, har man i løpet av disse årene studert dette i tre treårsperioder (2010-2012, 2011-2013, 2012-2014). Ettersom det er flest ungdomsskoleelever som har svart på undersøkelsen, egner Ungdata seg særlig i møte med dem.⁴⁷

Ungdata er med sitt omfang, bredde og dybde helt unik blant ungdomsundersøkelser.

3.1.2. «Jeg tror jeg er lykkelig...»

Morten Holmqvist er førsteamanuensis ved Menighetsfakultetet og redaktør av boken «Jeg tror jeg er lykkelig...» (undersøkelsen omtales som «Holmqvist» i oppgaven). Boken er et resultat av en kvantitativ undersøkelse gjort blant et tilfeldig utvalg av 1000 tenåringer i alderen 13-16 år. Tenåringene er bosatt i Oslo, Agder, Oppland og Troms. Undersøkelsen er gjennomført ved at ungdommene fylte ut anonyme spørreskjemaer med 60 spørsmål om deres livsstil og tro. Holmqvist gjorde også 21 kvalitative intervjuer med ungdommer i de samme fylkene.⁴⁸

3.1.3. Ungdomsundersøkelsenes styrker og svakheter

Jeg anser de nevnte undersøkelsene som både grundige og solide. De gir oss etter min vurdering verdifull kunnskap om hvordan hverdagen er for dagens ungdom. De samsvarer også med flere av

---

⁴⁷ NOVA (2015). *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*. NOVA Rapport 7/15. Oslo: NOVA, s. 6.

⁴⁸ Morten Holmqvist, *Jeg tror jeg er lykkelig -: ung tro og hverdag*, (Oslo: Kloster forlag, 2007), s. 20.

mine egne funn (se kap. 4), og slik synes empirien å bekrefte at undersøkelsene gir troverdig informasjon om dagens ungdom. Samtidig er slike undersøkelser komplekse og må alltid ses i en sammenheng. Ungdata-undersøkelsen ble utført i skoletiden og har relativt høy deltakelse. En av svakhetene ved undersøkelsen er likevel, slik jeg vurderer det, at den er basert på frivillig deltakelse. Nå må en slik undersøkelse nødvendigvis være frivillig, men kan det være at de ungdommene som kunne tilført undersøkelsen bredde, er nettopp de som velger å ikke svare på den? Foresatte kan også nekte sine barn å delta.⁴⁹ Det er trolig en svært liten prosent dette gjelder, men det er med på å gjøre tallene noe mer usikre som representative for alle ungdommer.

Videre ble undersøkelsen gjennomført ved at ungdommene krysset av på ulike skjemaer med ferdigskrevne svar. Det ble ikke utført kvalitative intervjuer. Dermed er konklusjonene basert på hvordan forskerne tolker ungdommenes svar. Det ville vært interessant å få se nærmere på hvordan forskerne nådde sine konklusjoner. På denne bakgrunn mener jeg at Ungdata-undersøkelsen – om enn solid – ikke kan stå for seg selv, men at den bør ses i sammenheng med andre kvalitative undersøkelser og samfunnsanalyser.

Holmqvists undersøkelse inneholder, i motsetning til Ungdata, også kvalitative intervjuer, noe som styrker hans konklusjoner. Men i boken «Jeg tror jeg er lykkelig...» presenterer han, etter min mening, i for stor grad konklusjonene og sine egne tanker omkring undersøkelsen, i stedet for å presentere det faktiske tallmaterialet og drøftingene som har ført til konklusjonene, dermed er det vanskelig å etterprøve.

Til tross for disse aspektene er jeg likevel av den oppfatning at undersøkelsene er solide og representative for store deler av dagens ungdomsgenerasjon.

3.2. Ungdomsundersøkelsenes funn

3.2.1. Skole

Skolen er en sentral del av ungdommenes hverdag og binder opp mye av deres tid, både med fysisk tilstedeværelse og med leksearbeid. Men skolen er ikke bare et sted for læring, den er også en stor del av ungdommenes sosiale hverdag. Nasjonale studier som Ungdata omtaler, viser at trivselen på norske skoler er høyere enn i andre land, 67% sier de trives på skolen, og trivselen er omtrent like høy i 8. klasse som på VG3.⁵⁰

Skole er tidkrevende for alle ungdommer, men det er forskjellig hvor mye tid man bruker på leksearbeid. I følge Ungdata bruker de fleste mye tid på lekser, men tiden man bruker synker med

---

⁴⁹ Hanne Cecilie Hougen, «Informasjon til ungdom og foresatte». Tilgjengelig på <http://ungdata.no/Om-undersokelsen/Informasjon-til-ungdom-og-foresatte>; besøkt 25. august 2016.

⁵⁰ NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 24-25.

årene. Det vanligste er å bruke mellom en halv og to timer daglig. Jentene bruker mest tid på lekser.⁵¹ Holmqvist fant i sin undersøkelse ut at én av ti sjelden eller aldri gjør lekser.⁵²

3.2.2. Lokalmiljø og idrett

De fleste tenåringer er i følge Ungdata «med på ulike typer organiserte aktiviteter.»⁵³ Men de siste årene har vi sett en nedgang i ungdommenes organisasjonsliv.⁵⁴ Idrettslagene har i all hovedsak beholdt sin oppslutning, mens nedgangen er størst i de religiøse foreningene. Men også korps, kor og speiderbevegelsen opplever nedgang.⁵⁵ Nedgangen av aktive i organisasjonslivet starter etter 9. klasse.⁵⁶ Det er nærliggende å tro at denne nedgangen bl.a. skyldes en nedgang i antall tilbud. Vi ser dette også i kirken, hvor tilbudene synker i takt med alderen. Skulle vi legge disse tallene til grunn, kunne det se ut som at ungdommene har mer tid i dag enn før, men som vi skal se, er bildet mer sammensatt enn dette.

Holmqvists undersøkelse viser at sport er den fritidsaktiviteten som samler flest ungdom. 64 % av de 1000 som ble intervjuet, var medlem i en sportsklubb. Det harmonerer godt med Ungdata, som viser at over 60 % oppgir å ha deltatt i «idrettslagsaktiviteter» i løpet av siste måned.⁵⁷

3.2.3. Den «frie» fritiden

Holmqvist poengterer at ordet fritid ikke er så enkelt å definere, siden ungdom på fritiden både gjør lekser, dvs. plikter, og mer avslappende ting.⁵⁸ Jeg vil nå kort gjøre rede for den fritiden som ungdommene kan bruke på det de vil. Det vil si den tiden som ikke er oppbundet av pålagte aktiviteter eller aktiviteter som ungdommene selv har forpliktet seg på. Jeg kaller dette den «frie» fritiden.

Dagens ungdomsgenerasjon blir av noen kalt «MP3- generasjonen», ettersom musikk er en viktig del av deres hverdag. Hele 71% oppgir i Holmqvists undersøkelse at de hører på musikk daglig, og der tidligere generasjoner har hatt et begrenset utvalg musikkstiler og liten tilgjengelighet, kjenner dagens ungdommer knapt begrensninger. Spotify, iTunes og andre medier sørger for konstant tilgjengelighet av artister og musikkstiler.⁵⁹

Ungdommer foretrekker å være med venner på fritiden. Ungdata og Holmqvist viser begge at dagens ungdom i all hovedsak opplever at de har gode og nære venner. På spørsmål fra Holmqvist om hvilke kvaliteter ungdommene anså som viktige i en vennskapsrelasjon, var det

---

⁵¹ Ibid, s. 29.

⁵² Holmqvist, *Jeg tror jeg er lykkelig*, s. 27.

⁵³ NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 43.

⁵⁴ Ibid, s. 43.

⁵⁵ Ibid, s. 42.

⁵⁶ Ibid, s. 43.

⁵⁷ Ibid, s. 43.

⁵⁸ Holmqvist, *Jeg tror jeg er lykkelig*, s. 25.

⁵⁹ Ibid, s. 27.

særlig én kvalitet som utmerket seg: en venn må være til å stole på! Undersøkelsene viser også at det er viktig å ha én eller flere man kan dele livet med i fortrolighet.⁶⁰ Det kan indikere at det for ungdommene er viktig med genuine og trygge relasjoner.

Dagens ungdom bruker mye tid på å holde vennskapsrelasjoner «varme». Både ved å være sammen fysisk, men også via sosiale medier. De relasjonene ungdommene har mest kontakt med over nettet, er hovedsakelig dem de allerede er best venner med. I følge Holmqvist har dagens ungdom kontakt med vennene sine døgnet rundt.⁶¹ Dette sier noe om tilgjengeligheten som ungdommene har på relasjonene sine. Ikke bare har de enkelt tilgang på vennene sine, de lever også med å være konstant tilgjengelig for andre.

Ungdata viser at dagens ungdomsgenerasjon er mer hjemmekjær enn tidligere generasjoner. De unge trives hjemme. Det betyr at ungdommenes fritidsbruk er i forandring. I følge Ungdata skyldes denne endringen trolig den økte bruken av kommunikasjonsteknologi på internett, noe som gir tilgang på venner og det som ellers skjer, også når man oppholder seg hjemme. Behovet ungdommene tidligere fikk dekket når de hang på gatehjørnene, får de nå dekket hjemme. En annen faktor kan være at generasjonskløften er i endring, og at dette kan ha ført til at ungdommene tåler bedre å oppholde seg i samme hus som foreldrene.

Til tross for at tiden man bruker på lekser er forskjellig, mener Ungdata at kravene som stilles til ungdommene på skolen, bidrar til at ungdommene er mer hjemme for å gjøre lekser. Tallene viser at ca halvparten av ungdommene har vært hjemme to til fem kvelder siste uke, og hele 20 % har vært hjemme seks kvelder eller mer.⁶²

Det tette forholdet mellom barn og foreldre og den «hjemmekjære» ungdomsgenerasjonen ble tydelig under årets russefeiring. «Foreldrerulling» kalles det når man tar med foreldrene ut på «rulling» med russebussen én kveld i løpet av russefeiringen,⁶³ og fenomenet viser at dagens ungdom ikke er i direkte opprør til foreldrene og at ungdommene grunnleggende sett har et harmonisk forhold til foreldrene.⁶⁴

Det finnes selvsagt unntak til disse harmoniske foreldre-barn-relasjonene.

3.2.4. Kommunikasjonsteknologi

Som nevnt kan kommunikasjonsteknologi være en av årsakene til at ungdom er mer hjemme enn før. Ungdata mener ungdom er de største pådriverne for ny teknologi og at man de siste årene har

---

⁶⁰ Ibid, s. 29-30.

⁶¹ Ibid, s. 30.

⁶² NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 46-47.

⁶³ Marianne Vinje & Nina Abrahamsen, «Russen ruller med mor og far: – Jeg gikk tidlig fra jobb og har kjøpt inn masse øl», Budstikka. Tilgjengelig på <http://www.budstikka.no/russ/russ-i-asker-og-barum/russebuss/russen-ruller-med-mor-og-far-jeg-gikk-tidlig-fra-jobb-og-har-kjopt-inn-masse-ol/s/5-55-304429>; besøkt 06.06.2016.

⁶⁴ Se også Marit Gjellan, «Foreldre fester sammen med russen», NRK. Tilgjengelig på <https://www.nrk.no/norge/foreldre-fester-sammen-med-russen-1.11716301>; besøkt 31.05.2016.

sett noe som ligner en digital revolusjon. Digitale medier har blitt en naturlig del av ungdoms hverdag, både på skolen og på fritiden. Mulighetene er mange, og ikke bare holder ungdommene kontakten med venner og jevnaldrende via nettet, de utfolder seg også innenfor f.eks. musikk og politikk. Teknologi har blitt en nøkkelpattform for ungdommenes sosiale liv. Ungdata har undersøkt om det er forskjell på gutter og jenter og tiden de bruker foran en skjerm. Jentene er mest opptatt av sosiale medier, mens guttene er mest opptatt av spilling. Guttene bruker derfor statistisk sett mer tid foran skjermen.⁶⁵

Teknologi bidrar til en «24/7-mentalitet», der ungdommene er online og tilgjengelig i ulike former hele døgnet. Bare siden Holmqvist publiserte sin undersøkelse i 2007, har det skjedd store endringer i internett-verden. Smarttelefonen, hvor hele verden er så å si tilgjengelig i ens egen lomme, er noe de fleste ungdommer eier i dag. Uten å drøfte dette inngående her, må man kunne spørre hva dette gjør med ungdommene? Kan det være at denne tilgjengeligheten 24 timer i døgnet, hvert minutt syv dager i uken, bidrar til økt travelhet og mer stress?

3.2.5. *Ungdom og tro*

Det er i følge ungdommene uproblematisk å ha en tro. Det er verken flaut eller oppsiktsvekkende og toleransen er stor. Hele 80 % av dem Holmqvist intervjuet mente det var greit å ha en tro og å tilhøre en religion. Samtidig er toleransen ikke uten betingelser. Den gjelder kun så lenge man holder troen for seg selv,⁶⁶ og Holmqvist oppsummerer den kvalitative delen av undersøkelsen med at det kan virke som at ungdommene mener det er greit å tro på noe, så lenge det ikke (satt på spissen) får konsekvenser for livet til den som tror. For ungdom virker det ikke å være legitimt å hevde at det kun finnes én sannhet, en tanke de fleste intervjupersonene opplevde både fremmed og provoserende.⁶⁷ Ungdommene vil ikke identifiseres med det ekstreme.⁶⁸ Dagens nyhetsbilde gjør jo motstand mot ekstremisme naturlig, men samtidig er det problematisk hvis konsekvensen er at ungdommenes tro ikke får konsekvenser for livet. Troen er for ungdommene ikke utslagsgivende i verdispørsmål, den er heller ikke avgjørende for hvordan ungdommene påvirkes av stress, ensomhet eller synet på egen kropp.⁶⁹

3.2.6. *Sunnhetspress*

Økt kunnskap om mat, helse og trening har gitt større fokus på kropp og helse i samfunnet generelt. I enkelte ungdomsmiljøer er det trendy å være sunn. I Ungdata oppgir fire av ti at de er svært

---

⁶⁵ NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 54-55.

⁶⁶ Holmqvist, *Jeg tror jeg er lykkelig*, s. 56.

⁶⁷ Ibid, s. 62.

⁶⁸ Ibid, s. 68.

⁶⁹ Ibid, s. 56.

fornøyde med egen helse.⁷⁰ Dette trenger ikke å bety at ungdommenes helse er god, men at mange ungdommer er tilfreds med helsen sin. Undersøkelsen sier likevel ingenting mer om følelsene knyttet til dette, for eksempel om man er avslappet i forhold til helsen sin eller kjenner på et kontinuerlig press om å være sunn og veltrrent.

Annechen Bugge, ved Statens institutt for forbruksforskning (SIFO), sier dagens ungdomsgenerasjon er mye sunnere sammenlignet med tidligere ungdomsgenerasjoner. I følge Bugge gir det status å være sunn, slik også Ungdata bekrefter. Ungdommene spiser oftere enn tidligere matpakken de får med hjemmefra, og Bugge mener – satt på spissen – at cola og skolebolle er byttet ut med smoothies og sushi. SIFOs undersøkelse viser at 50 % av 16-19-åringene var delvis enig og 19 % var helt enig i påstanden: «Jeg er veldig opptatt av å ha en sunn og slank kropp.» Kanskje noe overraskende var det ingen synlig forskjell på jenter og gutter. Oslo-ungdommene er mest opptatt av sunnhet og er «trendsetterne» på området.⁷¹ I følge Ungdata viser undersøkelsen at for jentene handler det å være fornøyd med seg selv og å være fornøyd med utseende.⁷²

En undersøkelse gjort av Opplysningskontoret for frukt og grønt, publisert i Dagens Næringsliv, viste at hovedmotivasjonen for å spise sunt for ungdom mellom 15 og 25 år i Bergen, Oslo og Trondheim, var at de ønsket å se bra ut. Hele 63 % i disse byene begrunnet det med utseende, mot 48 % i resten av landet.⁷³ På spørsmål om hva de ville endre ved skolekantinen, var det vanligste svaret at de ønsket salatbar. Bugge mener at faren er at ungdommer som allerede lever sunt, får kommunisert av samfunnet at de må bli sunnere og dermed oppfatter det som at de må endre sin allerede sunne livsstil.⁷⁴

Vi ser at dagens ungdom er en helsebevisst generasjon. Det i seg selv er ikke skadelig, men for noen ungdommer kan dette fokuset tippe over til å bli skadelig. Det er nærliggende å tro at helse- og sunnhetspresset som media i dag eksponerer oss for, påvirker ungdommenes tidsbruk og prioriteringer, og dermed også hvorvidt de er travle eller ikke.

3.2.7. Ungdoms psykiske helse

I det følgende skal jeg vise til noen aspekter ved ungdoms psykiske helse, men av hensyn til omfang må jeg begrense meg til de mest sentrale tallene.⁷⁵ På et generelt grunnlag kan man si at de fleste ungdommer har god psykisk helse, likevel er det viktig at kirken er oppmerksom på de

---

⁷⁰ NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 60-61.

⁷¹ Helle Nilsen, «-Dagens ungdom er utrolig sunne og ordentlige», Side2.no. Tilgjengelig på <http://m.side2.no/helse/--dagens-ungdom-er-utrolig-sunne-og-ordentlige/5185229.html>; besøkt 8. april 2016.

⁷² NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 76-77.

⁷³ NTB, «Unge i storbyene spiser sunt for å se bra ut», Dagens Næringsliv. Tilgjengelig på <https://www.dn.no/dnaktiv/2016/02/17/1416/Kosthold/unge-i-storbyene-spiser-sunt-for-se-bra-ut>; besøkt 8. april 2016.

⁷⁴ Nilsen, «-Dagens ungdom er utrolig sunne og ordentlige».

⁷⁵ For utfyllende informasjon, se NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 73-77.

psykiske utfordringene som ungdom møter, ettersom måten man møter dem på potensielt kan få store konsekvenser for selvbildet ungdommene utvikler. I tillegg kan psykiske lidelser være med å underbygge opplevelsen av travelhet.

Angst og depresjon er de vanligste plagene blant ungdom og er også de plagene som i følge statistikken øker mest.⁷⁶ Omfanget av de psykiske plagene øker med ungdommenes alder, men samtidig har utviklingen de siste årene vært forskjellig kjønnene imellom, med en økning blant jenter og en nedgang blant gutter. Særlig de depressive symptomene er vanligere hos jenter.⁷⁷ Ungdata viser til at det finnes en bekymring for at økt individualisering og dermed økt belastning på individet, kan påvirke ungdommers psykiske helse negativt.⁷⁸

Mange ungdommer opplever stress i hverdagen. Stress kan defineres «som opplevelsen av å ikke ha nok ressurser til å mestre utfordringer i hverdagen.»⁷⁹ I 2013 ble det lagt frem en undersøkelse fra Stockholms universitet som viser at én av tre ungdommer følte seg stresset. Hele 30% oppgav å være så stresset at det kunne regnes som alvorlig. 8% var så påvirket av stress at ungdommene ville blitt diagnostisert som utbrente dersom de hadde blitt vurdert på linje med voksne med samme symptomer.⁸⁰ Stress er ikke identisk med depresjon og angst, men kan ofte være forløperen til psykiske lidelser.

I følge førsteamanuensis i psykologi, Catharina Elisabeth Arfwedson Wang ved Universitetet i Tromsø, «(er) alle mer stressa for tiden. Det er veldig høyt tempo, store forventninger om å prestere og ikke minst mye informasjonsflyt. Sosiale medier gjør at man aldri får fred, man skal alltid være tilgjengelig.»⁸¹ Wang mener Norge har fått en sammenligningsmentalitet som gir oss mye stress og psykiske plager. Før sammenlignet man seg med naboen, mens nå sammenligner vi oss med alle. En årsak til dette synes å være sosiale medier, hvor også jentene bruker mest tid. Ungdomstinget i DNK mener at sosiale medier øker stresset blant ungdom, fordi det skapes et press om hele tiden å vise hvor vellykket man er.⁸² Wang understreker at ungdom i dag også opplever et press om å være gode i alt: «de skal både være flinke på skolen og kule, de skal både være dydige og seksuelt erfarne.»⁸³ Resultatet er at ungdommene får urealistiske forventninger rettet mot seg, forventninger som fordrer stress og dermed også travelhet.

---

⁷⁶ Hanne Østli Jakobsen, «Én av tre tenåringer er kronisk stressa», forskning.no. Tilgjengelig på <http://forskning.no/stress-barn-og-ungdom-psykologi-skole-og-utdanning/2013/05/en-av-tre-tenaringer-er-kronisk-stressa>; besøkt 5. februar 2016. Se også NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 73.

⁷⁷ NOVA, *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*, s. 72-73. Se også Jakobsen, «Én av tre tenåringer er kronisk stressa».

⁷⁸ Ibid, s. 72.

⁷⁹ Jakobsen, «Én av tre tenåringer er kronisk stressa».

⁸⁰ Karin Skraml, «Chronic stress among adolescents: Contributing factors and associations with academic achievement», Stockholms universitet. Tilgjengelig på <http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2%3A614880&dswid=-8668>; besøkt 5. februar 2016.

⁸¹ Jakobsen, «Én av tre tenåringer er kronisk stressa».

⁸² Resolusjon fra Ungdomstinget i Stavanger bispedømme s 1.

⁸³ Jakobsen, «Én av tre tenåringer er kronisk stressa».

Høsten 2014 publiserte VG en artikkel med tittelen «Det tause opprøret». Artikkelen var skrevet av avisens politiske redaktør, Hanne Skartveit, som mener å se en radikal endring i måten dagens ungdomsgenerasjon takler stress og forventningspress. Der tidligere ungdomsgenerasjoner gjorde opprør mot forventninger ved f.eks. å samle seg for å gå i protesttog, er «dagens ungdomsopprør ... en taus protest, uten talspersoner, uten sentral ledelse. Alt er redusert til individet. Her er alle hver for seg. Her ligger tragedien.»⁸⁴ I likhet med Wang, mener Skartveit problemet ligger i presset om vellykkethet på absolutt alle områder. Denne forventningen blir til slutt for tung å bære for ungdommene. Hun mener ungdommene blir pepret med at alt er mulig og dermed må de selv bære ansvaret hvis de ikke får det til. Nå har trolig ungdom alltid sammenlignet seg med hverandre, men andres vellykkethet blir en større belastning når den blir så synliggjort gjennom media og sosiale medier. Skartveit mener skolene har et ansvar, og at vi hører minst om de som trenger det mest, hun skriver: «Resultatet er en katastrofe. For ungdommene. For oss alle. Vi følger nå en oppskrift som produserer tapere - og utslitte flinkiser. Vi skaper større forskjeller, og større spenninger. Det er på tide med et skikkelig ungdomsopprør, der vi voksne må svare for det samfunnet vi har skapt.»⁸⁵

Nå skal man ikke overdramatisere situasjonen. Det er mange ungdommer som håndterer forventningspress osv. på en balansert og nøktern måte, men vi skal samtidig registrere at stadig flere opplever at forventninger som blir rettet mot dem er uoppnåelige og stresskapende. Det gjelder også ungdom som er deltakere i kristent ungdomsarbeid, og i følge Chap Clark har individualiseringen i det vestlige samfunnet bidratt til en slik utvikling. I følge Clark tok ungdomsklubbene og de voksne vare på ungdommene frem til slutten av 1960-tallet, men da fikk de voksne nok med seg selv. Ungdommene måtte nå selv finne trygge plattformer. De voksne ble i det moderne samfunnet opptatt med å finne egen lykke og overlevelse, mens ungdommene ble overlatt til seg selv. I følge Clark førte dette til et tomrom og en følelsesmessig ustabilitet hos ungdommene. Clark mener at de voksnes svik har ført til fragmentering og distanse, og at dette nå kjennetegner ungdomskulturen. Siden denne utviklingen har pågått over lang tid, har den slått dype røtter.⁸⁶

3.3. Sekulariseringens påvirkning på kirken: en tro uten konsekvenser

Vanligvis oppfatter vi sekularisering som at mennesker slutter å tro på Gud, eller at kirken stadig får mindre plass i samfunnet. Selv om det også stemmer, understreker den svenske forfatteren Magnus Malm at vi nå også ser en annen side ved sekulariseringen – den påvirker også de kristne og hindrer troen i å få konsekvenser for livet.⁸⁷ Malm definerer i boken «Som om Gud ikke finnes»,

---

⁸⁴ Hanne Skartveit, «Det tause opprøret», Verdens Gang. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/meninger/skole-og-utdanning/det-tause-opproeret/a/23299595/>; besøkt 23. mars 2016.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Clark, *Hurt. Inside the world of today's teenagers*, s. 32- 33.

⁸⁷ Magnus Malm, *Som om Gud ikke finnes. Hva skjer når livet sekulariseres?*, (Oslo: Vårt land forlag, 2015), s. 26.

sekularisering som «tilpasning til tidsånden»,⁸⁸ og selv om han understreker at Gud alltid i historien har brukt tidsånden til å kommunisere med menneskene, sier han at problemet oppstår når vi tilpasser oss *tidsånden* i for høy grad og følger denne i stedet for *Guds Ånd*.⁸⁹

Malm sammenligner situasjonen som den vestlige kirke i dag står i, med å leve i den kalde krigen. Man er opptatt av å ikke å bli oppfattet som ekstrem. Denne frykten driver oss til å tone ned krav og utfordringer til samfunnet. Troen blir en privatsak, ikke bare i samfunnet, men også i kirken.⁹⁰ I følge Malm er frykt en av våre sterkeste drivkrefter, og han viser særlig til frykten for å bli oppfattet som ekstrem (jfr. Holmqvists undersøkelse ovenfor). Frykten for ekstremisme og frykten for å ikke bli akseptert som den jeg er, får oss til å ikke si det vi tror på. Frykten knebler oss og hindrer oss i å praktisere troen, som etter hvert blir en privatsak ingen har noe med.⁹¹ Dette er i seg selv problematisk, men det blir et enda større problem hvis vi tar denne kulturen med inn i det kristne ungdomsarbeidet og lar frykt hindre troen i å få praktiske uttrykk.

3.4. Travelhet i kirken

3.4.1. Ungdomstinget

I 2015 valgte ungdommene på ungdomstinget i Stavanger bispedømme (UT2015) å sette stress blant ungdom på agendaen.⁹² I likhet med Wang og Skartveit (se under psykisk helse ovenfor), mener UT2015 at mye av stresset skyldes forventninger til ungdommenes prestasjoner.

Ungdommene selv mener disse forventningene har økt, og at det forventes at man alltid skal være best.⁹³ I likhet med Wang mener UT2015 også at disse forventningene skyldes sosiale medier som hele tiden legger opp til å vise hvor vellykket man er. Dette gjelder innenfor alle livets område, og i følge UT2015 opplever ungdommene bl.a. et større kroppspress enn tidligere. Som vi ser sammenfaller dette med punktet om helsepress ovenfor.

Det er verdt å merke seg at UT2015 nevner tro som et av områdene hvor ungdommene opplever at de må fremstå vellykket. De sier: «kirken [er] et sted man både kan slappe av og en kilde til stress.»⁹⁴ De mener at det å komme til kirken som deltaker fører til hvile, mens for ungdommene som har lederansvar, oppleves kirken som en ekstra byrde i en allerede stressende hverdag. Ungdommene sier også at det å ikke bidra kan føre til mindreverdighetskomplekser i troslivet og at de ikke føler seg «kristne nok» med mindre de har tjeneste i menigheten.⁹⁵ Flere av

---

⁸⁸ Ibid, s. 27.

⁸⁹ Ibid, s. 27.

⁹⁰ Ibid, s. 20.

⁹¹ Ibid, s. 21.

⁹² Den norske kirke, «Ungdomsting», kirken.no. Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/stavanger/om-bispedomme/ungdom/ungdomsting/>; besøkt 29. april 2016. For mer om ungdomstinget, se Den norske kirke, «Ungdomsdemokratiet i Den norske kirke», kirken.no. Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/ungdommens-kirkemote/hva-er-ukm/ungdomsdemokratiet-i-den-norske-kirke/>; besøkt 29. april 2016.

⁹³ Resolusjon fra ungdomstinget i Stavanger bispedømme, s. 1

⁹⁴ Ibid, s. 1.

⁹⁵ Ibid, s. 2.

ungdomslederne på UT2015 opplever det også som en byrde å skulle fremstå som gode eksempler for yngre ungdommer. De fører i følge dem til at de må «tiltre i en mer voksen rolle, til tross for at man ikke føler seg moden nok. Dette er noe mange ungdommer synes er ekstra tungt.»⁹⁶ Derfor understreker de viktigheten av voksenledere i lokalmenigheten og ønsker at menighetene skiller tydeligere mellom det å være deltaker og det å være leder.⁹⁷

3.4.2. *Alltid lyd*

De fleste av oss har en hverdag med mye lyd, og Malm viser i sin bok, «Lammets blod», til hvordan bakgrunnsmusikk har blitt vanlig for de fleste. Han mener vi har blitt avhengige av følelsene musikk skaper og følelsene musikk holder borte. I følge Malm har støyen vi omgir oss med samme funksjon som ildstedet hadde for steinaldermenneskene. Ilden holdt farer unna, og på samme måte bruker vi lyd for å beskytte oss mot stillhet. I følge Malm kan noe av grunnen være at stillhet tvinger oss til å møte livet slik det faktisk er. Vi vet ikke nøyaktig hva frykten for stillhet skyldes, men Malm undrer seg om ikke det dypest sett skyldes angst for døden. Jeg skal ikke gå nærmere inn i denne problematikken her, men for denne oppgaven er det relevant å stille spørsmålet: hvilke konsekvenser har det konstante lydbehovet fått for måten vi driver kristent ungdomsarbeid?⁹⁸ Malm mener vi har blitt mer tunghørte enn vi selv forstår, og uttrykker dette med et paradoks: «Kirkens taushet kommer av hennes angst for tausheten.»⁹⁹

Vi ser at «stilleretreat», offline-tilbud og Taizé-bevegelsen er i vekst i dag, og i følge Malm gjenspeiler dette en lengsel etter den levende Gud. I møte med Jesus kan vi ikke holde på «stillhetsskrekken». I møte med den levende Gud må vi være stille og lytte, hvordan ellers kan vi få med oss det han har å si til oss?¹⁰⁰

3.4.3. *«Alltid tilgjengelig, alltid klar for noe gøy».*

Som vi allerede har sett i Ungdata og Holmqvist, er ungdom i dag alltid tilgjengelige via sosiale medier og de har alltid full tilgang på det meste via internett. I tilknytning til dette reflekterer Malm over utfordringene ved å ha hele verden tilgjengelig med en liten pekefingerbevegelse på smarttelefonen. Hans spørsmål er hvordan man kan klare å stå imot denne tilgjengeligheten som ikke bare varer en times tid, men hele døgnet. I følge Malm vil det oppstå en frykt eller bekymring for at det alltid finnes noe som er bedre, litt mer interessant, litt mer overraskende, mer morsomt. Frykten for å gå glipp av ting er nok en tanke mange ungdommer vil kjenne seg igjen i. Ikke bare gjør det oss utilfredse, Malm mener vi havner i en slags informasjonsrus som gjør at vi aldri trenger

---

⁹⁶ Ibid, s. 2.

⁹⁷ Ibid, s. 2.

⁹⁸ Magnus Malm, *I lammets tegn. Om den kristne kirkes vei inn i et nytt årtusen*. (Oslo: Luther forlag, 1996), s. 46-47.

⁹⁹ Ibid, s. 48.

¹⁰⁰ Ibid, s. 48.

å våkne. Eller - sett i en kristen kontekst - omvende oss. I følge Malm har vi alle blitt lurt av løgnene om teknologien.¹⁰¹

Malm viser også til Jonathan Crary, professor i moderne kunst ved Colombia University i New York, som sier at søvn er det eneste det teknologiske markedet enda ikke har klart å utnytte.¹⁰²

3.5. Hvordan forholder ungdomsteologien seg til dagens ungdomsgenerasjon

Vi har nå sett nærmere på ulike sider ved dagens samfunn i tilknytning til dagens

ungdomsgenerasjon. For å kunne si noe om hvordan vi som kirke kan møte ungdommene som lever i dette samfunnet og som har en hverdag som ligner det som er skissert ovenfor, vil det være nyttig å vite noe om hvordan kirken de siste årene har møtt ungdommene. Hvilke strømninger har vi hatt og hvilke strømninger ser vi er i ferd med å vokse frem i kristent ungdomsarbeid?

3.5.1. Oppgjør med aktivitetsbasert ungdomsarbeid

Kenda Creasy Dean er en anerkjent ungdomsteolog og har skrevet flere bøker om ungdom og tro.

En av dem, «Almost Christian: What the Faith of Our Teenagers Is Telling the American Church», er basert på en undersøkelse gjort av The National Study of Youth and Religion (NSYR). 3300 ungdommer ble intervjuet, av disse ble 267 fulgt opp med personlige intervjuer. Tittelen på Deans bok kommer av hennes konklusjon etter å ha forsket på dagens ungdomsgenerasjon. Hun oppdaget gjennom undersøkelsene at dagens ungdomsgenerasjon var «nesten-kristen», dvs. selv om ungdommene var aktive i et kristent miljø, fantes det ingen sammenheng mellom dette og det å praktisere tro eller å snakke om tro.¹⁰³

I følge Dean er ikke det avgjørende spørsmålet i dag hvordan vi driver kristent ungdomsarbeid, men hvorvidt kirken fortsatt har betydning for ungdommenes liv.¹⁰⁴ Hun mener at den beste måten å drive ungdomsarbeid på, er å sentrere det rundt de kristne kjernepraksisene.¹⁰⁵ Hun er i utgangspunktet ikke bekymret for at antall ungdom som deltar på kirkens aktiviteter synker, men hun er bekymret for kvaliteten på troen deres.¹⁰⁶ NSYR viser at selv om deltagelsen på de kristne ungdomsklubbene er høy, oppgir kun 8 % at troen deres har konsekvenser for deres identitet, handlinger og liv.

Etter å ha intervjuet og studert dagens ungdomsgenerasjon, mener Dean at ungdommenes tro mangler forankring. Den tåler derfor f.eks. ikke belastningen med å flytte hjemmefra.¹⁰⁷ I følge

---

¹⁰¹ Malm, *Som om Gud ikke finnes. Hva skjer når livet sekulariseres?*, s. 104.

¹⁰² Ibid, s. 103.

¹⁰³ Kenda C. Dean, *Almost Christian. What the faith of Our Teenagers Is Telling the American Church*. (Oxford: Oxford University Press, 2010), s. 16.

¹⁰⁴ Ibid, s. 9.

¹⁰⁵ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 34.

¹⁰⁶ Dean, *Almost Christian. What the faith of Our Teenagers Is Telling the American Church*, s. 28.

¹⁰⁷ Ibid, s. 3.

Dean er den likegyldige troen til ungdommene ikke bare kirkens ansvar, den er også en indikator på hvordan det står til med vår tro og vår kirke.¹⁰⁸

På samme måte som i Holmqvist, sier Dean at ungdom er tolerante overfor andres trosliv og religion uten at deres egen tro får konsekvenser for livet deres. Kirken fungerer som et sted der man kan oppsøke Gud hvis man trenger ham. Dean uttrykker bekymring for om ungdommenes gudsbilde baserer seg på et usunt bilde av nåden. Man står igjen med en Gud som ikke nødvendigvis har noe han skulle ha sagt om hvordan ungdommene lever livene sine, i stedet blir Gud en som «listens nonjudgementally and helps youth feel good about themselves.»¹⁰⁹

Kirkens store problem i vår tid er i følge Dean «Moralistic Therapeutic Deism». Hun mener vi har endt opp med å forkynne god moral og ikke evangeliet. Om dette er riktig, krever det at kirken endrer måten man driver ungdomsarbeid på, og for Dean trenger kirken et paradigmeskifte.¹¹⁰ Hun mener kirken må se seg om etter løsninger som gir dedikerte og lidenskapelige ungdommer og dedikerte og lidenskapelige menigheter. For Dean ligger ikke løsningen i å gjøre ungdomsarbeidet «kulere» og mer trendy, men ved at ungdomsarbeidet modellerer en moden og lidenskapelig tro for ungdommene. På den måten kan evangeliet bli forkynt og ungdommene lære seg sann etterfølgelse av Jesus.¹¹¹ Som en del av dette er Dean også opptatt av at menighetene må sørge for at de ulike generasjonene styrker hverandre og er menighet sammen.¹¹²

Det paradigmeskiftet Dean tar til orde for, er på mange måter et oppgjør med aktivitetsbasert ungdomsarbeid. Faren når man ønsker å nå bredt, er nemlig at man kan ende opp med masse aktiviteter uten særlig innhold. Norheim mener, i likhet med flere teologer, at kirken har hatt en tendens til et underholdnings- og aktivitetsorientert ungdomsarbeid de siste årene. Norheim mener at denne strategien ikke fostrer disipler og at man heller bør drive ungdomsarbeid basert på kirkens gamle og tradisjonelle måter å praktisere tro på. Strategiene og praksisene han selv presenterer i boken «Kan tru praktiserast?», bygger på tanken om å gå «back to basics.» På den måten kan kirken finne tilbake til de opprinnelige trospraksisene.¹¹³

Norheim er kritisk til å utforme ungdomsarbeid basert på ungdomsundersøkelser. Ved å overfokusere på disse undersøkelsene står man i fare for å gjøre ungdomsarbeidet om til en vare vi skreddersyr for å passe dagens ungdomsgenerasjon. Gjør vi det, mister vi den egentlige grunnen til å drive ungdomsarbeid. Vi må ikke bare spørre hvordan, sier Norheim, men primært hvorfor driver vi kristent ungdomsarbeid. Svaret, mener Norheim, ligger her: «Kyrkjeleg ungdomsarbeid har ikkje

---

¹⁰⁸ Ibid, s. 4.

¹⁰⁹ Ibid, s. 17.

¹¹⁰ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 34.

¹¹¹ Dean, *Almost Christian. What the faith of Our Teenagers Is Telling the American Church*, s. 4.

¹¹² Ibid, s. 193.

¹¹³ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 29.

sin eksistensrett i kraft av at empiriske undersøkingar viser at kyrkja har ei «vare» som alle ungdommar eigentleg lengtar etter. Kyrkja må leita etter argumenta for kvifor ein driv ungdomsarbeid i ein refleksjon omkring kva kyrkja er.»¹¹⁴ Arbeidet har sin basis i den treenige Gud og ikke i ungdommenes behov. For Norheim er likevel slike undersøkelser et argument for at kirken ikke utelukkende kan drive med aktivitetsbasert ungdomsarbeid med stort fokus på breddetiltak.

Begrepet «aktivitetsbasert ungdomsarbeid» er et begrep som kommer av at man har observert ungdomsarbeidet de siste årene. Spørsmålet er da hvordan ungdomsarbeidet ble aktivitetsbasert? I følge Clark skyldes dette at utviklingen av ungdomskulturen etter andre verdenskrig ble sterkt preget av større kjøpekraft og fremveksten av forbrukersamfunnet, der ungdomsgenerasjonen ble en ny konsumgruppe. Sammen med voksende markedsøkonomi, vokste det også frem et velorganisert «fritidssamfunn», og innenfor fritidssamfunnet utviklet det seg en underholdningskultur der man hadde fokus på aktiviteter som tiltrakk seg mye folk. Det kristne ungdomsarbeidet ble en aktør på dette markedet og har forsøkt å gjøre seg attraktiv for ungdommene ved å ha fokus på fristende aktiviteter. Like etter andre verdenskrig var det stort fokus på evangelisering i det kristne ungdomsarbeidet, men etter hvert gikk fokuset over på å samle flest mulig ungdommer, gjerne gjennom aktiviteter.¹¹⁵ Det kritiske spørsmålet man må stille, er hvorvidt vi klarer å formidle tro gjennom aktiviteter. Fyller vi bare kirkene med folk og oppbevarer dem der, eller leder vi dem til Jesus? Blir ungdommene egentlig disippelgjort?

I følge Norheim har man de siste årene sett en trend som går i retning av et mer *relasjonsbasert* ungdomsarbeid. Her møter vi praksiser som, i følge Norheim, fordrer tro og ikke ‘happenings’. Noen av disse praksisene vil være bønn, pilgrimsvandringer, nattverdsfeiring, retreat og bibellesning. Norheim skriver at aktivitetsbasert ungdomsarbeid er en feilslått strategi. Han mener det kristne fellesskapet har blitt et eventbyrå. Norheim mener, i likhet med Dean, at kirken har sviktet ungdommene ved å fokusere på show og vekst i antall ungdommer, i stedet for vekst i tro. Norheim skriver: «Ein har gjeve steinar i staden for brød, pizza i staden for nattverd.»¹¹⁶ Den lutherske teologen Andrew Root kommenterer den aktivitetsorienterte måten å drive ungdomsarbeid på slik: «We have offered them trips to Disneyland, silly games and «cool» youth rooms, not companionship in their darkest nights, their scariest of hells.»¹¹⁷

3.5.2. *Relasjonsbasert ungdomsarbeid og praktisering av tro*

Andrew Root skriver i boken, «Revisiting Relational Youth Ministry», om relasjonsbasert ungdomsarbeid. Boken er skrevet som en dialog med Dietrich Bonhoeffers inkarnasjonsteologi, og i

---

¹¹⁴ Ibid, s. 67.

¹¹⁵ Clark, Hurt. *Inside the world of today's teenagers*, s. 27-28.

¹¹⁶ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 33.

¹¹⁷ Andrew Root, *Revisiting relational youth ministry: from a strategy of influence to a theology of incarnation*, (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press. 2007), s. 96.

følge Root er ofte ungdomsteologiens og ungdomsarbeidets problem at vi spør hvordan og ikke hvem. På leting etter en suksessoppskrift på hvordan ungdomsarbeidet kan vokse og ungdommene bli kjent med Jesus, leter vi etter en metode eller et godt verktøy. Vi ser for eksempel på inkarnasjonsteologien og Jesus som et enestående eksempel, og spør oss: hvordan møtte han mennesker, hvordan forkynnte han evangeliet og hvordan kom menneskene som møtte ham til tro? Det å slik lære av Jesus er ikke galt i seg selv, men vi mister, i følge Root, vesentlige sider av åpenbaringen ved kun å spørre hvordan og ikke hvem.¹¹⁸

Root kritiserer relasjonsbasert ungdomsarbeid for å være for opptatt av hvordan man kan påvirke ungdommene i retning av en tro, at man glemmer å følge etter Jesus helt til korset.¹¹⁹ Inkarnasjonen viser, i følge Root, at det eneste kriteriet for å bli elsket av Gud, er å være et menneske. Dermed viser ikke inkarnasjonen en metode, men den viser oss Guds hjerte for alle han har skapt.¹²⁰ I jakten på svar og en strategi som kanskje kan lede oss nærmere målet, gjør vi dessverre også inkarnasjonsteologien om til en metode ved å skille inkarnasjonen fra Den inkarnerte. Vi ser på Jesus og spør oss hvordan *vi* skal gjøre det, i stedet for å la han være den som frelser. Relasjonsbasert ungdomsarbeid må derfor drives ut fra vissheten om at Jesus lever og er virksom i våre og ungdommenes liv. Vår relasjon til Gud og ungdommene har en verdi i seg selv, ikke kun som metode.¹²¹

Inkarnasjonen gir oss solidaritet til det menneskelige.¹²² Den hjelper oss til å glede oss med de glade og til å lide med de lidende (jf Rom 12,15). Det ene er like viktig som det andre. En annen tanke Root derfor utfordrer kristent ungdomsarbeid på, er at inkarnasjonen gjør ungdommene til våre brødre og søstre i Kristus.¹²³ En bevissthet rundt dette kan endre måten man ser på ungdommene i ungdomsarbeidet og Mark Yaconelli utfordrer oss til å tenke på ungdomsarbeidet som en plattform til vår egen åndelige vekst. På den måten blir det ikke ungdomsleder som lærer ungdom, men man står side om side og søker Gud, blir kjent med ham og mottar livet han gir.¹²⁴

Mange av ungdomsteologene som tar til orde for relasjonsbasert ungdomsarbeid, understreker også betydningen av å praktisere tro. I følge Norheim vil en kirke – og dermed også det kristne ungdomsarbeidet – som er rotfestet i de kristne praksisene, i seg selv være frigjørende i forhold til forbruker- og underholdningssamfunnet. Dette fordi de kristne praksisene utfordrer ungdommene til å leve et enklere liv. Praksisene tar tak i de grunnleggende behov og utfordrer på

---

¹¹⁸ Ibid, s. 86.

¹¹⁹ Ibid, s. 92.

¹²⁰ Ibid, s. 89.

¹²¹ Ibid, s. 88.

¹²² Ibid, s. 91.

¹²³ Ibid, s. 96.

¹²⁴ Mark Yaconelli, *Contemplative Youth Ministry. Practising the presence of Jesus with young people*. (London: SPCK, 2006), s. 91.

en «back to basic» livsstil.¹²⁵ Når man praktiserer tro, får man et møte med Guds fred, kjærlighet og legende kraft. Man får kontakt med «ildstedet», som utrunder og gir kraft til å tåle alle livets dager. Denne kraften står i sterk kontrast til motløsheten som travelheten gir.¹²⁶ Praksisene hjelper også ungdommene til å bygge en «mobil» tro, dermed blir ikke troen bare noe man praktiserer i kirkebygget, men troen binder sammen livet.¹²⁷

Kenda Dean og Ron Foster skriver i «The Godbearing Life», at vi har en tendens til å forholde oss til øvelse og praktisering som noe midlertidig. Vi forventer at det i enden av praksisene venter en premie i form av et hellig liv, og at vi dermed ikke trenger å praktisere dem igjen. Men praksisene bidrar til helliggjørelse og istandsetter mennesket til et liv med Den hellige ånd, hvor vi elsker Gud, vår neste og oss selv. Det venter ikke en premie i enden, det er snakk om en livsstil, hvor både det gode og utfordrende i livet modner troen vår. Vi former ikke praksisene, de former oss.¹²⁸

3.5.3. Kontemplativt ungdomsarbeid

«Kontemplasjon» er, i følge Yaconelli, en holdning i hjertet, en livsstil hvor vi tilnærmer oss verden som barn, hvor vi finner tilfredshet og fred i en annen dimensjon i vår gudsrelasjon. Her får vi ta i mot Guds kjærlighet som gave.¹²⁹ Noe av det viktigste vi kan gjøre for ungdommene er å se dem, ikke bare å registrere eller telle dem, men å se dem med Guds øyne og å lytte til det de har å si. Ifølge Yaconelli er noe av problemet at kristne prater der de burde lyttet.¹³⁰

Yaconelli var med på å starte The Youth Ministry and Spirituality Project. En lengre periode ledet han også prosjektet, og han har ledererfaring fra retreats for ungdomsledere, der man særlig har fokusert på de kristne praksisene. Yaconelli har også skrevet boken «Contemplative Youth Ministry: Practising the presence of Jesus with young people». I følge Yaconelli er vi som voksne for travle. Vi har ikke tid til å sette oss ned. Yaconelli sier, satt på spissen, at voksne ofte blir distraheret av distraksjonen sin. Det fører til at vi som mennesker ikke vet hvordan vi skal *være* med oss selv. Yaconelli mener at vi som kirke er gode på å snakke om Gud. Vi diskuterer ham, snakker til ham, tilber ham og tjener ham. Det er lett å tenke at det burde være dekkende. Men det er én ting vi som kirke ikke er særlig gode på, skriver Yaconelli, nemlig å bare bruke tid på å være med Gud. I følge Yaconelli er problemet vårt relasjonelt. Den travle hverdagen har ført til at vi har glemt hvordan det er å være i relasjoner. Dette er problematisk, ettersom vårt kall som kristne er å leve i

---

¹²⁵ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 92 & 94.

¹²⁶ Ibid, s. 91.

¹²⁷ Ibid, s. 93.

¹²⁸ Kenda C. Dean, & Ron Foster, *The Godbearing life. The art of soul tending for youth ministry*. (Nashville: Upper Room Books, 1998), s. 107.

¹²⁹ Yaconelli, *Contemplative Youth Ministry. Practising the presence of Jesus with young people*, s. 69.

¹³⁰ Ibid, s. 71 & 74.

relasjon til Gud og vår neste.¹³¹ I følge Yaconelli må vi bruke tid med Gud for å kunne lede andre inn til et trosliv og inn til en egen relasjon med Gud. Og for å kunne være med Gud, krever det, i følge Yaconelli, at vi senker tempoet.¹³²

Travelhet hindrer oss i å være til stede i ungdommenes liv. Yaconelli poengterer at de menneskene vi har mest tillit til, er de som har vært mest til stede i livet vårt. Yaconelli er bekymret for at ungdom ikke møter mennesker i kirken som har tid til å være til stede i livene deres. Yaconellis definisjon av å være til stede er: «To be present is to be open and available to others with as much of ourselves as possible, as unguarded as possible. To be present is to seek to be awake to the Mystery of God within each moment.»¹³³ Å være til sted betyr at vi er til stede både i det som er godt og det som er vondt. Å være til stede innebærer også å være åpen for Gud og det han vil gjøre med situasjonen. Vi må møte ungdommene slik Jesus møtte mennesker – med tilstedeværelse. En travel livsstil, kjennetegnet av jag og stress, vil gjøre det vanskelig for de eldre rollemodellene i ungdomsarbeidet å være til stede i ungdommenes liv.¹³⁴

De fleste ungdomsarbeidere ønsker å dele evangeliet med ungdommene, men Yaconelli spør seg: «How can we share God if we're too busy to be with God?»¹³⁵ Løsningen er å senke tempoet ellers i livet, slik at man kan lytte, be og bare være med Gud. Vi må søke Gud, ikke bare for å lære bort kunnskap om ham, men også for å kunne dele og invitere inn til hans nærvær.

Kontemplativt ungdomsarbeid står i sterk kontrast til samfunnet, og man må, i følge Yaconelli, stole på at Gud heller vil nærværet vårt enn aktivitetene våre. I følge Yaconelli kan den kontemplative tradisjonen være et friskt pust og en vitamininnsprøytning i ungdomsarbeidet, midt i jakten på det mest oppdaterte ungdomsarbeidet og medlemstelingen. Han understreker også at det kontemplative ungdomsarbeidet ikke er enda en modell som konkurrerer med andre modeller, det er en holdning i hjertet som er åpen for det Gud gjør i blant oss. Kontemplativt ungdomsarbeid søker ikke å få ungdommene inn i kloster, men man ønsker å rotfeste ungdommene i troen på Jesus Kristus og å lære dem å bygge livet på Han og de kristne praksisene.

3.5.4. Kristne praksiser

Som vi ser, understreker flere av ungdomsteologene betydningen av kristne trospraksiser i forhold til både relasjonsbasert og kontemplativt ungdomsarbeid. Derfor vil jeg i det følgende utdype noe mer grunnen til denne vektleggingen av trospraksiser. Av hensyn til omfang må jeg begrense meg til å nevne noen sentrale aspekter.

---

¹³¹ Ibid, s. 2-3.

¹³² Ibid, s. 4.

¹³³ Ibid, s. 4.

¹³⁴ Ibid, s. 5.

¹³⁵ Ibid, s. 4.

«Vi treng ei tru som det er verdt å leva, å praktisera. Vi treng ei tru som knyter saman fortid, notid og framtid. Ei slik tru treng eit fellesskap som praktiserer denne trua. Eit fellesskap det er verdt å venda tilbake til.»¹³⁶ Slik presenterer Norheim viktigheten av å bygge en tro som kan praktiseres. I følge Norheim gjennomsyrrer praktiseringen av troen hele livet. Ved å delta i praksisene får ungdommene muligheten til å bli invitert inn i Guds rike, og får lære å leve livene sine etter hans gode vilje. Når ungdommene deltar i praksisene handler Gud i og gjennom dem. Praksisene er til for å gjentas og gjennom disse repetisjonene bygger man en sterk og mobil tro som tåler belastningen av f.eks. å flytte hjemmefra. For Norheim handler et ungdomsarbeid basert på praksisene om at ungdomsarbeidet hjelper ungdommene til å reflektere over praksisenes plass i livet, i tillegg til at de legger til rette for å praktisere praksisene. Gjennom stadig repetering vil praksisene føre til vekst og modning i troslivet. De kristne praksisene vil også gi mål og mening til andre praksiser man møter i livet.¹³⁷

Både Dean og Yaconelli fremhever bønn som spesielt viktig hvis kirken skal få til endringer. Dean trekker inn flere kontemplative elementer i dette. Hun viser til kirkefaren Ignatius og tradisjonen som er videreført i hans navn. Ignatius' lære omhandler «den daglige eksamen», der man stiller seg tilgjengelig for Gud gjennom selvransakelse. I følge Dean vil bønnen og det kristne bønnelivet fungere som en katalysator på den kristne identiteten, integriteten og modenheten hos ungdommene.¹³⁸ Også Norheim understreker bønnens betydning og mener at bønnen gir oss rett perspektiv på forbrukersamfunnet, fordi Gud gjennom bønn viser oss at han er bedre enn alt vi noen gang kan forbruke. Hans erfaringer fra konfirmantarbeid viser også at bønn er noe både ungdomslederne og konfirmantene lengtet etter dypere innsikt i.¹³⁹

Norheim vektlegger også verdien av å bruke Bibelen i ungdomsarbeidet. Han nevner både Torunn Osnes (prest og stipendiat ved Menighetsfakultetet) og Knut Tveitereid (prest, forfatter og førsteamanuensis i praktisk teologi ved NLA Høgskolen) som begge har brukt Bibelen aktivt i møte med ungdommer.

Osnes har lest i Bibelen sammen med ungdommer og har i dette arbeidet strippet opplegget for lys, lyd og annen teknikk. Det skulle være «ekte vare» (kun boka), der ungdommene og én eller flere ledere med god bibelkunnskap sammen leste i Bibelen. De inviterte Den hellige ånd til å veilede lesningen og snakket sammen om tekstene. En av styrkene ved en slik bibellesning er, i følge Osnes, at den bibelske innsikten like gjerne kommer fra en usikker 17-åring som fra personen med bibelstudier bak seg. Osnes mener også at felles lesning med ungdommen gir identitet,

---

¹³⁶ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 15.

¹³⁷ Ibid, s. 98-99.

¹³⁸ Dean, *Almost Christian. What the faith of Our Teenagers Is Telling the American Church*, s.179. Se også Yaconelli, *Contemplative Youth Ministry. Practising the presence of Jesus with young people*, s. 7.

¹³⁹ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 207.

kjennskap og virkelighetsforståelse. Bibelen gir kjennskap til Gud og direkte næring til troen, derfor bør den leses av både ungdommer og ungdomsledere.¹⁴⁰

I følge Tveitereid er Guds ord mer enn selve boka, han ønsker derfor ikke å begrense den daglige bibellesningen til antall sider eller kapitler man kan komme gjennom. Tveitereid vektlegger at man kan bruke flere sanser når man tilegner seg Guds ord og at målet med å praktisere bibellesning er at det levende Ordet skal bli til liv i ungdommenes eget liv. Selv om Tveitereid åpner for mange måter å lese Bibelen på, tror han ungdom foretrekker selve boka og systematisk jobbing gjennom Bibelens bøker.

I tillegg til bønn og bibellesning, vektlegger Dean viktigheten av å ha eldre forbilder og gode voksenrelasjoner rundt seg. Hensikten er at de kan modellere en moden og lidenskapelig tro. Foreldre står i en særstilling i forhold til barnas trosliv, ingen er viktigere trosformidlere enn dem og ingen kan måle seg med tyngden de har overfor ungdommene.¹⁴¹ Men også kirkens ungdomsarbeid og de rollemodellene ungdommene møter i kirken, er viktige i formingen av ungdommenes tro: «Teenagers' ability to imitate Christ depends, to a daunting degree, on whether we do.»¹⁴² Også UT2015 understreker viktigheten av voksenpersoner. De ønsker «voksne mennesker til å være samtalepartnere og veiledere for unge ledere i menigheten», «egne arrangementer der ungdomsledere kan være deltakere, og ikke ledere».¹⁴³

De siste årene har praksiser som har sammenheng med stillhet, retreat og meditasjon kommet mer på dagsorden. Den svenske pastoren, Jonas Everborn, poengterer at for å se et maleri, nytter det ikke å stå med nesen helt opp i det, man må ta noen skritt tilbake, først da ser man hvor vakkert maleriet er. Retreat gir en mulighet til å trekke seg tilbake (*re-treat*) og å få perspektiv på sin egen hverdag. I følge Everborn er dette noe som er høyaktuelt for ungdommene. I nordisk sammenheng er retreat ofte individsentrert, fokuset er på enkeltmenneskets erfaring med Gud. Likevel ser man at folk ofte opplever nye dimensjoner av fellesskap på slike fellesretreater, selv på «stilleretreater», hvor man ikke snakker sammen.¹⁴⁴ Perspektivet retreaten gir, kan tilføre ungdommenes trosliv noe de ikke har mulighet til å oppleve i en travle hverdag. Det er i stillheten man er i stand til å oppfatte hva Gud sier, og erfaringen av å bli møtt av Gud i retreaten er noe ungdommene kan ta med seg ut i den travle hverdagen.¹⁴⁵ For Yaconelli er det viktig å vise at Gud ikke kun er tilstede i Bibelen, i salige eldre mennesker, eller på gudstjeneste, men også i ungdommenes eget liv.¹⁴⁶

---

¹⁴⁰ Ibid, s. 105-107.

¹⁴¹ Dean, *Almost Christian. What the faith of Our Teenagers Is Telling the American Church*, s. 18.

¹⁴² Ibid, s. 112.

¹⁴³ Resolusjon fra ungdomstinget i Stavanger bispedømmet s. 2-3.

¹⁴⁴ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 276.

¹⁴⁵ Ibid, s. 281.

¹⁴⁶ Yaconelli, *Contemplative Youth Ministry. Practising the presence of Jesus with young people*, s. 135.

KAPITTEL 4

EMPIRI

I tillegg til å studere hva ungdomsteologien sier om kristent ungdomsarbeid, har jeg utført egne kvalitative intervjuer med ni ungdommer og to ungdomsarbeidere fra to menigheter i DNK. Begge menighetene tilhører Stavanger bispedømme, men skiller seg fra hverandre både i karakter og geografi. Den ene ligger på et sentralt tettsted, ca. 15 minutters kjøring fra nærmeste store bysentrum. Den andre ligger mer landlig til, ca. 30 minutters kjøring til nærmeste store bysentrum. Denne menigheten samarbeider også tett med bedehuset på stedet, og det er stort sett de samme ungdommene som «henger» både på bedehuset og i kirken. Samarbeidet mellom kirke og bedehus er her nærmest formalisert ved at ungdomsarbeideren deler stillingsprosenten mellom kirke og bedehus.

På grunn av oppgavens omfang har jeg valgt ut deler av intervjuene og presenterer kun de funnene som er relevante for å kunne svare på problemstillingen. På grunn av ungdommenes assosiasjoner underveis har jeg valgt å gjøre noen strukturelle endringer fra intervjuguiden. Jeg valgte å la ungdommene assosiere fritt for å få et mest mulig genuint og nyttig intervju, og i sin helhet sørget jeg for at intervjuguiden ble overholdt.

Jeg har også intervjuet Just Salvesen, som er prest i Tananger kirke i Sola kommune. Kirken hører til Stavanger bispedømme, hvor man for tiden satser på stillhet i møte med ungdom. Salvesen er aktivt med i dette arbeidet, blant annet fordi han etter en personlig erfaring med retreat, ble særlig opptatt av stillhet i møte med kirken og ungdommene. Han sier om denne erfaringen: «Da følte jeg at jeg lærte like mye om Gud på fem dager som på hele teologistudiet, fordi det handler ikke bare om det som skjer i hodet. De erfaringene jeg fikk med Gud på retreat er umulige å få tak i gjennom et heseblesende liv. Jeg tror man må trekke seg tilbake for å finne de gavene som er gjemt i stillheten.» Han forteller videre at «kontrasten ble slående fra å jobbe i et heseblesende aktivitetsjag til stillheten jeg møtte på retreat.»

Alle intervjupersonene (også kalt informanter) er bekjennende kristne og i dag aktive i menighetsliv. Intervjuene ble gjort sommeren 2015, når ungdommene var mellom 15 og 18 år. Både informantene og menighetene blir behandlet under fiktive navn av hensyn til anonymisering. Først vil jeg presentere informantene, slik at vi får mer kjennskap til hvem de er. Det vil være nyttig for måten vi forstår svarene deres. Videre vil jeg se på hvordan informantene bruker tiden sin, om de opplever seg selv som travle og om de finner hvile i kirken og troen. Jeg vil så gjøre kort rede for informantenes egne behov i møte med kirken. Til slutt har jeg snakket med ungdommene om hvorvidt de synes kirken burde være en motkultur eller ikke. Dette gjøres som et innspill til problemstillingens første del om «hvordan å nå» dagens generasjon travle ungdommer. Jeg har også

intervjuet de to ungdomslederne i menighetene og vil legge frem funnene fra disse intervjuene sammen med ungdommenes svar.

4.1. Nordborg

Den første menigheten, og den mest urbane av menighetene, har jeg kalt Nordborg. Her møter vi Marlene (f.1997), Stian (f.1998), Kamilla (f.1999) og Martin (f.1999). Jeg intervjuet disse fire i henholdsvis to intervjuer, først Marlene og Stian, deretter Kamilla og Martin. De to sistnevnte går for øvrig i samme klasse og kjenner hverandre godt. Av praktiske årsaker presenterer jeg svarene samlet.

Alle intervjupersonene i Nordborg er oppvokst i kristne familier og alle trekker det frem som avgjørende for troen de har i dag. Marlene forteller om en oppvekst i en kirke med mye fokus på ulike aktiviteter, der aktivitetene har hjulpet henne til å bli kjent med Gud. Hun forklarer:

Jeg kommer fra en kristen familie, så jeg har blitt tatt med på søndagsskolen når jeg var liten, og så på barnemusikken og alle mulige kristne aktiviteter. Hele oppveksten min har vært sånn egentlig ... Jeg har vært på leirer også. For eksempel [Marlene nevner her en ungdomskonferanse], det har vært viktig for meg. Jeg har jo selvsagt tatt et valg om å være kristen, men det har vært en prosess, jeg har følt meg kristen hele tiden, men nå når jeg har blitt eldre er det mitt eget valg.

Stian understreker også betydningen av å ha vokst opp i et hjem hvor troen har vært en naturlig del av hverdagen. Han viser til viktigheten av familien og deltagelsen i kirkelige aktiviteter: «Jeg har vokst opp i et kristent hjem, foreldrene mine er kristne begge to, så jeg har på en måte blitt født kristen, det har aldri vært noe alternativ. Jeg har sunget i kirkekor, vært med i barnemusikken, ja, jeg har i grunn vært kristen hele livet.»

Kamilla forteller at morens tro har hatt stor påvirkning på henne og er en viktig grunn til at hun i dag har en egen tro: «Det som har vært veldig viktig for meg er at jeg har vokst opp med troen, gått på søndagsskole. Mammaen min jobber i kirken, så hun har formidlet mye av sin gudstro.»

Martin har også hatt god erfaring med å vokse opp i et hjem hvor det praktiseres tro, og der troen har blitt en naturlig del av hans liv: «Jeg har vokst opp i en kristen familie og slekt, det er veldig kjekt. I familieselskap er det alltid noen som leser bibelvers og vi ber.»

4.2. Sørborg

I Sørborg møter vi Inge (f.1999), Per (f.2000), Amalie (f.1998), Marianne (f.1997) og Martine (f.1997). Jeg intervjuet også disse informantene i to intervjuer. Først intervjuet jeg guttene, Inge og Per. Deretter Amalie, Marianne og Martine. På samme måte som med Nordborg vil jeg presentere funnene samlet. Noen av svarene bygger på hverandre, og rekkefølgen svarene kommer i avhenger

av hvem som i intervjusettingen tok ordet først. Dette for å gjengi intervjuet mest mulig identisk med slik det forelå i sin helhet.

I Sørborg var tre av de fem jeg intervjuet oppvokst i kristne familier. To av jentene har vokst opp i familier uten særlig tilknytning til kirken.

Inge har vokst opp i en kristen familie, og familien og vennene hans har vært avgjørende for hans tro: «Familie, venner og fellesskap har vært viktig, da blir det personlig, det føles trygt og godt.»

Per forteller om hvordan det har vært å vokse opp i en kristen familie som har deltatt på alle kirkens aktiviteter. Han sier at han deltok på aktivitetene uten å tenke så mye over troen sin: «som ung er du bare kristen.» For Per ble en tur til Ukraina et vendepunkt. Han vant turen etter å ha samlet inn flest penger i menighetens misjonsløp, og turen fant sted bare noen måneder før jeg intervjuet ham. Per forklarer at han på turen fikk et personlig forhold til troen: «Jeg føler jeg kom litt på rett spor etter den turen, for der opplevde jeg veldig mye, f.eks. så var det en historie som ble fortalt som jeg aldri kommer til å glemme. En av ukrainerne fortalte om hvordan han klarte å rømme fra fangenskap, det var et mirakel, han fikk helt sykt bønnesvar! Da skjønnte jeg litt mer at Gud finnes.»

Martine har ikke vokst opp i et kristent hjem, men når hun begynte i barnehagen, fikk hun en kristen venninne, og også i første klasse fikk hun en kristen venninne. Disse venninnene inviterte henne med på aktiviteter i regi av bedehuset. Martine sier selv at «venner har vært veldig viktig i min prosess. Det har jo vært en prosess, men jeg husker at i 8. klasse, når jeg var tretten år, tok jeg et personlig valg om å følge Jesus. Men det er jo et valg jeg må gjøre igjen og igjen, det er jo egentlig positivt.» Også det å ha eldre mennesker rundt seg har vært viktig: «Sørborg er veldig sønn som har samarbeid med mange menigheter, så jeg har vært mye på bedehuset. Det har vært veldig viktig for troen min. Der fikk jeg eldre folk som jeg så opp til. Og så hadde de moderne talere som snakket om relevante ting.» Martine forteller at hun etterhvert fikk tjeneste i lovsangsteamet i menigheten og gjennom det også lederoppgaver: «Så bandet og lovsangsteam har vært viktig, i tillegg til at vennene mine også gikk der. Så det er jo miljøet mitt.»

Amalie forteller at heller ikke hun har vokst opp i et kristent hjem, og at venner også for henne ble inngangen til kirken. I femte klasse gikk hun på kirkens ungdomsklubb, men først når hun begynte på ungdomsskolen og ble inkludert av Martine (som selv hadde blitt inkludert inn i kirken av venner), skjedde det noe: «når jeg begynte på ungdomsskolen ble jeg kjent med Martine, da kom jeg inn i det kristne fellesskapet.»

Relasjoner i form av familie og venner er fremtredende også i Mariannes troshistorie. Hun har vokst opp i en kristen familie, men tok et personlig valg da hun var på en konfirmasjonsleir: «På den leiren skjønnte jeg at Gud ville ha et personlig forhold til meg. Jeg kom på en måte enda mer inn

i det i konfirmasjonstiden, da fikk jeg flere kristne venner.» Venner har vært viktig for Mariannes vandring mot Gud. Hun forteller: «så ble jeg kjent med bedehusjentene og begynte å gå på ungdomsmøtet der, det var veldig viktig for meg. Jeg følte jeg gikk fra a til å.»

Troshistoriene ovenfor viser at nære relasjoner som familie og venner er et viktig element i ungdommenes troshistorier, kanskje det viktigste.

4.3. Ungdomsarbeiderne

Av ungdomsledere intervjuet jeg Vibeke i Nordborg og Kathrine i Sørborg. Vibeke er ansatt i en mindre stilling som ungdomsarbeider. Kathrine er utdannet lærer og har en 100 % stilling som er delt mellom kirke og bedehus. Jeg har intervjuet ungdomsarbeiderne hver for seg.

Aktivitetsnivået virker å være noe høyere i Nordborg enn i Sørborg. I Nordborg vektlegger man aktiviteter som uttrykk for breddetiltakene, og ungdomsarbeider Vibeke sier:

Vårt ungdomsarbeid er nok fortsatt mest aktivitetsbasert. Nordborg har for eksempel mye fokus på musikktiltakene, jeg opplever det som aktivitetsbasert. Min opplevelse er at det ikke er særlig rom for refleksjon og møter med Gud. I den grad det blir gjort opplever jeg det som halvhjertet. Fokuset vårt er på å treffe og inkludere folk. Menigheten ønsker å nå ungdommene gjennom ungdommen selv. Dermed fokuserer vi mye på band, teknikkergruppe osv... Min og prestens jobb er å tilrettelegge for ungdommen selv.

På spørsmål om hun kan utdype at det ikke er rom for refleksjon og møter med Gud, svarer Vibeke: «Jeg mener at det er større fokus på at noe hele tiden skal skje, enn at vi våger å gi rom til stilletid. Fokuset er på å nå flest mulig ungdommer, og da blir kun de mest aktive ungdommene en del av det.» I følge Vibeke våger ikke kirken å si at det er greit med færre deltakere, der en heller fokuserer på å bygge dypere tro hos ungdommene. Hun sier at kirken prioriterer «kvantitet foran kvalitet».

Ungdomsarbeideren i Sørborg forklarer at de prøver å ikke ha for høyt aktivitetsnivå, og hvis de har aktiviteter, legger de stor vekt på å reflektere rundt hvorfor de gjør det de gjør. Hun understreker også at de «bruker mye energi på å lære ungdommene å bygge relasjon med Gud.» Kathrine sier videre at hun synes trosopplæringsopplegget, altså aktivitetene, krever for mye til at det er verdt det: «vi skulle heller brukt noen av de ressursene på å følge opp ungdommene vi allerede har.» Hun sier også at de forsøker å gjøre aktivitetene så enkle som mulig. Hun mener frykt stopper kirken fra å ta bort noen av aktivitetene: «jeg tror vi i underbevisstheten er redd for å kutte ut ting fordi vi er redde for å miste ungdommene, men jeg tror jo egentlig ikke vi hadde gjort det. Men som sagt, så er det viktig å spørre hvorfor.» Kathrine forteller også noe urovekkende: «For meg blinker det en varsellampe når det kommer ungdommer til deg og sier at de ikke vet om de er kristne lenger, de føler at de bare gjør oppgaver, men ikke er til stede. Det opplever jeg kanskje 3-4 tilfeller av i halvåret.»

4.4 Livsførsel

Jeg vil nå legge frem mine funn om ungdommenes livsførsel. For å kunne vurdere om dagens ungdomsgenerasjon er travel eller ikke, vil det være nyttig å se på ungdommenes egne tanker om hverdag og tidsbruk.

Marlene fra Nordborg forteller at bibelgruppe er noe hun setter stor pris på i sitt kristenliv. Hun synes det er veldig lærerikt å høre hvordan de andre har det i sin gudsrelasjon, men at fordi ungdommene i gruppen har det så travelt, har den ikke fungert i praksis: «Jeg har også gått i en bibelgruppe det siste halvåret som vi har startet selv, det fungerte veldig bra når vi valgte å ta oss tid til det, men nå på slutten av året har det vært for travelt. Så da har vi ikke klart å samles, det er veldig dumt.»

Når Martine fra Sørborg deler troshistorien sin, forteller hun at etter at hun begynte på videregående, havnet hun i et miljø med færre kristne enn hun var vant til. Det har vært svært utfordrende for henne, hun ønsker derfor å delta i «Ny generasjon»,¹⁴⁷ men sier at «nå får jeg ikke lov av mor å engasjere meg noe mer fordi jeg er altfor travel. Jeg har vært med i konfarbeidet som leder, men ikke nå lenger. Jeg savner virkelig bibelgruppa, men jeg har ikke hatt tid. Menighetsarbeidet har gått veldig ut over søvn, skole og helse.» For Martine er travelheten av en sånn karakter at den nå påvirker henne negativt, og når ting har vært travelt, har det for Martine vært viktig at «trospraksisene» har vært en del av hverdagen hennes, slik at den tåler belastningen av krevende dager på videregående: «Jeg er veldig glad i lovsang og gospel. Noen ganger glemmer jeg litt vekk troen, da er det godt å kunne synge lovsanger. Sang betyr mye. Jeg leser litt i Bibelen hver morgen og kveld, og har i tillegg en andaktsbok.»

På spørsmål om hva informantene bruker mest tid på i løpet av en uke, er alle ni enige i at skolen er det de bruker mest tid på, både ved fysisk tilstedeværelse og leksearbeid. Alle informantene følger det tradisjonelle skoleløpet,¹⁴⁸ og ungdomsarbeiderne mener skolen tar stor plass i hverdagen deres. I følge Vibeke får skolen «unaturlig stor plass» hos ungdommene, og i følge Kathrine er skoletravelheten spesielt fremtredende hos jentene (jf. Ungdata om at jenter bruker mest tid på lekser). Hun forteller at når hun overfor ungdommene påpeker at det er lenge siden hun har sett dem, får hun ofte til svar at det er travelt: «da tenker jeg at ungdomsklubben er på en lørdag, da skal de jo uansett ikke gjøre skole.»

---

¹⁴⁷ Ny Generasjon definerer seg selv slik: «Ny generasjon handler om unge mennesker som gjør Jesus kjent på sine skoler og studiesteder. De møtes i friminutt på tvers av kirkesamfunn der de ber for sine medelever og på en kreativ måte formidler Guds kjærlighet i ord og handling.» www.nygenerasjon.no/om-ng#

¹⁴⁸ Barneskole, ungdomsskole og videregående.

4.5. Tidsbruk i det kristne ungdomsarbeidet

4.5.1. Nordborg

Marlene bruker ca 10 timer i uken på ungdomsarbeidet, fordelt på fire dager i uken. Hun jobber som kirketjener, er med i kor og deltar på to ungdomsklubber (en som leder og en som deltaker), hun deltar også på søndagsgudstjenestene. Stian bruker ca 8 timer i uken. Da deltar han på søndagsgudstjenestene sammen med familien sin, kor, Kristen Idrettskontakt (KRIK), og på fredagene er han først med som leder på barneklubben, deretter er han deltaker på ungdomsgudstjenesten og ungdomsklubben etterpå. Martin bruker 16 timer i uken. Mens han summerer seg frem til antall timer, forteller han at han opplever hverdagen som travel. Han driver aktivt med musikk, og i følge Martin går dette utover skolen: «musikken går utover skolen, litt flaut når jeg kommer på skolen og sier at jeg ikke har tid til skolearbeidet.» I menigheten er han konfirmantleder, sitter i to styrer, er med i en bandskole, konfirmantopplegget, lederstyret, og så går han fast på ungdomsgudstjenestene. Kamilla bruker 9 timer i uken på ungdomsarbeidet. Hun er aktiv innenfor fotball, så noen uker påvirker dette antall timer hun bruker i kirken. I de ukene hun ikke har ekstra fotballtreninger er hun med på ungdomsgudstjenester, ungdomsklubb og noen planleggingsmøter til ungdomsgudstjenestene.

4.5.2. Sørborg

Informantene syntes dette var et vanskelig spørsmål å svare på. Inge oppgir at han bruker fra 8 til 14 timer i løpet av uken, der noen av timene går med til ulike lederoppgaver. Han er konfirmantleder, KRIK-leder og sekretær for et styre. De fleste timene er likevel som deltaker. For Per, som er aktiv i fotball, tar «fotballen litt av tiden til kristne aktiviteter.» Hvis det er kamper og ekstra treninger, er han med i ungdomsarbeidet ca 6 timer i uken, hvis ikke er han med 10 timer. Per er juniorleder, har gått på lederkurs og er på ungdomsklubben. Jentene er alle med som konfirmantledere og har en konfirmantgruppe hver. Marianne og Amalie er i tillegg med i et møtelederteam for ungdomsmøtene. Martine mener hun bruker ca 5 timer i uken på ungdomsarbeidet. Hun bruker mye tid på lekser og øving, så hun får ikke vært så mye med som hun ønsker. Martine går på en videregående skole med svært stor arbeidsmengde, og hun kjenner på presset og en tidskabal som ikke går opp. Hun mener dette i all hovedsak skyldes at hun valgte musikklinjen og den store arbeidsmengden som følger med. Amalie oppgir at hun bruker ca 6 timer og Marianne ca 3 timer i uken.

4.6. Den «frie» fritiden

4.6.1. Nordborg

Martin er den som bruker flest timer i kirken ukentlig, og på spørsmål om hva han bruker den frie fritiden på, svarer han: «Jeg har ikke ekstra tid, og hvis jeg får litt ekstra tid, da sover jeg.» Kamilla liker å slappe av, eller bare gå ut og trikse med ball. Hun liker også å ligge på sofaen og gjøre

ingenting. Stian liker å være med venner og på ungdomsklubben. Det samme gjør Marlene, hun har også en kjæreste som hun bruker mye tid på. Marlene opplever at det tekniske samfunnet preger hverdagen hennes: «Av og til kan det jo føles ekstra travelt med alt sånt mobiler og duppeditter, det er alltid noe som skjer.» I all hovedsak trives Marlene i hverdagen, selv om det periodevis kan være travelt: «jeg kunne alltid hatt mer tid, det kan være veldig travelt.» Og Stian er enig. Han forteller at han ikke har så stort sosialt nettverk som de andre og derfor føler han at det er litt mye å gjøre på skolen, men ikke ellers. Både Marlene og Stian trives med å være i kirken, de har valgt det selv og det gir dem noe positivt. Kamilla og Martin er begge enige om at ungdomsarbeidet ikke tømmer dem for krefter. Selv om Martin mener han aldri har timer i uken uten program, sier han at ungdomsarbeidet «er kjekt, det er jo noe som er gøy og ikke stress.»

4.6.2. Sørborg

Inge forteller at han gjerne sitter foran datamaskinen hvis han har ledig tid. Per sier at han gjerne spiller fotball eller Fifa.¹⁴⁹ Martine henger gjerne på ungdomsklubben med venner hvis hun har noen timer uten oppsatt program. Amalie og Marianne sier de er sammen med venner, enten hjemme eller på bedehuset.

Guttene i Sørborg opplever hverdagen som god. Inge føler han har mer enn nok tid; han bestemmer jo selv hva han vil gjøre. Per er for egen del ikke helt enig, og synes fotballen tar mye tid, slik at det ofte blir travelt med ungdomsarbeidet i tillegg. Per er glad for at kirken har så mange ulike aktiviteter, for da er det alltid noe som passer.

Jentene opplever hverdagen som stressende. De kan kjenne på press om å skulle prestere, men opplever kirken som en motkultur til samfunnet ellers. De forteller også om en livsstil der kirken blir stedet for hvile. Marlene sier: «For meg har det ikke blitt noe stress med kristent ungdomsarbeid, fordi det har blitt en vane, men jeg synes det er veldig deilig nå når det roer seg på skolen. Da har jeg tid til å gå på opplegget i kirken på torsdagene.» For Amalie henger opplevelsen av ungdomsarbeidet sammen med hvor mye skolearbeid hun har. Hun ønsker å engasjere seg mer i kirken, men har ikke tid. Martine snakker om kirken som et sted hun går for å få hvile hvis hun har ekstra tid: «Jeg går også der når jeg har tid. Der er det kiosk, man kan spille, slappe av og snakke sammen. Der (ungdomsklubben på torsdager) går vi bare når vi har ekstra tid.»

Samtalen med jentene dreier seg etterhvert inn på dårlig samvittighet og stress som de opplever i forbindelse med ungdomsarbeidet. Marianne sier: «Jeg synes det noen ganger har vært stress med konfirmasjonsarbeidet, fordi jeg føler jeg ikke får lagt ned nok jobb, og da får jeg så dårlig samvittighet og så blir jeg stressa. Mari sier seg enig, sammen med Amalie, Marianne og

---

¹⁴⁹ Et fotballspill til data og tv-spillkonsoller.

Martine. Marianne sier: «jeg er jo så travel, men jeg vet at de trenger frivillige, så da får jeg dårlig samvittighet.»

4.6.3. Salvesen

Salvesen slutter seg til ungdomsundersøkelsene som ble behandlet i kapittel tre, og hans opplevelse er at undersøkelsene kan gjenspeiles i ungdommene. Personlig er ikke Salvesen opptatt av «hvordan (å) få til et suksessfullt ungdomsarbeid». Han mener ungdomsarbeidet må begynne med noe som er viktigere enn det. «Som kirke må vi se på bibelteksten og konteksten. Konteksten vi i dag står overfor er en ungdomsgenerasjon som ikke lenger er i opposisjon. De har godt forhold til foreldrene sine og det er færre tilfeller av rus. Baksiden av dette bildet er at ca 1/3 opplever seg stresset og ca 1/3 opplever seg ensomme, og angst og depresjon øker, det samme gjør tanker om selvmord. Dette er også min opplevelse i møte med ungdom og ungdomsledere.»

I følge Salvesen harmonerer det svært dårlig med denne konteksten, når man i ungdomsarbeidet ofte har en tendens til å snakke om livet slik man skulle ønske det var. Han mener nemlig det er en kultur i kirken for «at livet fremstilles slik det burde vært.» Gapet mellom den man føler man er og den man føler man burde være, blir en byrde som er tung å bære for mange ungdommer. Salvesen er bekymret for at det «ikke alltid er plass til hele livet og de utfordringene som livet kan komme med. Det er en alvorlig mangel i dagens ungdomsarbeid.»

4.7. Smågrupper

Ettersom intervjuet med ungdommene fortsetter, kommer vi inn på temaet smågrupper, altså mindre fellesskap i menigheten der man samles som kristne, som regel for å be, lovsynge og å lese i Bibelen. Nordborg har ikke lagt noen særlig vekt på at ungdommene skal tilhøre et mindre fellesskap. Marlene synes det er både dumt og litt rart. Hun har deltatt i en jentegruppe på bedehuset som varte over en tidsavgrenset periode, og som nevnt ovenfor prøvde hun og noen venninner å starte en selv. Marlene nevner at de i Nordborg har «MILK-kurs», et ledertreningskurs for ungdommene året etter konfirmasjonen. Hun har deltatt på dette og syntes det var bra. Stian og Martin har, med unntak av tjenestegrupper (f.eks. lovsangsteam), ingen erfaring med mindre grupper. Kamilla går i et husfellesskap som familien hennes har startet sammen med noen vennefamilier.

I Sørborg er situasjonen annerledes. Her har samtlige ungdommer kjennskap til og erfaring med smågrupper. Inge går i en bibelgruppe. Per har gått i en bibelgruppe med fokus og samtale om ulike bibeltekster. Nå har han begynt i en gruppe der de ikke har leder, men der de samles på kirkekontoret annenhver uke for å snakke sammen om hvordan det er å leve som kristen. Martine har deltatt i en slik gruppe før, men gruppen fungerte ikke i praksis, fordi ungdommene var for travle. Men de ønsker nå å prøve igjen, og alle som er 16 år eller eldre kan delta. Blir de for mange,

deles de inn i nye grupper. Amalie har siden hun begynte på videregående vært med i en bibelgruppe. Hun synes det er veldig viktig, nettopp fordi hun kan slappe av og gjenfinne fokuset i en stressende hverdag. Marianne forteller at hun siden konfirmanttiden har tilhørt en mindre gruppe. For øyeblikket går hun i to stykker, en som ble startet av en mor i vennegjengen, og en «disippeltreningsgruppe» i regi av menigheten. Marianne synes dette er en god arena for å dele troen sin. Hun forklarer: «Det er mer kommunikasjon i grupper enn når man hører på en taler, det synes jeg er bra. Da kan man snakke mer om det.»

Ut fra ungdommenes svar ser det ut til at Sørborg satser mer på smågrupper enn Nordborg. Vibeke tror det kunne vært nyttig med smågrupper, men sier de heller har valgt å satse på breddetiltak og aktiviteter: «Vi har ikke smågrupper. Jeg tror det kan være en god idé å ha smågrupper, men jeg ser det som problematisk i forhold til hvordan vi kan få inn nye. Jeg er redd for at det ville blitt «klikker» blant ungdommene. De tiltakene vi har nå er mer åpne, altså breddetiltak. Men det er klart at en kombinasjon hadde vært bra.»

Martine er den eneste i Sørborg som ikke går i en smågruppe, men hun skal snart begynne i en. Kathrine forteller: «Det er ganske mange som går i bibelgrupper, men ikke alle blir arrangert av oss. Noen går i bibelgrupper med familiene sine, mens andre grupper er startet av foreldre eller eldre ungdommer. Vi skulle veldig gjerne hatt flere smågrupper, men vi har ikke ressurser. Vi har prøvd oss litt, men når tilbudet har blitt gitt, får vi til svar fra ungdommene at de ikke har tid.»

4.8. Viktige relasjoner

Dagens ungdomsgenerasjon er i følge undersøkelsene hjemmekjære og opptatt av de nærmeste relasjonene. Empirien synes å bekrefte dette, og som vi så i teoridelen, skriver Dean og Root om viktigheten av å ha voksenpersoner og forbilder rundt seg. Empirien synes også å bygge opp under dette. Alle informantene har eldre mennesker i livet som har betydd en forskjell for deres trosliv.

I Norborg trekker alle frem ungdomspresten. Begrunnelsen er at «han har veldig mange bra prekenes, og så er han så hyggelig. Hvis noen har det vondt, så ser han det med en gang ... Når folk kommer inn og ser ham, så tenker du ikke «å, han er prest», han er helt vanlig. Han er god å snakke med, særlig for ikke-kristne.». Og: «han har skapt litt mer engasjement blant de unge i menigheten.» Stian trekker frem at familien er de som utvilsomt har vært de viktigste relasjonene for hans trosliv og Martin forteller om band-lederen som er et stort forbilde for ham og som har engasjert seg i livet hans.

I Sørborg trekker de frem kateketen, ungdomsarbeideren, venner og familie. Martine gir vennene sine æren for at hun fortsatt er i det kristne miljøet. Hun trekker også frem venninnenens mødre, som hun har snakket med når ting har vært vanskelig. Hun forteller: «venner er veldig

viktig, det er nok derfor jeg fortsatt er inni det kristne miljøet ... Foreldrene til de kristne vennene mine har passet på oss. Så når noe skjer, snakker jeg med moren til ei venninne.»

Marianne trekker frem det å ha gode forbilder man kan se opp til i ungdomsmiljøet: «Jeg merker hvor mye jeg har sett opp til dem. Det at de var imøtekomende og at jeg kunne spørre dem om det jeg lurte på, har vært viktig for troen min.» Jentene i Sørborg er alle enige om at ungdomsarbeideren deres betyr mye. Hun stiller alltid opp. De har sett ledere i staben bli utbrent og er bekymret for om det samme kan skje med henne: «Ungdomsarbeideren vår, hun tar seg virkelig tid til oss, men hun er litt overarbeidet synes jeg, hun betyr mye.»

Ungdomsarbeideren i Nordborg forteller at hun synes det er lett å skille mellom jobb og privatliv. At hun har en mindre stilling gjør at hun ikke er like deltagende i ungdommenes liv, som det ungdomsarbeideren i Sørborg er. Kathrine forteller: «Jeg er jo utdannet lærer, og av og til må jeg hjelpe til med lekser. Det er familier der mor og far er så travle at de ikke har tid til å hjelpe med leksene, det er jo også et av de tilfellene hvor jeg føler meg som en ekstra forelder.» Kathrine opplever det som periodevis vanskelig å skille mellom jobb og privatliv. Hun sier: «Man blir kjent med ungdommen på en helt annen måte. Jeg blir på en måte en venn eller en ekstra forelder. Her en kveld ringte noen meg fordi de hadde gjort noe dumt, og så ringte de meg i stedet for foreldrene. Da tenker jeg at jeg har gjort noe rett. Det er også veldig utfordrende.»

4.9. Stillhet

Stillhet kan innebære enten fullstendig stillhet eller en litt roligere puls. Jeg har her latt det være opp til ungdommene selv å definere ordet, for ikke å begrense deres tanker omkring temaet. Spørsmålet jeg stilte, var: «hva tenker dere om temaet stillhet?»

4.9.1. Nordborg

Alle informantene i Nordborg var enige om at stillhet er noe positivt. Martin sier: «Jeg liker stillhet, det er min favoritt. Det jeg liker er fokuset man får når det blir stille.» Martin sier også at han bruker musikk til å slappe av og at han pleier å sovne til musikk hver kveld. Kamilla bruker også musikk til å samle tankene, og for henne er stillhet å lytte til musikk og tenke: «Når jeg får litt stillhet, så tenker jeg masse gjennom hva som foregår. Alt samler seg på en måte så man får tenkt gjennom det.» Marlene mener at stillhet står i sterk kontrast til ungdommenes hverdag, hun sier: «Stillhet er veldig behagelig for oss ungdommer, for det er ikke så ofte det er stille i hverdagen vår.» I følge Marlene finner man både hvile og stillhet hos Gud. Hun husker at noen har sagt til henne at «Gud er litt som en tornado. Selv om det er storm utenfor, så kan du trekke deg helt inn til midten, der er det helt stille.»

Stian tygger litt på ordet stillhet. Han venter en god stund, før han spør om han kan si tre ting. Han sier: «For det første vil jeg si at det er fantastisk med bønnvandring. Det er det hver

ungdomsgudstjeneste, da får man nattverd på samme runde.» Det andre Stian trekker frem er stillerommet i nabokirken som er åpent etter at ungdomsgudstjenesten er ferdig: «Der er det sakkosekker og rolig kristen bakgrunnsmusikk, så kan du bare slappe av. Det sitter ofte en prest eller en annen leder der inne. Det er et fantastisk tilbud. Jeg går alltid dit.» Det tredje Stian trekker frem er sykehuskirken på Rikshospitalet som han brukte mye når han var pasient der: «Der kan du lukke døra på et travelt sykehus, der satt jeg flere ganger når jeg var innlagt. Nesten som et pauserom fra hverdagen.»

Vibeke forteller at de legger til rette for at ungdommene kan søke Gud i gudstjenesten: «en stor del av gudstjenesten er lovsang. Vi har nattverd og lystenning. Vi opplever at alle kommer til nattverd. Det er kjempeflott! Der får de en personlig erfaring av Gud. På ledersamlingene legger vi mer opp til åndelig påfyll.» Vibeke opplever lederne som mer mottagelige for det enn deltakerne i ungdomsarbeidet.

4.9.2. Sørborg

Inge synes ikke stillhet høres veldig attraktivt ut. For ham er det noe man trenger når man skal slappe av: «Jeg har det ikke så travelt, så jeg får alltid tid til å slappe av, derfor føler jeg at jeg har nok stillhet.» Vi har en stilletur med ungdomsarbeidet som skal være «teknikk-fri». Inge sier om turen: «jeg føler ikke jeg fikk så mye ut av det.» Per er enig i at stillhet er best etter noen travle uker. Han forklarer at «jeg liker jo bønnvandring ganske godt, men jeg liker ikke å sitte for mye i ro. Men det er alltid fint med forbønn, det kan man få f.eks. på bønnvandringer på turer. Det som er veldig fint er at da må alle være stille.» Per forklarer at det er veldig fint når noen voksne har bestemt at det skal være helt stille, for da trenger man ikke føle seg teit når man er stille.

Martine synes det er veldig fint med stillhet. Hun trenger det i sin relasjon til Gud, men hun trekker også frem at det er viktig i alle relasjoner, også til venner: «Hvis vi er på leir, elsker jeg når de legger opp til alenetid. Det er ofte en del av opplegget, lederen vår er veldig opptatt av det.»

Amalie forteller at de har turer hvor man ikke får ta med mobil eller klokke. I følge Amalie er dette både fantastisk og utfordrende: «Jeg synes stillhet er veldig viktig, men jeg er ikke så flink på det.» Jentene forteller meg om noe de har lært i ungdomsarbeidet, som de kaller «5 minutter med Gud». Det går ut på at man skal være stille og lytte til Gud i ca fem minutter. De fleste pleier å høre på en lovsang mens de gjør det. Amalie og Martine forteller at akkurat «5 minutter med Gud», pleier de å praktisere jevnlig. Marianne synes det er fint at ungdomsarbeidet er så opptatt av stillhet, fordi «stillhet er herlig. Jeg merker hvor mye vi trenger det, det er alltid noe som tar oppmerksomheten vår.»

4.9.3. Ungdomsarbeiderne

I Nordborg bruker de ofte bønnvandring for å invitere ungdommene til en litt roligere puls. Samtidig mener Vibeke at stillhet er krevende for ungdommene og at det lettere lar seg gjennomføre med mer modne ungdommer:

Jeg tror det er vanskelig å gå rett inn i stillhet for dagens ungdom. De kommer rett fra en verden hvor de er vant til å ta inn så vilt mange inntrykk hele tiden, og da tror jeg det kan være litt skremmende å komme rett inn i det som er stille. Det blir helt fremmed. Men å bruke stillhet som redskap med de ungdommene som har litt lenger fartstid, det tror jeg kan være bra. Vi har innført refleksjon i ledertreningen vår, det er for å få dem til å stoppe opp i all travelheten.

Kathrine opplever også at bønnvandring ikke alltid fungerer: «Vi har ofte bønnvandringer, men det fungerer ikke i møte med konfirmantene.» Kathrine forteller at de bruker stillhet aktivt når de er på leir: «Når vi drar på ulike turer, har vi alltid en time med stillhet. Det er en rolig time, da må alle skru av mobilene, og så skjer det ingen andre ting den timen.» Dette har både hun og ungdommene god erfaring med. I tillegg har de en egen «tekno-fri» tur som strekker seg over en helg. På denne turen må all teknikk og klokke bli igjen hjemme: «Tilbakemeldingene vi har fått fra ungdommene er at dette vil de gjøre oftere. Noen synes det er veldig utfordrende å ikke ha klokke, men som de selv sier: «det er jo noen som har kontroll».» Kathrine forteller, som ungdommene gjorde ovenfor, om «5 minutter med Gud». Tanken bak har vært å hjelpe ungdommene til å få en mer selvstendig tro. «5 minutter med Gud» går ut på at man «legger seg ned, hører på en lovsang eller er helt stille, og så lytter man til Gud i fem minutter.» Flere av ungdommene fortalte at det nesten alltid ble mer enn fem minutter, men tanken på at det bare skulle være fem, gjorde det enklere å sette av tid.

4.10. Retreat

Jeg spør ungdommene om de har hørt om retreat. I Nordborg er det ingen som har hørt om dette. Men da jeg forklarer hva ordet betyr, sier de alle sammen at dette er noe de kunne tenke seg å delta på. I Sørborg har Martine hørt om retreat, mens de fire andre ikke har hørt om det. Da jeg forklarer hva det er, spør jeg om det er noe de kunne tenke seg å prøve en gang. Inge og Per er skeptiske. De diskuterer litt med hverandre og kommer frem til at det kunne være interessant med noen rolige dager hvor man søker Gud. Jentene var alle enige om at dette absolutt var noe de hadde blitt med på hvis de hadde blitt invitert. Martine sier: «de som drar på retreat gjør det nok for å få en pause fra hverdagen og roe ned, det kunne vi også trengt!»

Ungdomsarbeiderne har hørt om retreat. Vibeke har ingen erfaring med det, men Kathrine reiste i fjor på eget initiativ på retreat. Hun synes det er synd at det kun legges til rette for at prestene får reise på retreat: «det er jo ikke så lett å dra på retreat med mindre du har en sjef som legger til rette for det.»

Salvesen sier om det presset ungdommene opplever og alle kravene og forventningene de kjenner på: «Ungdommene holder på å vokse opp i et samfunn som krever at de skal være fantastiske på alle felt! Det går igjen hos de fleste jeg snakker med. Presset om å være fantastisk på nesten alle områder.»

Konteksten viser i følge Salvesen at ungdommene blir slitne av å skulle prestere. Han er bekymret for hvordan det vil se ut hvis vi som kirke fortsetter å kjøre på med flere aktiviteter og gir ungdommene enda mer å gjøre. De siste årene har kristent ungdomsarbeid i all hovedsak vært aktivitetsbasert: «det handler om underholdning og preken.» I følge Salvesen vil vi «for enhver pris beholde den gode stemningen.» Spørsmålet er om prisen for god stemning er for høy.

På samme måte som Salvesen selv fikk et møte med bønn og åndelig veiledning på retreat, mener han at dette bør være vesentlige elementer også i ungdommenes trosliv. Salvesen henviser til Magnus Malm, som sier at selvbilde og gudsbilde er de to viktigste tingene i menneskets liv. I følge Malm er det kun bønn og veiledning som kan endre disse to. Derfor mener Salvesen at også ungdommen må få del i dette. Veiledningen, altså samtale med en moden person, hjelper ungdommene til å finne ut hva som skjer i det virkelige livet og hva som egentlig bare er livet slik de skulle ønske det var. Gjennom veiledningen kan gapet mellom disse to «livene» bli mindre, og det viktigste er i følge Salvesen, at man stiller seg spørsmålet: «hva skjer med meg i møte med Gud?»

Stavanger bispedømme satser som nevnt på stillhet i møte med ungdommene. Det begynte med at bispedømmerådet så en nedgang i aktivitetsnivå. Deretter inviterte de Salvesen til å ha et innlegg med fokus på dagens situasjon og veien videre. Dette resulterte i at bispedømmet nå satser på to ting: det ene er veiledning, først og fremst til ungdomsarbeiderne, og så til ungdommene. Veiledningen er viktig for ungdomsarbeiderne fordi de «er mennesker som lever i en skvis mellom telling av ungdommer, aktiviteter og eget liv. Da er det lett å knytte selvbilde og gudsbilde opp til arbeidet. Vi ser at det er mange sykemeldte ungdomsledere, fordi det er så tøff virksomhet rundt ungdommene.» Ved at ungdomsarbeiderne får noen å snakke med, forebygger kirken, i følge Salvesen, et gap mellom liv og tjeneste.

Det andre Stavanger bispedømme ønsker å ha et særlig fokus på, er å gi ungdomsarbeidere og ungdommer en erfaring av stillhet. Også her begynner man med ungdomsarbeiderne. Man ønsker at de både skal få erfare stillhet som fullstendig tilbaketrekning og i form av en hverdagsrytme. Dette fordi «vi ønsker at de skal få en erfaring av å bli båret, fremfor å skulle bære selv. I neste omgang vil det prege miljøet og ungdommene.» I forhold til ungdommene selv, forklarer Salvesen at det ikke nødvendigvis lar seg gjennomføre å ta dem med på en stille-retreat, men han understreker at selv 1,5 time med fullstendig stillhet vil gjøre inntrykk.

4.11. Ungdomsarbeiderne om ungdom og travelhet

Jeg oppsummerer intervjuet for ungdommene og avslører at jeg skriver om ungdom og travelhet.

Responser jeg får er at de syntes det var et viktig tema. En av dem gjør meg oppmerksom på at «vi blir jo tross alt kalt generasjon prestasjon.» Ungdomsarbeider Vibeke forteller at hun kjenner det igjen, hun mener at «alt handler om hvordan de kan klare å oppnå det beste livet for seg selv. Flere ganger opplever jeg at det er f.eks. en skoleprøve som gjør at ungdommene ikke kommer til avtaler.» Hun synes også at ungdommene i dag bruker mye tid på utseende og at de er «spesielt opptatt av hvordan de blir oppfattet.» Vibeke mener at samfunnets fokus på ungdommens travelhet gjør dem en bjørnetjeneste. Hun sier:

Jeg må bare legge til at samtidig som de har det travelt, og oppfatter seg selv som travle, så synes jeg ikke alltid de er så travle. Fokuset fra media er at de er travle og de blir fortalt dette hele tiden, og dermed begynner de å tro på det. Utfordringen er at de da ikke forplikter seg til tjeneste i menigheten. Jeg tenker at det er bra at de forplikter seg. En ting jeg har jobbet med det siste året er at de skal ta ansvar for sine egne valg. F.eks. hvis de velger å bli med på noe i ungdomsarbeidet. Jeg tror at det er en nyttig måte for dem å forstå at noen venter på dem og regner med dem. Jeg ser at mange er avhengige av foreldre som stiller opp, men de må lære seg å bli selvstendige.

Kathrines opplevelse er derimot at ungdommene trenger å trappe ned. En av hennes oppgaver som ungdomsarbeider har blitt å hjelpe ungdommene til «å stryke ut ting i timeplanen og rydde plass til Gud. Dét er det de trenger, de som ikke er så flinke til å si nei selv. Dette gjelder hovedsakelig de «snille jentene.» Jeg har kanskje 4-5 jenter som jeg følger opp på denne måten. Vi setter oss ned, ser på kalenderen og rydder!» Kathrine mener det økte presset på ungdommene kommer av at «i dag skal man helst være best i alt. I tillegg må man ha full timeplan for å være populær. Hvis du er hjemme en kveld i helgen blir du sett på som at du ikke har noen venner. Det er på en måte ikke legitimt å ha en frikveld.» Ungdommene i Sørborg forteller at de blir fortalt i kirken at det er helt greit å være hjemme alene en lørdags kveld. Her har altså Sørborg valgt å være en motkultur.

Kathrine tar også opp en annen problematikk: «I kristne miljøer får du problemet med at de gjerne skal ha en tjeneste. Det kan nok være litt press om tjeneste. Det kan fort bli litt sånn at hvis man presterer mye, så er man verdt mye. Jeg ser også mye sammenligning.» En annen ting Kathrine påpeker, er at hun synes ungdommene påvirkes av forbrukersamfunnet slik at de trenger mer penger enn hun husker fra sin egen ungdomstid: «Når jeg var ung jobbet jeg kanskje én helg i måneden. Nå jobber man gjerne hver lørdag og et par dager i måneden. Vi lever jo i en verden som stadig forbruker mer, vi blir jo bare mer og mer materialistiske. Dermed får de også et større behov for penger og må jobbe mer, som igjen betyr at de blir mer slitne.» Kathrine sier: «Jeg møter ikke ordet utbrenthet så ofte, men ungdommene sier ofte at de er slitne. Det hender ofte at de får seg en knekk. Da griner de gjerne en kveld, og så går det greit etterpå. Jeg har jobbet her i fem år og kun opplevd én gutt og én jente som ble helt utbrente og tok avstand fra det kristne miljøet etterpå.»

Som en reaksjon på travelheten ønsker de å hjelpe ungdommene til «å rydde plass til Gud.» I Sørborg skal de nå starte en gruppe som bygger på de fire B'ene i Apostlenes gjerninger, altså kjernepraksisene i den kristne tro (bønn, brødsbrytelse, Bibel og brødrefellesskap). Denne gruppen skal være et sted hvor de ber sammen, har andakt og serverer kveldsmat. Her har ungdommene ingen oppgaver: «Der kan de få ha lave skuldre og bare være seg selv.»

4.12. Hvile

Jeg spør om de føler at kirken bidrar til travelhet. De fleste syntes det var vanskelig å svare på, så jeg snur på spørsmålet og spør: «Opplever du at ungdomsarbeidet gir deg hvile?»

4.12.1. Nordborg

Stian sier at for ham er kirken et hvilested. Han synes det er lettest å finne hvile i den felles lovsangen, «alt fra rolige salmer, til mer «rocka opp» versjoner med mye det samme budskapet.» Marlene er enig, men sier at «jeg kan bli litt stresset og har skuldrene litt høyt, fordi folkene som kommer hit er mange konfirmanter som ikke ønsker stort å gå, men må for å få gudstjenesten godkjent.» Marlene finner også mest hvile i lovsangen og forklarer «det jeg liker best er når jeg får synge lovsang, slik som på impuls. Man kan være kun du og Jesus i et godt nærvær, hvor alle tenker på seg selv og man ser ikke på de rundt oss.» Martin sier han slapper godt av i kirken, særlig midt i ungdomsgudstjenesten når de har nattverd og man kan tenne lys. Kamilla skyter inn: «Ja, da pleier de fleste å be og være stille og det er så herlig! Det tror jeg mange setter pris på, at vi har den tiden.» Videre sier hun: «Kirken er et hvilested for meg, etter en lang uke er det fredfullt og deilig å komme seg inn og slappe av, finne seg selv og få med noen fine ord og sanger.»

4.12.2. Sørborg

Per sier han slapper av når han gjør ting i kirken: «Du er ferdig med skole og kan bare slappe av og henge med venner.» Inge er enig: «Du kan koble av og tenke på noe helt annet i kirken.» Jentene drar litt lenger på spørsmålet. Amalie forteller at de har lært i ungdomsarbeidet at det er helt lov til å være alene og hvile en lørdag, hvis man trenger det. Det synes hun er fint. Hun forteller at hun finner hvile når hun søker Gud gjennom «5 minutter med Gud». I tillegg er det viktig for Amalie at hun får snakket med noen og lagt fra seg de stressende tingene hos en leder eller voksen. Når Amalie reflekterer over om hun finner hvile i kirken, konkluderer hun med at kirken både gir henne hvile og stress. Hun mener at bevisstgjøring i forhold til temaet er viktig: «Jeg merker at det er viktig at jeg tar meg tid til å være i kirken kun for å ta imot og få påfyll, for at kirken skal bli et sted der jeg kan få hvile. Jeg får mest hvile av å finne en god balanse mellom å ha tjeneste og å komme for å få påfyll. Det å ha en tjeneste er jo veldig givende og du føler tilhørighet til menigheten med en gang, samtidig er det veldig viktig å være i kirken for å få påfyll også.» Martine føler at mange

rundt henne er slitne. Marianne er enig: «Ja, jeg er litt redd for at det er folk som brenner seg ut. Ofte når vi skal finne folk til å gjøre oppgaver, så tenker vi: «nei, vi kan ikke spørre hun, for hun gjør allerede så mye».»

4.13. Salvesen – kirken må sette agendaen selv...

Salvesen mener at som kirke er det noe av det viktigste «å spørre *hvem* er det som setter agendaen for hvordan vi er kirke?». I følge ham er det i praksis samfunnet som setter agendaen: «Vi føyer oss etter samfunnet.» Han mener at hvis samfunnet sier at kirken er kjedelig, så tar kirken på seg ansvaret med å bevise at det er kult å gå i kirken. I stedet, sier Salvesen, må «Gud være den eneste som setter agendaen for kirken», og han viser til at Guds rike og historiene om Jesus er annerledes enn samfunnet rundt oss: «Det må vi som kirke lære av.» Han synes også «det er påfallende å lese evangeliene ... jeg synes det er interessant å lese om deres puls, det er ganske lite stress. Vi har ikke tid i dag fordi det er så mye viktig! Jesus hadde tid, han gjorde mye ikke-planlagt. Han hadde også en utrolig tillit til Gud. Når Jesus er på vandring, så tar han imot det Gud sender i veien hans. Mens vi i stedet blir for opptatt av å telle folk og å svare på mail, at vi ikke har tid til tilliten som Jesus levde i under sin Far. Den må vi få tilbake!»

I følge Salvesen er svaret på kontekstens utfordringer at «vi må være kirke.» Han mener vi i møte med ungdommene må begynne med Jesu eget liv: «Vi må rotfestes og grunnfestes i det først, og dernest kan vi se på strategi og virkemidler.» Salvesen sier: «Jeg bruker ofte dette bildet på min opplevelse av kristen tro i møte med ungdomsgenerasjonen i dag. Det er bildet av en bokhylle med mange tunge bøker. Det å være kristen blir enda flere bøker i hylla. Det blir enda mer man må gjøre. Men i stedet for skal jo det å være kristen være selve bokhylla. Det er det som er bærende. Det er selve fundamentet.» På den måten Salvesen her legger frem troen, blir ikke det å være kristen enda en ting man må gjøre og som man blir sliten av. Tvert imot blir det noe som gir hvile og ny styrke.

Utfordringene kirken står overfor er av relativt ny dato, men forandringene skjer fort: «På bare et tiår og to har endringene allerede fått synlige og målbare konsekvenser.» Salvesen har selv opplevd stillhet og retreat som en motkultur i møte med dagens travelhet og prestasjonsjag, hans opplevelse er «at stillhet, tilbaketrekning, bønn og veiledning passer som hånd i hanske til dagens generasjon.» Salvesen mener vi står ovenfor store utfordringer i møte med ungdommene, men at «svaret finnes i den ignasianske retreaten.» Han mener at retreat er i kontakt med det som «har vist seg å være bærekraftig i 2000 år.»

KAPITTEL 5

DRØFTING

Jeg har nå sett på ungdomsundersøkelser om dagens ungdomsgenerasjon, og hva ungdomsteologene sier om hva som bør være sentralt når man skal drive ungdomsarbeid i dag. I empirien har vi også fått nærmere bekjentskap med dagens ungdomsgenerasjon og sett nærmere på hverdagen til en håndfull ungdommer i to forskjellige DNK-menigheter. Jeg vil nå forsøke å se disse tingene sammen, for slik å se om vi kan si noe om hvor veien bør gå for kristent ungdomsarbeid. Innledningsvis vil jeg kort kommentere travelhetsaspektet. Jeg vil her kort diskutere om man på grunnlag av det jeg har presentert ovenfor, kan si at dagens ungdomsgenerasjon er en travel generasjon. Deretter vil jeg sammenligne de to informantmenighetene. Som nevnt i forrige kapittel synes de å representere to forskjellige måter å drive ungdomsarbeid på. Den ene synes å drive mer aktivitetsbasert, mens den andre synes å drive mer relasjonsbasert. Ved å sammenligne dem vil vi få synliggjort viktige forskjeller og likheter mellom dem, og vi vil se både gode og mindre gode sider ved de forskjellige måtene å drive ungdomsarbeid på. Dette vil igjen gi et godt grunnlag for å diskutere problemstillingens sentrale spørsmål, nemlig hvordan kirken på best mulig måte kan møte dagens generasjon travle ungdommer.

5.1. Er dagens ungdomsgenerasjon en travel generasjon?

Travelhet ble innledningsvis definert slik: «Travelhet er på den ene siden at tiden man har til rådighet ikke er tilstrekkelig for det man ønsker å få tid til, med den konsekvens at man ikke klarer å opprettholde et mentalt overskudd. Men travelhet trenger ikke å være knyttet til tid, og er derfor på den annen side også opplevelsen av hele tiden å jage mot et mål bestemt av egne eller andres forventninger. Dette målet kan enten være bevisst eller ubevisst.» I følge ungdomsundersøkelsene og mine egne intervjuer ser vi at ungdommene kjenner seg strukket i forhold til det mentale overskuddet. Vi ser også at deres bruk av moderne teknologi, og kanskje særlig sosiale medier, gjør dem konstant tilgjengelig både i forhold til venner og den informasjonsflyten som hele tiden er tilgjengelig online. Vi ser også at de her nærmest uten stans konfronteres med en tilsynelatende perfekt virkelighet, en virkelighetsopplevelse som igjen kan gi dem en forventning om at ting skal være perfekt. Dette fører ikke bare til en ytre travelhet, men også en indre travelhet, der ungdommene alltid må strekke seg mot det perfekte. Travelheten bidrar i så måte til stress for ungdommer.

Helhetsinntrykket av både ungdomsundersøkelsene, ungdomsteologien og mine egne intervjuer er at dagens ungdomsgenerasjon er travlere enn tidligere generasjoner. Det ser også ut

som at ungdommenes stressnivå er i endring og at det øker. Det kan også se ut som at mange ungdommer i dag, i motsetning til tidligere generasjoner, tar stresset innover seg selv, i stedet for å kanalisere det utover, slik at ungdommenes mentale helse og overskudd påvirkes negativt. At professor og avdelingsoverlege Trond H. Diseth melder om 400 % økning av innleggelser av unge med stressrelaterte sykdommer, synes symptomatisk.¹⁵⁰ Det er normalt at ungdomstiden er en krevende fase, men vi ser at ungdommene i dag har en ekstra utfordring i møte med stress og travelhet.

Situasjonen som er beskrevet over, er det viktig at kirken er klar over, fordi den bærer i seg en rekke utfordringer til kirken. Det bør f.eks. få konsekvenser for hvilke temaer man tar opp i ungdomsarbeidet, hvordan man snakker om identitet og hvordan man deler en nådig Gud til en generasjon som strekker seg etter et urealistisk ideal om at ting skal være perfekt. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til nedenfor. Samtidig må man i forlengelsen av denne situasjonsbeskrivelsen også kritisk spørre hvorvidt kirken har bidratt til ungdommenes travelhet eller hjelper dem til å redusere den. Dette vil jeg komme nærmere inn på i det følgende når jeg skal sammenligne informantmenighetene.

5.2. En sammenligning av Sørborg og Nordborg

Som vi har sett i teoridelen sammenfaller mye av teorien med informasjonen fra oppgavens informanter. Vi har også sett at til tross for at de ligger i samme bispedømme, finnes det noen forskjeller mellom de to informantmenighetene. Etter å ha analysert informasjonen fra menighetene synes det som at Nordborgs ungdomsarbeid ligger nærmest den aktivitetsbaserte måten å drive ungdomsarbeid på. Dette ser vi kanskje tydeligst i ungdomsarbeiderens egen refleksjon rundt ungdomsarbeidet, når hun sier: «Vårt ungdomsarbeid er nok fortsatt mest aktivitetsbasert.» I Sørborg har ungdomsarbeideren, i motsetning til dette, fokus på å begrense aktivitetsnivået. Hun synes aktivitetene som følger trosopplæringsreformen krever for mye til at det er verdt det. Hun sier de i stedet «bruker mye energi på å lære ungdommene å bygge relasjon med Gud.» De ønsker at ungdommene skal tilhøre smågrupper og å ta i bruk kjernepraksisene, og søker dybde heller enn bredde ved å begrense aktivitetene. I følge Norheim er dette kjennetegn på en relasjonsbasert måte å drive ungdomsarbeid på. Aktivitetenes karakter viser også at de i Sørborg forsøker å møte ungdommene på en relasjonsbasert måte.

Ungdommene i de to menighetene fremstår ikke veldig ulik hverandre og har en del interessante ting til felles. Blant annet nevner alle at ulike relasjoner har vært helt avgjørende i deres vandring mot kristen tro. For alle utenom to er det deres kristne familie som har spilt en avgjørende

---

¹⁵⁰ Frank Ertesvåg et al., «Stadig flere unge legges inn med stress-sykdommer», Verdens Gang. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/oppvekst/stadig-flere-unge-legges-inn-med-stress-sykdommer/a/23821635/>; besøkt 24. oktober 2016.

rolle, for de to andre har kristne venner vært avgjørende. Dette viser oss at relasjoner kan ha en unik påvirkningskraft, og ikke minst også at man vanskelig kan undervurdere viktigheten av foreldrenes tro. Dette underbygger også, slik jeg ser det, viktigheten av å ha fokus på relasjoner i ungdomsarbeidet. Vi ser også at ungdommene i begge menigheter setter pris på å ha voksne forbilder, personer de kan se opp til og lære tro av. Nordborg har en tanke om at de skal møte ungdommene gjennom ungdommene selv, altså at de skal være de sentrale relasjonene for hverandre. Men følger man denne linjen helt ut, står man samtidig i fare for å undergrave viktigheten av voksenpersonenes forbilde. Vi ser at ungdommene selv ønsker slike forbilder og som vi så i teorikapittelet, understreker Dean viktigheten av eldre personer som kan modellere tro for ungdommene. Også UT2015 etterlyste større fokus på eldre forbilder og voksenpersoner som er synlig i ungdomsarbeidet.

Empirien viser at ungdommene i Nordborg gjennomsnittlig bruker mer tid i ungdomsarbeidet enn det ungdommene gjør i Sørborg. Tallene er litt usikre og det finnes noen variabler, men hvis man summerer opp timene ungdommene selv oppgir, bruker ungdommene i Nordborg gjennomsnittlig 10,75 timer i uken, mens ungdommene i Sørborg bruker 6,2 timer. Det er grunn til å tro at tallet for Sørborg skal være noe høyere, blant annet fordi jentene her ikke har regnet med tid brukt på smågrupper, men likevel bruker nok ungdommene i Nordborg mest tid. Det er ikke urimelig å tro at dette kan skyldes at Nordborg er mer aktivitetsbasert enn det Sørborg er, ikke minst siden ungdomsarbeideren i Sørborg bevisst forsøker å redusere antall aktiviteter.

Til tross for at ungdommene bruker relativt mange timer i kirken per uke, opplever samtlige at ungdomsarbeidet er noe som gir dem hvile. De opplever ungdomsarbeidet som noe positivt og meningsfullt. Samtidig ser vi at særlig jentene i Sørborg kan plages av dårlig samvittighet. Det kan skyldes «flink-pike-syndromet», men det er også nærliggende å tenke at det kan skyldes ulike forventninger som enten reises mot dem eller som de kjenner på selv. Menigheten de tilhører har som nevnt en relasjonsbasert måte å drive ungdomsarbeid på, og mitt spørsmål er om det finnes en forbindelse mellom tette relasjoner og høy forpliktelse? Altså at hvis disse jentene er sensitive for forventninger, så kan forventningene oppleves sterkere fordi man kjenner hverandre så godt?

Timeantallet som særlig ungdommene i Nordborg oppgir at de bruker ukentlig på ungdomsarbeidet, synes etter min mening å være bekymringsfullt høyt. Dette til tross for at ungdommene jeg intervjuet ikke opplevde noen direkte sammenheng mellom antall timer lagt ned i ungdomsarbeidet og opplevelsen av travelhet, og at de opplever ungdomsarbeidet som et hvilested. Jeg mener likevel at timeantallet viser at kirken står i fare for å bidra til travelhet blant ungdom og at man må være oppmerksom på dette fra kirkelig hold. Man må også spørre seg om den høye aktiviteten, selv om den på kort sikt ikke oppleves stressende, likevel på lang sikt kan føre til

utbrenthet eller i verste fall at mennesker tar avstand fra kirken fordi man her har brukt seg opp. Ungdomsarbeideren i Sørborg sier hun har opplevd dette to ganger i løpet av sine fem år.

Travelheten i samfunnet må få konsekvenser for hvordan kirken møter ungdom. Samtidig er det viktig å nevne at ikke alle ungdommer kjenner seg igjen i det å være travle og at man nok aldri blir kvitt travelhet i samfunnet. Men man må spørre seg de mer grunnleggende spørsmål: Hva skal ungdomsarbeidet være? Hva må man prioritere og hva er mindre viktig? Og ikke minst; hvordan møter man dagens ungdommer? Det er også viktig å understreke at den kirkelige aktiviteten kommer på toppen av alt det andre som fører til travelhet i ungdommenes liv. Det er derfor ikke utelukkende kirken som bygger opp under travelhet.

Arbeidet med informantmenighetene har etterlatt seg et inntrykk av at Sørborg er en menighet med fokus på og en forståelse av å være motkulturell. Kathrine sa hun at ønsker at kirken skal være annerledes, og hun var bevisst på at ungdomsarbeidet ikke skulle bli en del av jaget for å nå flest mulig ungdommer. Også jentene fra Sørborg legger frem kirkens «annerledeshet» som noe positivt som skiller de kristne fra verden, og at nettopp det som er annerledes gjør verden i stand til å se Guds rike. I Nordborg sa Vibeke at kirken nettopp bør være i stand til å nå flest mulig med evangeliet, men for å klare det kan ikke kirken bli så motkulturell at den ikke blir relevant. Det er viktig for Nordborg å være der alle ungdommer er, og at de møter disse med et budskap som ikke skaper avstand, men som er relevant. Vi ser her at de to informantmenighetene har ulike tilnærminger til dagens ungdommer, selv om begge menighetene ønsker å møte ungdommene med evangeliet på en god måte.

5.3. Hvordan skal kirken møte dagens generasjon travle ungdommer?

Travelheten som er dokumentert i denne oppgaven, er noe kirken må ta på alvor hvis den skal klare å møte dagens ungdomsgenerasjon på en måte som er fruktbar og relevant. I det følgende vil jeg derfor, på bakgrunn av de tingene jeg har behandlet ovenfor, drøfte oppgavens problemstilling: hvordan kan kirken møte dagens generasjon travle ungdommer.

Noe av det som synes klart etter å ha arbeidet med denne oppgaven, er at travelheten ungdom i dag opplever ikke bare handler om hvor mye tid de har til rådighet i forhold til alt de skal og ønsker å gjøre. Selv om tiden også er presset i dagens samfunn, synes det som at travelheten også handler om en rekke andre faktorer. Det handler om sosiale medier som gjør dem tilgjengelige døgnet rundt, om en sammenligningskultur som bærer i seg et prestasjonsjag om å vise at man er verdt noe, om et stadig behov for å bli underholdt, og om at man er redd for å vise hvem man egentlig er. Drømmen er det perfekte, og man forsøker også hele tiden å fremstå perfekt. Alle disse tingene bidrar til ungdommenes travelhet og de utfordrer kirken, både samlet og hver for seg, i forhold til hvordan man skal møte ungdommene i det kristne ungdomsarbeidet.

Teknologi er i dag en naturlig del av ungdommenes hverdag. Ikke bare utenfor kirkens fire vegger, men også ungdomsklubbene blir påvirket av den teknologiske utviklingen som hele tiden skjer i samfunnet. Ungdomsklubbene er ofte de første i kirken til å trekke inn teknologiske hjelpemidler, ettersom dette fremstår som gode og appellerende hjelpemidler, og også er kommunikasjonsmidler som ungdommene er vant til å kommunisere gjennom.

På den ene siden kan teknologi gi ungdommene et pusterom i hverdagen, hvor de kan trykke på pauseknappen i eget liv og fordype seg i hva enn det skulle være av lettfordøyelig eller tyngre materiale. Men det som gjør det til et problem, er den grenseløshet som omgir moderne teknologi. Denne bidrar til travelhet, men det finnes også andre utfordringer. For hvem hjelper ungdommene til å filtrere den informasjonen de hele tiden får og hvem hjelper dem til å bedømme hva som er sant og ikke? Og hvem hjelper dem til å sette sunne grenser for seg selv når stresset tiltar? Malm snakker om at vi opplever en informasjonsrus, der det er frykten for å gå glipp av noe som driver en inn i rusen.¹⁵¹ Tilgjengeligheten og mulighetene som teknologien gir, kan altså slå tilbake på ungdommene selv. I følge UT2015 skaper de sosiale mediene et press om hele tiden å vise hvor vellykket man er på alle livets områder. De understreker at også troen blir gjenstand for et slikt press.¹⁵² Kirken må være tilstede og hjelpe ungdommene til å bli bevisste teknologibrukere.

Det ser altså ut til at sosiale medier har bidratt til å skape en sammenligningskultur som krever at ungdommene må fremstå vellykket på alle områder. Det har på de sosiale mediene blitt satt en standard for hva det vil si å være vellykket, en standard som i de fleste tilfeller er fjernt fra ungdommenes virkelighet. Slik skaper mediene en følelse av at man ikke er god nok som man er, og dermed bidrar de til det prestasjonsjag som preger vårt samfunn, og der man i ytterste konsekvens opplever å kjempe for sin egen verdi. I følge både Ungdata og Salvesens erfaring som prest, blir ungdommer slitne av å hele tiden å skulle prestere.

At mennesker sammenligner seg med hverandre er ikke et nytt fenomen, men det synes som om omfanget av problemet har endret seg via kommunikasjonsteknologien. Et viktig moment i dette er at de sosiale mediene gjør hele verden tilgjengelig, slik at man ikke lenger bare sammenligner seg med naboen, men med mennesker i alle samfunnslag verden over. Det finnes ingen grunn til å tro at kirken er upåvirket av denne teknologiske trenden (jfr resolusjonen fra UT2015). Kirken må derfor bestemme seg for hvordan den vil forholde seg til dette, og det synes klart for meg at kirken gjennom sitt ungdomsarbeid må være en motkultur.

Kirken må ha en tydelig stemme som svarer på kravet om å være vellykket på alle livets områder. Hva vil det si å være vellykket? Er det et urimelig krav og hva sier Bibelen? Hvis vi tror at evangeliet er et frihetsbudskap som frigjør mennesker til å være seg selv, må kirken i møte med

---

¹⁵¹ Malm, *Som om Gud ikke finnes. Hva skjer når livet sekulariseres?*, s 103-104.

¹⁵² Resolusjon fra ungdomstinget i Stavanger bispedømme s. 1.

dette kravet komme med budskapet om han som kan sette mennesker i frihet. Man må problematisere mye av det som skjer i sosiale medier, uten at man fordømmer sosiale medier på generelt grunnlag, og man må lære ungdommene hva det vil si at de er elsket av Gud på grunn av det frelsesverk Gud gjorde gjennom Jesus Kristus. Ja, mer enn det, at de faktisk er elsket av Gud uavhengig av deres tro på Jesus (Rom 5,8). Ungdommenes verdi som skapt i Guds bilde og elsket av ham, kan nemlig ikke røkkes av noen ting. Her har kirken et budskap som kan hjelpe ungdommene til å stå støtt når de kjenner på teknologiens og de sosiale medienes uuttalte krav. Guds rike er ikke det samme som verden, men det er like fullt virkelig og det kan derfor gi hvile. Det er ungdomsarbeidets oppgave å forkynne dette budskapet og å invitere ungdommene inn i det.

Etter å ha gjennomført de kvalitative intervjuene ser det ut til at i all fall Sørborg er bevisst noen av utfordringene teknologien gir. De arrangerer f.eks. en «teknofri» helg ca. én gang i året, der ungdommene i løpet av helgen får en smak av et liv uten teknologi og uten å være konstant tilgjengelig. Sørborg er med dette et godt eksempel på hvordan man kan være en motkultur, ved å gi ungdommene en smak av en hverdag uten teknologi. Målet er selvsagt ikke å slutte å benytte teknologi, men å hjelpe ungdommene til å bli bevisste brukere.

Teknologi har også medført at ungdommer i større grad enn tidligere forventer å bli underholdt. Dette påvirker også kirken, og i følge Salvesen handler det bare om «underholdning og preken», og om at ting må være morsomt og underholdende. Også Holmqvist understreker at underholdning nærmest har blitt et krav i ungdomsarbeidet, og kirken har hatt lett for å stille opp med aktiviteter som nettopp skal være underholdende. De fleste vil være enig i at ungdomsarbeidet trenger noen aktiviteter for å skape en kontaktflate med ungdommene. Spørsmålet vi må stille oss er bare om vi evner å formidle tro gjennom aktivitetene? Fyller vi bare kirkene med folk eller leder vi dem til en levende tro? Trener man gjennom ungdomsarbeidet disipler eller oppbevarer man bare ungdommene på et relativt trygt sted inntil man må slippe dem ut i voksenlivet, slik Norheim bekymret spør? Dette vil jeg nå drøfte nærmere ved å se på aktivitetsbasert og relasjonsbasert ungdomsarbeid.

5.3.1. Aktivitetsbasert ungdomsarbeid.

Både Dean, Foster, Yaconelli og Norheim mener etter det jeg forstår at man må hjelpe ungdommene til å utvikle en kristen *livsstil*. Spørsmålet man så må stille, er hvordan man hjelper ungdom til å utvikle en kristen livsstil? Gjør man det ved at man gir ungdommene en masse aktiviteter slik at de har mange tilbud å velge i og gode grunner til å oppholde seg i kirken, eller ved at man forsøker å bygge relasjon med dem og sammen ta nye trossteg i kristenlivet? Kanskje ved å gjøre begge deler? Videre må man også spørre, hvis det er et mål at troen skal få praktiske

konsekvenser også utenfor ungdomsklubben, om vi legger til rette for dette dersom timeplanen deres alltid er full.

I møte med samfunnets utvikling og synkende statistikker for hvor mange som støtter opp om kristent ungdomsarbeid, har man de siste tiårene lett etter svar på hvordan man skal drive ungdomsarbeid. Svarene har ofte handlet om flere aktiviteter, der målet synes å ha vært å finne aktiviteter som får flere ungdommer til å komme. Men som vi så i teorikapittelet, mener mange ungdomsteologer i dag at en slik måte å drive ungdomsarbeid på ikke er den mest fruktbare. Det er behov for en større dybde i ungdomsarbeidet, og det får man ikke gjennom aktiviteter alene, men ved at ungdommene blir kjent med de kristne kjernepraksisene og får gjøre dem til en del av sin hverdag og sitt disippelliv. Bare slik kan troen bli noe man tar med ut fra ungdomsklubbens fire vegger, og i tillegg vil det bidra til at ungdommene lettere oppsøker kristne fellesskap når de er for gamle til å være med i ungdomsarbeidet, enten det er som studenter eller arbeidstakere.

Dean og Holmqvist mener, som vi så i teorikapittelet, at man for lenge har fostret en konsekvensløs tro, fordi man har drevet ungdomsarbeid med stort fokus på aktiviteter og breddetiltak. I stedet mener de man bør legge til rette for en tro som får konsekvenser for ungdommenes liv, slik at det kan bli en tro som bærer frukt. Etter å ha jobbet med teorien og empirien, ser det ut til at flere teologer og ungdomsarbeidere er bekymret for dybden i troen og de manglende konsekvensene troen får for ungdommenes liv.

Mitt inntrykk etter å ha behandlet empirien, er at man synes å være i en overgangsfase fra aktivitetsbasert ungdomsarbeid og til mer relasjonsbasert ungdomsarbeid. Vi ser at aktivitetene fortsatt står sterkt i begge informantmenighetene, men særlig i Sørborg ønsker man en utvikling hvor aktivitetene er av en enklere karakter og hvor man velger trospraksiser som viser veien til kjerneelementene i den kristne tro. Dette gir seg praktiske utslag i form av enklere juleavslutninger, teknofrie helger, måltidsfellesskap der juniorlederne ikke har ansvar og et gjennomgående fokus på å søke Gud i alt man gjør.

Det kan se ut til at måten man har drevet ungdomsarbeid på, med stort fokus på aktiviteter og breddetiltak, ikke uten videre fører til at ungdommene får selvstendige gudsrelasjoner, der troen blir mobil og bærekraftig. En av årsakene til dette er at aktiviteter ikke automatisk lærer ungdommene å søke Gud. Derfor, hvis man slår seg til ro med aktivitetene og at man har fått ungdommene inn i kirkebygget, får Norheim rett når han sier: «ein har gjeve steinar i staden for brød, pizza i staden for nattverd.»¹⁵³ Og Root når han sier: «We have offered them trips to Disneyland, silly games and «cool» youth rooms, not companionship in their darkest nights, their scariest of hells.»¹⁵⁴

---

¹⁵³ Norheim, *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*, s. 33.

¹⁵⁴ Root, *Revisiting relational youth ministry : from a strategy of influence to a theology of incarnation*, s. 96.

Dette betyr ikke at aktiviteter er utelukkende meningsløst i et ungdomsarbeid. Noen aktiviteter vil lede ungdommene mot Gud, og enda flere hjelper ungdomsarbeideren til å lage plattformer hvor man kan invitere ungdommene inn til et liv med Jesus. Og aktivitetene kan også ha en diakonal funksjon ved at de gir fellesskap og slik motvirker ensomhet blant ungdom. I mine egne funn så vi også at flere av ungdommene opplevde aktivitetene som avgjørende for deres vei inn i det kristne fellesskapet. Slik hjelper aktiviteter kirken til å leve ut sitt misjonale kall. Samtidig ser man at i møte med dagens generasjon travle ungdommer, blir aktivitetene fort enda en ting som skal inn i timeplanen. Vi ser også, slik de to sitatene fra henholdsvis Norheim og Root gir uttrykk for, at aktiviteter har hatt en tendens til å bli strippet for reelt trosinnhold og søken etter Gud. Dette er problematisk for kirken, fordi det er trosinnholdet som er det sentrale. Et ganske tankevekkende eksempel på at det aktivitetsbaserte ungdomsarbeidet kan få en slik slagside, er kommentaren til ungdomsarbeideren i Nordborg, den av menighetene i min studie som er mest aktivitetsbasert: «Min opplevelse er at det ikke er særlig rom for refleksjon og møter med Gud ... jeg mener at det er større fokus på at noe hele tiden skal skje, enn at vi våger å gi rom til stilletid. Fokuset er på å nå flest mulig ungdommer, og da blir de mest aktive bare en del av det.»

Etter min oppfatning oppstår problemene med aktiviteter i ungdomsarbeidet i det aktivitetene blir bærebjelken i ungdomsarbeidet, og basert på materialet jeg har behandlet i denne oppgaven, er det særlig tre utfordringer som i tilknytning til aktivitetene gjør seg særlig gjeldende. Det ene er at aktivitetene fyller opp timeplanen, slik at ungdommene bruker mye tid i kirken. Dette innebærer faktisk at ungdomsklubben kan ende opp med å bygge opp under travelhet i ungdommenes liv. Den andre utfordringen oppstår når aktiviteten i seg selv blir målet, for da mister man det egentlige målet av syne. Etter å ha behandlet teorien og empirien, sitter jeg igjen med en oppfatning av at aktiviteten skal fungere som breddetiltak, der man lager plattformer for ungdommene. Men hva skal man med disse plattformene? Og hvis breddetiltakene er til for å invitere inn, hva inviterer vi inn til? Som nevnt kan aktiviteten ha en verdi i seg selv, men den er ikke et mål for kirkens ungdomsklubb. Dette målet må alltid være å invitere inn til en levende relasjon med Jesus Kristus. Den tredje utfordringen er Norheims bekymring om at aktivitetene ikke nødvendigvis er overførbare. Ved å lære bort en kultur og en livsstil hvor aktivitetene i praksis er de bærende elementene i ungdommenes gudsrelasjon, gjør vi det vanskelig for ungdommene å praktisere troen andre steder enn i den ungdomsklubben der de vokste opp.

Det som er sagt her innebærer at ungdomsarbeid må baseres på noe annet enn aktiviteter, dette gjelder i særdeleshet når man snakker om hvordan man kan møte en generasjon travle ungdommer. Aktivitetene står nemlig i fare for å bygge opp under travelhet og har vist seg mindre effektfulle i forhold til å lede ungdommene til dypere tro. Mange ungdomsteologer vil i dag legge særlig vekt på to ting. Det ene er relasjoner, der man både fokuserer på relasjonen til Gud og andre

mellommenneskelige relasjoner. Det andre er praktiseringen av tro og bruken av kontemplative praksiser. Disse to tingene ligger i det man henholdsvis omtaler som relasjonsbasert og kontemplativt ungdomsarbeid. Det sentrale spørsmål for den videre drøftingen er hvorvidt en av disse eller en kombinasjon av dem, vil være særlig egnet for at kirken skal kunne møte dagens generasjon travle ungdommer?

5.3.2. Relasjons- og praksisbasert ungdomsarbeid

I det relasjonsbaserte ungdomsarbeidet er fokuset på relasjoner. Det gjelder både relasjoner mellom mennesker, men også med et stort fokus på å utvikle enkeltmenneskets relasjon til Gud. Målet er å styrke og å gi vekst til denne. Vi så flere eksempler på relasjonenes viktighet i empirien, for eksempel møtte Kamilla i Nordborg det kristne livet gjennom moren, og Amalie i Sørborg kom inn i det kristne fellesskapet via Martine på ungdomsskolen. Vi ser at alle informantene nevner ulike relasjoner som har vært avgjørende for deres deltagelse i kirkens ungdomsarbeid i dag. Relasjoner fremstår dermed svært virkningsfullt, både hva gjelder å lede mennesker til tro, men også i forhold til å fremme vekst i troen.

Som mennesker er vi skapt til fellesskap (1Mos 1,26f.; 2,18). Dette er ikke bare et skapelsesteologisk faktum, det impliserer også at relasjoner er grunnleggende viktig for mennesker og dermed også for ungdommer. I relasjon med andre mennesker formes og vokser man som menneske. I relasjon med andre mennesker blir man påvirket og kan påvirke andre. I relasjon med andre mennesker kan man finne sin plass i et ekte fellesskap basert på gjensidig respekt og tillit, to faktorer som i seg selv kan motvirke travelhet ved at de gir en trygg plattform å leve livet på. Det er derfor mye som ved første øyekast taler for at det å basere seg på relasjoner er en god måte å møte ungdom på.

Vi vet at ungdommer trenger rollemodeller som de kan få dele sine liv med og lære av. Dette gir ungdommene selv uttrykk for i mine intervjuer og det understrekes av både UT2015 og av Dean. Som vi så i teorikapittelet legger Root vekt på inkarnasjonsteologi som en viktig inspirasjonskilde for hvordan man skal møte ungdom, og han utfordrer ungdomslederne til å se på dem som søsken.¹⁵⁵ Flere av relasjonene som ungdommene trakk frem som avgjørende for deres trosliv, er relasjoner hvor respekten og forpliktelsen har vært gjensidig. Det antyder at det er viktig at ungdomsarbeideren er til stede i relasjonene. Han eller hun må også skru ned tempoet i eget liv, slik at man er i stand til å møte ungdommene (jf Yaconellis kommentar om at voksne også er for travle). Ved at ungdomsarbeideren roer ned og ser på ungdommene som søsken, kan denne gjensidige respekten oppstå, og ved at ungdomsarbeideren ser på ungdomsklubben som sitt åndelige hjem, vil ungdomsarbeideren møte ungdommene med sin egen søken etter Gud. For at

---

¹⁵⁵ Root, *Revisiting relational youth ministry: from a strategy of influence to a theology of incarnation*, s. 96.

ungdommene selv skal lære å søke Gud, må de også se tro praktisert, og ungdomsarbeideren kan her spille en nøkkelrolle. Ungdomsarbeideren står sammen med ungdommene og sammen mottar de det livet Gud gir.¹⁵⁶ Samtidig må man understreke at man ikke kan stille urealistiske forventninger til ungdomsarbeideren heller. Foreldre og andre voksne må også ta sitt ansvar, men ungdomsarbeideren kan ha fokus på å knytte til seg andre voksne i ungdomsarbeidet.

Noe av styrken med relasjonsbasert ungdomsarbeid synes å være at det kan forenkle ungdomsarbeidet. Det handler om å dyrke nære relasjoner, for eksempel gjennom smågrupper, og det handler om å praktisere tro. Målet er å styrke den primære relasjonen, nemlig relasjonen til Gud. Svakheten synes derimot å være at når man satser på relasjoner, øker den personlige belastningen på begge sider av relasjonen. Hvis vi tar Sørborg som eksempel, ser vi at når relasjonene blir tette, øker forventningene. Jentene i menigheten kjenner på dårlig samvittighet i forhold til alt de ikke får tid til og de kan oppleve å være bekymret på ungdomsarbeiderens vegne. Og på den andre siden synes ungdomsarbeideren det er vanskelig å skille mellom jobb og fritid. Hun sier til og med at hun kan oppleve seg som en ekstra forelder og at hun må hjelpe til med leksearbeid o.l. Yaconellis oppfordring til ungdomsarbeideren om å se på ungdommene som søsken, kan i forlengelsen av dette også innebære ekstra belastninger på ungdomsarbeideren. Samtidig understreker det viktigheten av å ta ungdommenes liv på alvor, og jeg tror Root og Yaconellis innspill er viktige for hvordan kirken skal møte dagens generasjon travle ungdommer; nemlig ikke ved å bare telle dem eller lage ressurskrevende arrangementer, men ved å se dem og ved å involvere seg i livene deres.

Et vesentlig element som gjentatte ganger ble poengtert i teorikapittelet i tilknytning til relasjonsbasert ungdomsarbeid, er viktigheten av å praktisere tro. Det vil si å la ungdommene ta del i bønn, nattverd, bibellesning og stillhet. Det at man understreker dette, skyldes at heller ikke relasjoner kan stå alene. De må også følges av et trosinnhold og praksiser. Men vil ikke flere praksiser også bidra til travelhet? Hvorfor er de annerledes enn andre aktiviteter? Grunnen er at de fører ungdommene inn i en relasjon til Gud og at de på mange måter i seg selv står i kontrast til travelhet. Når ungdommer blir ledet inn i for eksempel stillhet og bønn, får de hjelp til å roe ned, reflektere og komme i kontakt med sitt følelsesliv. De får også mulighet til å oppleve Guds nærvær, et nærvær som mange opplever at gir dem fred, noe som må sies å være en motsats til travelhet. Når ungdommer får hjelp til å lese i Bibelen, må de også roe ned og de får mulighet til å lese om en annen virkelighet enn den som omgir dem i hverdagen. De får lese om en Gud som elsker dem uavhengig av hva de har gjort, en Gud som i Jesu liv, død og oppstandelse har gjort alt i sin makt for at de skal kunne ha fellesskap med ham. Slik synes praksisene å gjøre to ting. På den ene siden hjelper de ungdommene til å roe ned og imøtegår slik noe av stresset fra hverdagen, og på den andre siden kan de hjelpe ungdommene til å få møte Gud og å få styrket troen sin.

---

¹⁵⁶Yaconelli, *Contemplative Youth Ministry. Practising the presence of Jesus with young people*, s. 91.

Spørsmålet er om slike praksiser vil appellere til alle ungdommer og om ungdommene vil klare å roe ned? I og med at ungdommer har ulik modenhet, er det naturlig å tenke at noen vil synes det er vanskeligere å finne roen enn andre. Men det endrer likevel ikke på praksisenes legitimitet. De er uttrykk for kjernepraksiser som har fulgt kirken gjennom to tusen år, og som intervjuene viste, satte ungdommene pris på å lese i Bibelen, å lovsynge, osv. Men det som er viktig, er at man klarer å legge til rette for at alle kan bli med, dvs. at man planlegger tilstrekkelig i forkant, og at noen leder ungdommene inn i praksisene. Som vi så i teorien har Osnes og Tveitereid positive erfaringer med for eksempel å lese i Bibelen sammen med ungdommene, det tyder også på at ungdommer setter mer pris på å praktisere tro enn man kanskje tradisjonelt har tenkt.

Fordelen med praksisene er ikke bare at de leder ungdommene inn i en relasjon til Gud. Praksisene fungerer også uavhengig av geografi og kultur, og ungdommene kan praktisere dem i fellesskap eller på egenhånd. Dynamikken mellom at ungdommer søker Gud på egenhånd og i fellesskapet på ungdomsklubben, må være slik at de to tilnærmingmåtene styrker hverandre.

5.3.3. Kontemplativt ungdomsarbeid

I nær sammenheng med relasjonsbasert ungdomsarbeid og praktisering av kristne trospraksiser, står de kontemplative praksisene (bønn, stillhet, bibelmeditasjon, retreat). Disse sikter i særlig grad på å styrke relasjonen mellom den troende og Gud. Som innenfor relasjonsbasert ungdomsarbeid er den kontemplative tradisjonen opptatt av det enkle og de lite ressurskrevende tiltakene, samtidig som fokuset på å søke Gud er tydelig. Som vi så mente Salvesen at de kontemplative øvelsene passer som hånd i hanske til dagens ungdomsgenerasjon og det er grunn til å tro at disse øvelsene på en særlig måte er egnet til å møte dagens ungdomsgenerasjon. Dette er praksiser som for det første krever at ungdommene «kobler av», hvilket i seg selv står i kontrast til travelheten i samfunnet, og for det andre leder de rett til evangeliets kilde – til Gud selv. Praksisene er gjerne «strippet for stæsj» og fremstår i sin enkleste form, slik at alle ressurser og all tid kan brukes på å søke Gud. Summen av dette gjør at de fremstår som gode redskaper for å møte dagens ungdomsgenerasjon.

Som vi så i teorikapittelet er Root i sin inkarnasjonsteologi, som for meg virker å ligge i skjæringspunktet mellom relasjonsbasert og kontemplativt ungdomsarbeid, opptatt av at man skal være til stede i ungdommenes liv. Dette minner mye om kontemplanjonenes tilstedeværelse. Og slik vi så i teoridelen, er Root, som igjen er inspirert av Bonhoeffer, også opptatt av å stille spørsmålet «hvem?». I følge Root er det umulig å ha en passiv holdning til dette svaret. Spør man hvem, krever det en søken for å bli kjent med personen.¹⁵⁷ Slik jeg ser det, er den kontemplative retningen også opptatt av å stille spørsmål om hvem, og det er nettopp denne søkenen etter Gud som er nøkkelen i

---

¹⁵⁷ Root, *Revisiting relational youth ministry from a strategy of influence to a theology of incarnation*, s. 86-87.

de kontemplative øvelsene og også grunnen til at jeg opplever at flere av de kontemplative praksisene vil kunne fungere motkulturelt til travelhet.

De kontemplative praksisene ser ut til å være spesielt godt egnet i møte med travelheten som dagens ungdomsgenerasjon lever i. De kan ikke stå alene, men i en livsstil levd ut fra relasjonen til Den treenige Gud, vil praksisene være gode måter å møte ungdommene på. Etter mitt skjønn trenger man heller ikke å skille relasjonsbasert og kontemplativt basert ungdomsarbeid skarpt fra hverandre. Tvert i mot er mitt inntrykk at disse to aspektene kan fungere godt sammen. Det relasjonsbaserte ungdomsarbeidet har fokus på viktigheten av relasjoner og praktiseringen av kristen tro, og det kontemplative viderefører på mange måter dette aspektet. Gjennom å utøve de kontemplative praksisene styrker man muligheten for å få en tettere relasjon til og en større tro på Gud. Etter min mening er dette ungdomsarbeidets hovedmål.

5.3.4. Viktige momenter når kirken skal møte dagens generasjon travle ungdommer?

Når jeg nå har slått fast at en kombinasjon av relasjonsbasert og kontemplativt ungdomsarbeid vil utgjøre en god basis for kristent ungdomsarbeid for å møte dagens generasjon travle ungdommer, vil jeg nå avslutningsvis se på hva som kan være viktig å fokusere på for at man skal kunne møte dagens ungdomsgenerasjon på en god måte.

Som Martin fra Nordborg sa i intervju med meg, opplever han at han i kirken får legge av seg alle maskene og være slik Gud skapte ham. Martin trekker dette frem som noe han opplever særlig i kirken, han får frimodighet til å være seg selv. Vi ser i samfunnet i dag at man på mange områder får høre at man skal være seg selv og at man er god nok slik man er, men samtidig sender samfunnet også de motsatte signalene. Ungdom møter mange forventninger både i forhold til skole, fritid, helse, kropp osv., som legger på dem en rekke forventninger. Noen er realistiske, mens andre er urealistiske. Jeg tenker derfor at det signalet samfunnet i mange tilfeller indirekte sender, forteller ungdommene at de må prestere og få ting til for å ha reell verdi. På den ene siden sender samfunnet et signal om at de er verdifulle i seg selv, mens på den annen side gis det et signal om at kun de som får til noe er virkelig verdifulle. Som også UT2015 bekrefter, har de sosiale mediene forsterket denne trenden. Utfordringen med de sosiale mediene er at ungdommene selv velger hva de vil vise, og vi har sett en trend hvor man har valgt å vise de perfekte tingene i livet. Vi ser tidvis forsøk på å gå imot dette perfekte bildet, men presset ligger fremdeles sterkt på ungdommene, og dermed kan disse forsøkene oppleves både halvhjertete og falske. I denne situasjonen har kirken en unik mulighet til å forkynne det bibelske budskapet om at deres verdi er forankret i Den treenige Gud og ikke i deres prestasjoner. Hvis kirken forkynner dette på en god og sann måte kan kirken være et hvilested i en travel hverdag, slik Martin opplever det.

For å unngå at ungdom blir opptatt av å bygge en fin fasade rundt livet, må kirken hjelpe dem til å bygge en solid konstruksjon i det indre, dvs. å hjelpe dem til å bygge et selvilde som er fundamentert i den bibelske sannheten om Guds kjærlighet, som er uavhengig av deres prestasjoner (jf. Rom 5,8). Dette er et budskap ungdommene kan få hvile i, selv når de opplever at det rettes høye krav mot dem. Som en del av dette tror jeg Salvesen har et viktig poeng når han understreker viktigheten av å snakke om livet slik det faktisk er. Salvesen sier at kirken har hatt en tendens til å snakke om livet slik det burde være og ikke slik det er, noe jeg i mange tilfeller tror er et riktig bilde. Men hvis kirken snakker om livet slik det er og forkynner en Gud som møter dem der de er og ikke der de burde være, vil kirken ha et budskap som inn i dagens ungdomskultur vil fungere motkulturelt mot mye av det presset ungdommene opplever i dagens samfunn. Dette vil igjen kunne redusere den travelheten de opplever i dag, en travelhet som altså ikke bare skyldes mangel på tid, men også et jag etter å være god nok.

Som vi har sett i oppgaven skyldes jaget i stor grad utviklingen på sosiale medier. Samtidig ser vi at en stor del av ungdommenes liv leves via sosiale medier, slik at hvis kirken skal møte ungdommene der de er, må kirken etter min vurdering også bruke sosiale medier aktivt som kommunikasjonsmiddel. Fordelen er at man når bredt ut og kan ønske mange velkommen, men samtidig er det viktig at det man formidler på sosiale medier samsvarer med det kirken ellers står for i «liv og lære» og at det ikke erstatter det livet man ønsker å leve på ungdomsklubben. Utover det bør det etter min mening hovedsakelig fungere som en informasjon- og invitasjonskanal.

En annen god måte å møte dagens generasjon travle ungdommer på, er ved å gi ungdommene muligheten til å praktisere stillhet som åndelig øvelse. I følge Salvesen er dette noe som passer dagens ungdomsgenerasjon som hånd i hanske, og det er liten tvil om at det står i sterk kontrast til travelheten vi ser i samfunnet ellers. Det unike med stillheten er muligheten til å både søke Gud og å lytte til Gud, to vesentlige elementer i ungdommenes tro. Selv om det finnes mange positive sider ved det å praktisere stillhet, vil man trolig også oppleve noen utfordringer knyttet til stillhet. Som vi så i intervjuene, syntes guttene i Sørborg at stillhet ikke var spesielt innbydende og at de fort ble rastløse. Enkelte ungdommer vil oppleve det vanskelig å sitte i ro, og en annen ting er at når det blir stille, vil ofte de vanskelige tingene i livet komme til overflaten. En bør derfor ved bruk av stillhet som praksis i ungdomsarbeidet, alltid ha voksenpersoner til stede som er tilgjengelig for samtale. Til tross for at det finnes noen utfordringer knyttet til stillhet, fremstår likevel stillhet som en så god måte å møte samfunnets travelhet på, at man bør finne gode måter å praktisere det på. Man bør også forsøke å legge til rette for at de ungdommene som ønsker kan dra på retreat. Men for at stillhet skal være en *kristen* praksis, bør den som leder praksisen si noe som veileder ungdommene til å søke Gud, for eksempel at man har en innledning, hvor man forteller om stillhet

som kristen praksis, eller at man leser noen vers fra Bibelen og innleder med en bønn for ungdommene.

Etter å ha intervjuet ungdommene er det påfallende å se at de i stor grad assosierer stillhet med nattverd, bønnevandringer, stillerom, turer uten teknologiske duppeditter og musikk, gjerne moderne lovsang og annen kristen musikk. Det er særlig påfallende at musikk er forbundet med stillhet. Selv om de fleste ungdommene var positivt innstilt til stillhet, synes de derfor å ha liten erfaring med fullstendig stillhet. Dermed er det behov for å skille mellom stillhet og fullstendig stillhet i møte med ungdommene. Jeg tenker at man kan utfordre ungdommene på fullstendig stillhet, fordi man da har mindre forstyrrende elementer når man søker Gud. Dette vil være gode redskaper for å motvirke den informasjonsrusen som Malm snakker om, og å lage rom for at ungdommene selv kan lytte til Gud. Dette betyr ikke at stillhet med musikk er negativt, mange opplever det som fruktbart, men i tillegg vil det være nyttig å utfordre ungdommene på fullstendig stillhet. Som vi har sett tidligere i oppgaven er dette et satsingsområde i Stavanger bispedømme og det ser ut til at flere og flere ungdomsarbeid bruker dette som praksis. Av mine informantmenigheter var særlig Sørborg bevisst på dette. Målet med å eksponere ungdommene for stillhet og retreat er som Salvesen sier at «vi ønsker at de skal få en egen erfaring av å bli båret, fremfor å skulle bære selv».

I forbindelse med stillhet vil jeg kort vise til den praksisen som Sørborg praktiserte, «fem minutter med Gud», da dette fremstår som en god praksis i møte med dagens ungdommer. Den er overkommelig, fokuserer på stillhet og søking etter Gud og den er ikke avhengig av noen bestemt geografisk lokasjon

Det er nevnt opptil flere ganger at ungdomsarbeidet bør ha motkulturelle sider. Det betyr ikke at det skal fjerne seg fra samfunnet. Snarere tvert imot, for hvis ungdomsarbeidet skal få være noe annerledes og en motkultur, må det nødvendigvis stå i kontrast til noe. Et tannhjul kan være et godt bilde på dette. For at kirken og ungdomsarbeidet skal kunne gå fremover, må det nødvendigvis være i kontakt med verden. Hvis ikke står det og spinner for seg selv, slik et tannhjul på en sykkel må være i kontakt med kjedet for at sykkelen skal kunne drives fremover. På samme måte vil ikke ungdommenes tro få vokse med mindre troen er i kontakt med både verden og Gud. Gud har jo skapt dem for verden og han åpenbarer seg for dem også i verden. Men de skal ikke være *av* verden, selv om de befinner seg *i* verden (jf. Joh 17,9-19).

Samfunnets forhold til kristen tro er i endring. Kristen tro er under press og jeg er enig med Holmqvist når han trekker frem frykten for ekstremisme som en faktor i ungdommenes liv, og at det blant annet resulterer i at man ikke vil identifiseres med såkalte ekstreme meninger. Kristne ungdommer lever i spennet mellom å skulle utvikle en tydelig kristen tro med konsekvenser for hverdagen og å leve i et samfunn som ser ut til å stadig bli mer sekularisert. Og hvis troen kun blir

godtatt i samfunnet når den er nøytral eller uten konsekvenser, vil det bety at det blir mer utfordrende for ungdommene å bekjenne seg som kristne. Selv om denne problemstillingen ikke er ny, kan det virke som at ungdom i dag opplever problemstillingen på en annen og sterkere måte enn tidligere generasjoner. Hvis ikke kirken og ungdomsarbeidet er klar over dette, vil man ikke kunne møte ungdommene på en god måte. Kirken må derfor både være et godt hvilested for ungdommene, samtidig som det utruker til livet utenfor ungdomsklubbens vegger.

Kirken må være en motkultur til samfunnets travelhet. Kirken bør være et sted hvor ungdommene blir møtt av mennesker med ekte interesse og som har god tid til å involvere seg i livene deres. Det må skapes en kultur, ikke bare i ungdomsarbeidet, men i hele menigheten om at man ikke bare kommer og går, man er menighet sammen, som fellesskap.

5.4. Oppsummering og konklusjon: et livsstilsfokusert ungdomsarbeid

Som drøftingen viser, mener jeg kirken bør gå bort fra et stort aktivitetsfokus i ungdomsarbeidet for å kunne møte dagens generasjon travle ungdommer. I stedet bør man fokusere mer på relasjoner og gi ungdommene arenaer hvor de kan praktisere tro. Aktiviteter vil likevel være viktig i forhold til å invitere inn og for å gi ungdommene trivsel, slik at fellesskapet kan bli styrket. Men kirken må også våge å prioritere *dybdetiltak*. Det innebærer etter min mening at man må våge å redusere antall aktiviteter, selv om det kan bety at ungdomsarbeidet for en tid mister oppslutning.

Ungdomsarbeidet må legge til rette for å søke Gud, for ved å søke Gud vil troen få konsekvenser for ungdommens liv og det er grunn til å tro at de vil endre sine prioriteringer, noe som igjen kan føre til at de blir mindre travle. Sammen med dette er det viktig at ungdomsklubben utgjør et fellesskap der ungdommene kan bli møtt med Guds kjærlighet uavhengig av deres prestasjoner og der de kan få hjelp til å praktisere sin tro.

Ungdom opplever i dag et stort press om å prestere på mange arenaer, og i tillegg innebærer den moderne teknologien at dagens ungdomsgenerasjon i enda større grad enn tidligere generasjoner opplever et sammenligningspress og et prestasjonsjag. Det er viktig at kirken tar dette på alvor og lærer ungdommene praksiser som gir troen dybde, slik at ungdommene kan få lene seg på sin gudsrelasjon i hverdagen. Stillhet, bønn, og bibellesning er eksempler på slike praksiser. For mange ungdommer vil det også være avlastende å tilhøre et kristent fellesskap hvor de lærer å bære hverandres byrder og hvor det er voksenpersoner som ungdommene kan få lene seg på og se at de kan ha tillit til.

Etter å ha drøftet de ulike måtene å drive ungdomsarbeid på, synes det for meg at en fruktbar måte for kristent ungdomsarbeid å møte dagens generasjon travle ungdommer på, er ved å fokusere på å utvikle en kristen livsstil hos ungdommene. Et godt ord for dette vil være *livsstilsfokusert* ungdomsarbeid. Med det mener jeg at livet som helhet må bli tillagt viktighet, altså

at livet som leves utenfor ungdomsklubben må bli sett på som like viktig som livet som leves på ungdomsklubben. Det har vært viktig for kirken at ungdomsklubben er et trygt sted for ungdommene og et godt kristent alternativ til andre ungdomskubber og aktiviteter. Men viktigere enn dette synes det å være at gudslivet som ungdommene møter på ungdomsklubben også får konsekvenser for tiden og livet som ungdommene lever utenfor ungdomsklubben. På den måten lærer ungdommene et trosliv som både inneholder trospraksiser, aktiviteter for trivsel og inkludering, og der livet i seg selv er en plattform hvor ungdommene kan få søke og møte Gud. Skal hele livet være en plattform for livet med Gud, må kirken også våge å snakke om livet slik det er og ikke slik man skulle ønske det var. På den måten kan man motvirke at ungdommene havner i et strevsomt jag etter å være noe man ikke er. Ved å lære ungdommene at hele livet er viktig for Gud, kan man også bidra til å hindre at ungdommene skiller mellom livet på ungdomsklubben og livet utenfor, og at de både forsøker å innfri forventningene til et «vanlig» ungdomsliv og et kristent liv. De kristne praksisene kan spille en viktig rolle i dette. Praksiser som stillhet, medvandring, bibellesning, bønn, lovsang/salmesang og retreat, synes å være særlig fruktbare for dagens ungdomsgenerasjon, da dette er praksiser som hjelper ungdommene til å stoppe opp i sine travle hverdagsliv og bli møtt av Gud der de er.

Bibliografi

Internett:

Den norske kirke. «Ungdomsdemokratiet i Den norske kirke», kirken.no. Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/ungdommens-kirkemote/hva-er-ukm/ungdomsdemokratiet-i-den-norske-kirke>; besøkt 29. april 2016.

Den norske kirke. «Ungdomsting», kirken.no. Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/stavanger/om-bispedomme/ungdom/ungdomsting/>; besøkt 29. april 2016.
Resolusjonen fra UT2015 kan fås ved kontakt av Knut Petter Oftedal (kontaktinformasjon på nevnte nettadresse).

Ertesvåg, Frank, et al., «Stadig flere unge legges inn med stress-sykdommer», Verdens Gang. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/oppvekst/stadig-flere-unge-legges-inn-med-stress-sykdommer/a/23821635/>; besøkt 24. oktober 2016.

Friestad, Erlend & Michelsen Ree Jaran. «Første gang: Flertall tror ikke på Gud», Vårt Land. Tilgjengelig på <http://www.vl.no/nyhet/forste-gang-flertall-tror-ikke-pa-gud-1.702540>; besøkt 14. mai 2016.

Gjellan, Marit. «Foreldre fester sammen med russen», NRK. Tilgjengelig på <https://www.nrk.no/norge/foreldre-fester-sammen-med-russen-1.11716301>; besøkt 31.05.2016.
<http://www.contemplativeoutreach.org/category/category/lectio-divina> 6 april 2016

Gulbrandsen, Christina. «– Helt vanlig at ungdom ikke vet hva de tror», Vårt Land. Tilgjengelig på <http://www.vl.no/nyhet/helt-vanlig-at-ungdom-ikke-vet-hva-de-tror-1.716397>; besøkt 14. mai 2016.

Hougen Cecilie Hanne. «Informasjon til ungdom og foresatte». Tilgjengelig på <http://ungdata.no/Om-undersokelsen/Informasjon-til-ungdom-og-foresatte>; besøkt 25. august 2016.

Jakobsen, Østli, Hanne, «Én av tre tenåringer er kronisk stressa», forskning.no. Tilgjengelig på <http://forskning.no/stress-barn-og-ungdom-psykologi-skole-og-utdanning/2013/05/en-av-tre-tenaringer-er-kronisk-stressa>; besøkt 5. februar 2016.

Nilsen, Helle. «-Dagens ungdom er utrolig sunne og ordentlige», Side2.no. Tilgjengelig på <http://m.side2.no/helse/--dagens-ungdom-er-utrolig-sunne-og-ordentlige/5185229.html>; besøkt 8. april 2016.

NTB. «Unge i storbyene spiser sunt for å se bra ut», Dagens Næringsliv. Tilgjengelig på <https://www.dn.no/dnaktiv/2016/02/17/1416/Kosthold/unge-i-storbyene-spiser-sunt-for--se-bra-ut>; besøkt 8. april 2016.

Personvernombudet for forskning, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/samtykke.html>

Skartveit, Hanne. «Det tause opprøret», *Verdens gang*. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/meninger/skole-og-utdanning/det-tause-opproeret/a/23299595/> besøkt 23. mars 2016 12:00

Skraml, Karin. «Chronic stress among adolescents: Contributing factors and associations with academic achievement», Stockholms universitet. Tilgjengelig på <http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2%3A614880&dswid=-8668>; besøkt 5. februar 2016.

Vinje, Marianne & Abrahamsen, Nina, «Russen ruller med mor og far: – Jeg gikk tidlig fra jobb og har kjøpt inn masse øl», Budstikka. Tilgjengelig på <http://www.budstikka.no/russ/russ-i-asker-og-barum/russebuss/russen-ruller-med-mor-og-far-jeg-gikk-tidlig-fra-jobb-og-har-kjopt-inn-masse-ol/s/5-55-304429>; besøkt 06.06.2016.

Tønnesson, Øyvind og Svartdal, Frode. «Ungdom». Tilgjengelig på <https://snl.no/ungdom>; besøkt 20. mai 2016

Litteratur:

Austad, Torleiv. *Tolkning av kristen tro*. Metodespørsmål i systematisk teologi. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2008

Clark, Chap. *Hurt. Inside the world of today's teenagers*. Michigan: Baker Academic, 2004

Dalland, Olav. *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal akademiske, 2012.

Dean, Kenda Creasy & Foster, Ron. *The Godbearing life. The art of soul tending for youth ministry*. Nashville: Upper Room Books, 1998

- Dean, Kenda Creasy. *Almost Christian. What the faith of Our Teenagers Is Telling the American Church*. Oxford: Oxford University Press, 2010
- Everett L, Euris og Furuseth, Inger. *Masteroppgaven: Hvordan begynne – og fullføre*. Oslo: Universitetsforlaget. 2012.
- Frønes, Ivar & Kjølørød, Lise. *Det norske samfunn*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 2010.
- Holmqvist, Morten. *Jeg tror jeg er lykkelig -: ung tro og hverdag*. Oslo: Kloster forlag. 2007.
- Kvale, Steinar. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad notam Gyldendal. 1997. 4. oppl. 2001.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. *Interviews: learning the craft of qualitative research interviewing*. Los Angeles, Calif: Sage. 2009.
- Malm, Magnus. *I lammets tegn. Om den kristne kirkes vei inn i et nytt årtusen*. Oslo: Luther forlag, 1996
- Malm, Magnus. *Som om Gud ikke finnes. Hva skjer når livet sekulariseres?* Oslo: Vårt land forlag, 2015
- Norheim, Bård Eirik Hallesby. *Kan tru praktiseres? Teologi for kristent ungdomsarbeid*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2008
- NOVA (2015). *Ungdata. Nasjonale resultater 2014*. NOVA Rapport 7/15. Oslo: NOVA
- Root, Andrew. *Revisiting relational youth ministry: from a strategy of influence to a theology of incarnation*. Downers Grove, Ill: InterVarsity Press. 2007.
- Sudworth, Tim. *Mission-shaped youth. Rethinking young people and church*. London: Church House Publishing, 2007
- Yaconelli, Mark. *Contemplative Youth Ministry. Practising the presence of Jesus with young people*. London: SPCK, 2006

Ordbøker:

- Berulfsen, Bjarne. «Fremmedord og synonymer blå ordbok». Oslo: Kunnskapsforlaget. 2001. 5. utg., 4. oppl. 2005
- Henriksen, Petter & Haslerud, C.D. Vibecke. «Engelsk blå ordbok. Engelsk-norsk / Norsk-engelsk». Oslo: Kunnskapsforlaget. 2001. 2. utg 2007.

Tidsskrift:

- Holtedahl, Øyvind. *Hva er ungdomsteologi og hvordan arbeide kontekstuellt med ungdom og teologi?* Norsk tidsskrift for misjon 59 årg. 2005.

VEDLEGG

Intervjuguide

Spørsmål til ungdommene

Ungdommens behov

1. Hva har du behov for at kirken gir deg?
2. Hva trenger du at din lokale menighet tilbyr?
3. Hva setter du særlig pris på i ungdomsarbeidet?
4. Hva setter du særlig pris på i gudstjenesten?
5. Hva av det du har fått gjennom ungdomsarbeidet har vært viktig for din tro i dag?
6. Tror du det er viktig at kirken klarer å formidle et liv med hvile og arbeid?

Tidsbruk

1. Hva bruker du mest tid på i løpet av en uke?
2. Har du tid til å gå i kirken?
3. Hvor mye tid bruker du på ungdomsarbeidet i kirken din i løpet av en uke?
4. Når du har tid ekstra i løpet av en uke og hva bruker du dette på?

Stillhet

1. Hva tenker du om temaet stillhet?
2. Er dette noe du møter gjennom ungdomsarbeidet?
3. Har du hørt om retreat?
4. Er dette noe du kunne tenke deg å delta på?
5. Hvorfor tror du de som drar på retreat gjør det?

Hvile

1. Opplever du at ungdomsarbeidet lærer deg å hvile?
2. På hvilken måte?
3. Har du noen konkrete eksempler på at du har fått slappe av i kirken?
4. Har dette vært viktig for deg?

Tro

1. Opplever du at troen gir deg hvile eller arbeid?
2. Hvorfor tror du at du gav det svaret?

Spørsmål til ungdomsarbeideren

Ungdommens behov

1. Hva tror du at ungdommen har behov for når de søker kirken?
2. Opplever du at kirken formidler et liv i arbeid og hvile?
3. Har dere hatt hvile som tema i ungdomsarbeidet?
4. Opplever du at ungdommen er for travel til å engasjere seg i ungdomsarbeidet?
5. Har du fått tilbakemelding på at ungdommen er for travel?

Tidsbruk

1. Opplever du at ungdommen prioriterer kirken foran andre fritidsaktiviteter?
2. Har du møtt utbrenthet i møte med ungdom?

Stillhet

1. Hva tenker du om temaet stillhet?
2. Er dette noe dere bruker i møte med ungdom?
3. Er gudstjenestene tilrettelagt for ungdom og stillhet?
4. Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvile

1. Opplever du at ungdomsarbeidet lærer ungdommen å hvile?
2. På hvilken måte?
3. Har du noen konkrete eksempler der ungdommen får slappe av i kirken?

Forkynnelse

1. Inneholder forkynnelsen temaet hvile?
2. Inneholder forkynnelsen temaet travelhet?
3. Hvordan snakker dere om dette?

Tro

1. Tror du ungdommens travelhet påvirker deres tro?
2. På hvilken måte?